

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

**Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση: το παράδειγμα των Κέντρων
Κοινότητας**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΑΠΟΥΛΙΑ ΔΗΜΗΤΡΑ –ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΑΘΗΝΑ , 2021

Τριμελής Επιτροπή

Χριστόφορος Σκαμνάκης , Επίκουρος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
(Επιβλέπων)

Στρατηγάκη Μαρία , Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Ανθοπούλου Θεοδοσία , Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Δήμητρα Παπούλια, 2021

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες σε όλους εκείνους που βοήθησαν και παρέιχαν τις απαραίτητες πληροφορίες και υλικό για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας .

Ιδιαίτερα τον κο Σκαμνάκη Χριστόφορο ,Επίκουρο Καθηγητή του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου για την καθοδήγηση και την συμβουλευτική βοήθεια που προσέφερε κατά την συγγραφή της εργασίας .

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συναδέλφους-στελέχη των Κέντρων Κοινότητας Δήμων Ναυπλίου ,Καλαμάτας και Σπάρτης καθώς και την Επιτελική/Συντονιστική Δομή Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Πελοποννήσου για την ανεκτίμητη βοήθεια τους.

Θέλω να εκφράσω προς την οικογένεια μου τις ιδιαίτερες ευχαριστίες μου για την διαχρονική συμπαράσταση τους στις επιλογές μου και ιδιαίτερα τις κόρες μου Νικολέτα και Γιολάντα για την κατανόηση και την στήριξη τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....</u>	<u>6</u>
<u>ABSTRACT.....</u>	<u>7</u>
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....</u>	<u>8</u>
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....</u>	<u>11</u>
1.1. <u>Ορισμός, βασικές έννοιες και λειτουργίες.....</u>	<u>11</u>
1.2. <u>Κοινωνική Πολιτική και κοινωνική ευημερία.....</u>	<u>16</u>
1.3. <u>Κράτος πρόνοιας και μοντέλα Κοινωνικής Πολιτικής.....</u>	<u>19</u>
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ.....</u>	<u>24</u>
2.1. <u>Επίπεδα άσκησης της Κοινωνικής Πολιτικής.....</u>	<u>24</u>
2.2. <u>Αποκέντρωση Κοινωνικής Πολιτικής και Εθνικά Παραδείγματα.....</u>	<u>27</u>
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....</u>	<u>33</u>
3.1. <u>Βασικά ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής στην Ελλάδα.....</u>	<u>33</u>
3.2. <u>Τοπική Αυτοδιοίκηση και μεταρρυθμίσεις.....</u>	<u>36</u>
3.3. <u>Βασικές προκλήσεις για την Τοπική Αυτοδιοίκηση.....</u>	<u>39</u>
3.4. <u>Η αποκέντρωση της Κοινωνικής Πολιτικής στην περίοδο της οικονομικής κρίσης: η περίπτωση των Κέντρων Κοινοτήτων.....</u>	<u>41</u>
<u>ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ</u>	
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....</u>	<u>54</u>
4.1. <u>Έρευνα για τη λειτουργία και τη συμβολή των κέντρων κοινότητας στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης.....</u>	<u>55</u>
4.2. <u>Σκοπός και ερευνητικοί στόχοι.....</u>	<u>56</u>
4.3. <u>Υπόθεση εργασίας.....</u>	<u>56</u>
4.4. <u>Ερευνητικά ερωτήματα.....</u>	<u>58</u>
4.5. <u>Μεθοδολογία.....</u>	<u>58</u>
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....</u>	<u>61</u>
5.1. <u>ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....</u>	<u>61</u>
5.2. <u>ΣΥΝΟΨΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ.....</u>	<u>68</u>
5.3. <u>ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....</u>	<u>70</u>
5.4. <u>ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....</u>	<u>72</u>
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....</u>	<u>73</u>
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....</u>	<u>80</u>

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑμεΑ: Άτομα με Αναπηρίες

Ε.Ε: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚΤ: Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Ταμείο

ΕΣΠΑ: Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς

ΕΠ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

ΙΔΟΧ: Ιδιωτικού Δικαίου Ορισμένου Χρόνου

Κ.Α.Π.Η. :Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων

ΚΔΑΠ: Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης

Κ.Η.Φ.Η.:Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων

ΚΔΑΠμΕΑ: Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία

Κ.Κ.: Κέντρα Κοινότητας

ΚΥΑ: Κοινή Υπουργική Απόφαση

ΠΠ:Περιφέρεια Πελοποννήσου Μ.Κ.Μ: Μονάδες Κοινωνικής Μέριμνας

ΟΑΕΔ: Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού

ΟΤΑ: Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΠΕΠ: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

ΤΕΒΑ: Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς Απόρους

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Κοινωνική Πολιτική στην Ελλάδα υπήρξε ανέκαθεν ελλειμματική ως προς το να παρέχει ουσιαστική κοινωνική προστασία και ένα δίκτυ ασφαλείας προς τους πολίτες ενάντια στη φτώχεια και στη διαχείριση κοινωνικών κινδύνων. Αντίθετα η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα υπήρξε ένας θεσμός με βαθιές ιστορικές ρίζες και μακράιωνη πορεία με στόχευση όμως στα κοινά και στα συλλογικά ζητήματα των τοπικών κοινωνιών και όχι στην ταύτιση εξατομικευμένων κοινωνικών προβλημάτων και ζητημάτων. Μόλις τα τελευταία χρόνια Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση συναντιούνται μέσα από τις νομοθετικές μεταρρυθμίσεις και την αποκέντρωση της διαχείρισης και λειτουργίας πολλών υπηρεσιών του κοινωνικού τομέα. Η πρόσφατη οικονομική κρίση οδήγησε σε σημαντικές αλλαγές και στα δύο πεδία και επέτεινε την ανάγκη οργάνωσης υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο, κοντά στους πολίτες που τις έχουν ανάγκη.

Στο πλαίσιο αυτό, τα Κέντρα Κοινότητας, δημιουργήθηκαν στην κορύφωση της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας με το ν. 4368/2016 (Α' 21), για να υποστηρίξουν την εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής προστασίας από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού. Αποτελούν δομές συμπληρωματικές των υφιστάμενων κοινωνικών υπηρεσιών των Δήμων, εποπτεύονται από αυτές στη λειτουργία τους και αποσκοπούν στην ανάπτυξη ενός τοπικού σημείου αναφοράς για την υποδοχή, εξυπηρέτηση και διασύνδεση των πολιτών με όλα τα Κοινωνικά Προγράμματα και Υπηρεσίες Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που υλοποιούνται στην περιοχή λειτουργίας του Κέντρου Κοινότητας. Αποτελούν συγχρηματοδοτούμενες δομές και η κύρια λειτουργία τους είναι η εφαρμογή των πολιτικών κοινωνικής προστασίας ενάντια στη φτώχεια μέσα από την ένταξη πολιτών σε προγράμματα επιδοματικής και υλικής ενίσχυσης, ένταξης στην αγορά εργασίας και υποστήριξης της στέγασης ,χωρίς πολλές φορές να παρουσιάζουν απτά αποτελέσματα.

Λέξεις- κλειδιά: φτώχεια, κοινωνική ευημερία, κοινωνική προστασία, , Κέντρα Κοινότητας, λειτουργία

ABSTRACT

Social Policy in Greece has always been deficient in providing substantial social protection and a safety net to citizens against poverty and social risk management. On the contrary, Local Government in Greece has been an institution with deep historical roots and a long history with a focus on the common and collective issues of local communities and not on the support of individualized social problems and issues. Only in recent years have Social Policy and Local Government met through legislative reforms and the decentralization of the management and operation of many services in the social sector. The recent economic crisis has led to significant changes in both areas and has intensified the need to organize social protection services at the local level, close to the citizens who need them.

The Community Centers were created at the height of the economic crisis in our country with Law 4368/2016 (AD 21), to support the implementation of social protection policies by the Local Government Organizations of the First Degree. They are structures complementary to the existing social services of the Municipalities, are supervised by them in their operation and aim at the development of a local reference point for the reception, service and connection of the citizens with all the Social Programs and Social Solidarity Services, implemented in the area of operation of the Center Community. They are co-financed structures and their main function is the implementation of social protection policies against poverty through the inclusion of citizens in programs of allowance and material assistance, integration into the labor market and housing support.

Keywords: poverty, social welfare ,social protection , community centers, function

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αναζήτηση της έννοιας της Κοινωνικής Πολιτικής συνδέεται με τη κοινωνική δικαιοσύνη, τα κοινωνικά δικαιώματα, καθώς και με διαδικασίες, όπως η αναδιανομή πόρων και η κοινωνική προστασία των ατόμων που δεν δύνανται να καλυφθούν από τους μηχανισμούς της κοινωνικής ασφάλισης, αλλά ούτε και διαθέτουν τα μέσα ώστε να αντιμετωπίσουν κι άλλα προβλήματα με αποτέλεσμα να οδηγούνται στην περιθωριοποίηση. Ο όρος κοινωνική πολιτική αποτελεί ένα σύνολο μορφών και μεθόδων κοινωνικής δράσης και παρέμβασης, αλλά και ένα αντικείμενο μελέτης και επιστημονικής ανάλυσης των επί μέρους πολιτικών που την συγκροτούν.

Από την άλλη πλευρά η Τοπική Αυτοδιοίκηση ως θεσμός να στηρίζεται στην συμμετοχή του πολίτη όσων αφορά το σχεδιασμό και την υλοποίηση τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων. Ο όρος Αυτοδιοίκηση δηλώνει την αυτονομία που συνδυάζεται με τη γεωγραφική αποκέντρωση. Η Κοινωνική Πολιτική και η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχουν ως κοινό στόχο την τοπική ανάπτυξη.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η αναλυτική διερεύνηση του ρόλου της σχέσης μεταξύ της Κοινωνικής Πολιτικής και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με απώτερο σκοπό να τονίσουμε την τυχόν απόσταση από τον αρχικό σχεδιασμό ώστε να δούμε αν τελικά εξυπηρετεί την ευρύτερη υπό-κλιμάκωση της κοινωνικής πολιτικής. Επιπροσθέτως, ως προς το ερευνητικό κομμάτι, η εργασία αυτή μελετά το παράδειγμα των Κέντρων Κοινότητας ως δομές που λειτουργούν εντός του πλαισίου των ΟΤΑ. Αποσκοπεί στη διερεύνηση βασικών στοιχείων της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας και κατά πόσο ο τρόπος που λειτούργησαν εκπλήρωσε τον αρχικό τους σχεδιασμό.

Τα Κέντρα Κοινότητας αποτελούν τον βασικό «πυρήνα» διευρυμένων υπηρεσιών τύπου “OneStopShop”, με εξατομικευμένη ολιστική προσέγγιση. Υποστηρίζουν ή συνεργούν με τη Δ/ση Κοινωνικών Υπηρεσιών του κάθε ΟΤΑ και φιλοδοξούν να αποτελέσουν μία δράση «ομπρέλα» παρέχοντας υπηρεσίες οι οποίες θα ανταποκρίνονται και θα ενισχύουν τις πολιτικές που ήδη υλοποιούνται ή προγραμματίζονται, όπως η καθολική εφαρμογή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης. Με τη λειτουργία τους επιδιώκεται η ανάπτυξη ενός τοπικού σημείου αναφοράς για την υποδοχή, εξυπηρέτηση

και διασύνδεση των πολιτών με όλα τα κοινωνικά προγράμματα και υπηρεσίες που υλοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης.

Μέσα από την εμπειρία των εργαζομένων των δομών Κέντρων Κοινότητας μελετάται η σχέση των δομών με τις αυτοδιοικητικές αρχές και ο βαθμός ενσωμάτωσης τους στις υφιστάμενες κοινωνικές υπηρεσίες, αποτιμάται η αποτελεσματικότητά τους σε σχέση με τον αρχικό τους σχεδιασμό και την παροχή υπηρεσιών προς την κοινότητα όπου εδρεύουν και ο βαθμός αποδοχής από τις τοπικές κοινωνίες. Το παράδειγμα των Κέντρων Κοινότητας δεν έχει διερευνηθεί ξανά με ποιοτικές μεθόδους και η αποτελεσματικότητά του αποτιμάται μόνο μέσα από αριθμητικές καταγραφές δεδομένων καθημερινής λειτουργίας σε ψηφιακές πλατφόρμες. Η πραγματική εμπειρία των εργαζομένων στις δομές, που θα δια φωτίσει ως προς τις σχέσεις και τις δυναμικές που αναπτύχθηκαν και πώς αποτιμάται η συμβολή των δομών από τους εμπλεκόμενους, μελετήθηκε και ως εκ τούτου αναμένεται η έρευνα που θα παρουσιαστεί στην παρούσα εργασία να συνεισφέρει σημαντικά στη μελέτη των Κέντρων Κοινότητας και της προσφοράς τους.

Η εργασία χωρίζεται στο θεωρητικό και στο ερευνητικό μέρος. Διαρθρώνεται σε πέντε κεφάλαια των οποίων οι στόχοι και το περιεχόμενο αποδίδεται παρακάτω.

Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας τίθεται το εννοιολογικό πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής, όπου αποσαφηνίζεται ο ορισμός, οι βασικές έννοιες και λειτουργίες αυτής. Επιπλέον, αναλύεται το θέμα της Κοινωνικής Πολιτικής και της κοινωνικής ευημερίας, αλλά και τα μοντέλα της Κοινωνικής Πολιτικής σχετικά με το Κράτος Πρόνοιας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η Κοινωνική Πολιτική στο πλαίσιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Εξετάζονται οι διαφορετικές εκφάνσεις της σχέσης κεντρικού και τοπικού επιπέδου καθώς και τα κυριότερα ρεύματα που θεμελίωσαν την σχέση αυτή. Αναφέρονται τα επίπεδα άσκησης της Κοινωνικής Πολιτικής, όπως και το θέμα της αποκέντρωσης της Κοινωνικής Πολιτικής, με εθνικά παραδείγματα.

Το τρίτο κεφάλαιο της εργασίας αφιερώνεται στην επίσης Κοινωνική Πολιτική και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, όσον αφορά όμως τα δεδομένα της Ελλάδας, όπου εξετάζονται βασικά ζητήματα και μεταρρυθμίσεις, καθώς και το ζητούμενο της

αποκέντρωσης της Κοινωνικής Πολιτικής στην περίοδο της οικονομικής κρίσης, αναλύοντας την περίπτωση των Κέντρων Κοινότητας.

Το ερευνητικό μέρος περιέχει το τέταρτο και το πέμπτο κεφάλαιο της εργασίας. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έρευνα για το ρόλο, τις αρμοδιότητες, τη λειτουργία και τη συμβολή των Κέντρων Κοινότητας στην άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης. . Παρατίθεται επίσης ο οδηγός συνέντευξης και η μεθοδολογία, ενώ το πέμπτο κεφάλαιο αναλύει τα αποτελέσματα της έρευνας, τη σύνοψη των συμπερασμάτων και τις προτάσεις.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1.1. Ορισμός, βασικές έννοιες και λειτουργίες

Η Κοινωνική Πολιτική ως έννοια αν και είναι ευρέως διαδεδομένη, δεν έχει ένα σαφή και αποδεκτό από όλους ορισμό. Οι λόγοι αυτής της διαφωνίας εστιάζονται, αφενός στην σύνδεση της Κοινωνικής Πολιτικής με τις εκάστοτε αλλαγές στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές καταστάσεις οι οποίες επικρατούν σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και καθορίζονται από τις ήδη υπάρχουσες δομές και το κοινωνικό σύστημα που επικρατεί και αφετέρου στο γεγονός πως σε ορισμένες περιπτώσεις η έννοια της Κοινωνικής Πολιτικής στηρίζεται στην καθημερινότητα των ανθρώπων και στον τρόπο που οι ίδιοι αντιλαμβάνονται την λειτουργία, τους στόχους και την αναγκαιότητα των παρεμβάσεων της. Συνεπώς, το περιεχόμενο της Κοινωνικής Πολιτικής είναι αναμενόμενο να προσαρμόζεται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες κοινωνικές, πολιτικές, πολιτιστικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν και είναι ανάλογο του γεωγραφικού χώρου και χρόνου στον οποίο πραγματοποιείται. Με τον τρόπο αυτό, η Κοινωνική Πολιτική μπορεί να ολοκληρωθεί σαν έννοια, ως μια ευρύτερη πολιτική διαδικασία και όχι ως μια μεμονωμένη πρακτική.

Σύμφωνα με το ευρωπαϊκό σύστημα ολοκληρωμένων στατιστικών κοινωνικής προστασίας (ESSPROS), ο όρος κοινωνική πολιτική αναφέρεται στο σύνολο των παροχών σε χρήμα ή σε είδος από πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας που αποσκοπεί στην αντιμετώπιση ενός καθορισμένου συνόλου κινδύνων και αναγκών. Ο Erskine (1998), ορίζει την κοινωνική πολιτική ως όρο που χρησιμοποιείται για να περιγράψουν δράσεις που στοχεύουν στην προαγωγή της ευημερίας και που περιγράφει την ακαδημαϊκή μελέτη αυτών των δράσεων.

Σύμφωνα με τους Κοντιάδη και Απίστουλα (2006), στο πλαίσιο του παραδοσιακού κοινωνικού κράτους, που καλούταν να αντιμετωπίσει τους κλασικούς κοινωνικούς κινδύνους και ανάγκες της βιομηχανικής εποχής με εμφάνιση των νέων κοινωνικών κινδύνων, πρωτίστως η επέκταση των φαινομένων φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και η αμφισβήτηση της επάρκειας των «κρατικοκεντρικών» δομών κοινωνικής προστασίας, είχαν ως συνέπεια να επιχειρηθεί σταδιακά η

συρρίκνωση των κλασικών επιδοματικών παρεμβάσεων, η επικέντρωση του ρόλου της κεντρικής διοίκησης σε επιτελικές ιδίως λειτουργίες και η ανάδειξη των πλεονεκτημάτων της κοινωνικής δράσης που αναλαμβάνουν οι αποκεντρωμένες αρχές και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης. (Ξ. Κοντιάδη /Δ. Απίστουλα, Μεταρρύθμιση του κοινωνικού κράτους και τοπική αυτοδιοίκηση, Αθήνα 2006, σ. 185 επ.)

Ωστόσο αν ήταν αναγκαίο να προσδιορίσουμε τον όρο Κοινωνική Πολιτική θα αναφερόμασταν τόσο στις μορφές κοινωνικής δράσης, παρέμβασης, μελέτης, κατανόησης, ιεράρχησης και ανάλυσης των πολιτικών που χρησιμοποιούνται τόσο σε θεωρητικό επίπεδο όσο και στις μεθόδους έρευνας, ανάλυσης και παρέμβασης στην πράξη. Πολλοί μελετητές αντιμετωπίζουν την Κοινωνική πολιτική ως μια διάσταση της κοινωνικοοικονομικής πολιτικής ενώ κάποιοι άλλοι την συσχετίζουν με τον ίδιο τον άνθρωπο, τις αξίες του και τα δικαιώματά του. Όλοι όμως αντιλαμβάνονται τον έντονα πρακτικό της χαρακτήρα.

Αυτό συνεπάγεται, ότι ο δημόσιος τομέας πρέπει να λειτουργεί με βάση το δημόσιο και όχι το ιδιωτικό συμφέρον. Η υψηλή αυτή συλλογικότητα και πίστη στο κοινό καλό ήταν αφορμή για τη δημιουργία του κράτους πρόνοιας που αναπτύχθηκε στην Ευρώπη όλα τα χρόνια και στόχευε στην καταπολέμηση της φτώχειας μέσω της στήριξης των ευπαθών ομάδων με μέτρα κοινωνικής πολιτικής (Λαδή και Νταλάκου, 2008).

Η κοινωνική πολιτική έχει αναθεωρήσει τη δημόσια πολιτική και εκεί που το κράτος στηριζόταν στην παροχή δωρεάν και τυποποιημένων δημόσιων υπηρεσιών κινήθηκε περισσότερο προς την λογική της ελεύθερης αγοράς και προς την λογική της ελεύθερης αγοράς και του ανταγωνισμού μεταξύ των παροχών των υπηρεσιών. Η στροφή αυτή ήταν αποτέλεσμα των δημογραφικών αλλαγών(γήρανση του πληθυσμού), της δυσαρέσκειας κάποιων κοινωνικών τάξεων από τις τυποποιημένες γραφειοκρατικού τύπου υπηρεσίες που δεν προσέφεραν τίποτε άλλο παρά ατελείωτες λίστες αναμονής και της παροχής υπηρεσιών που δεν ικανοποιούσαν τις προσδοκίες των πολιτών(LeGrand, 2007, σ. 40) και σε συνάρτηση και με τις νεο-φιλελεύθερες πολιτικές.

Η κοινωνική πολιτική αποτελεί ένα διεπιστημονικό πεδίο το οποίο χαρακτηρίζεται από την συνύπαρξη της θεωρίας και της εφαρμογής, μέσα από διαφορετικά κάθε φορά θεωρητικές και ιδεολογικές προσεγγίσεις. Είναι αλληλένδετη

με τις υπόλοιπες κοινωνικές επιστήμες με κυριότερες την κοινωνιολογία, την δημογραφία, την κοινωνική και οικονομική πολιτική, την στατιστική, την κοινωνική ψυχολογία, την νομική, την οικολογία, την κοινωνική ανθρωπολογία. (Βενιέρης, 2002). Για να δημιουργήσει και να ολοκληρώσει το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας, ανάλυσης και παρέμβασης, η Κοινωνική Πολιτική λαμβάνει γνώσεις από τις άλλες κοινωνικές επιστήμες. Οι βασικές διαφορές ανάμεσα στην Κοινωνική Πολιτική και τις άλλες κοινωνικές επιστήμες είναι ο τρόπος προσέγγισης των κοινωνικών ζητημάτων, ο θεωρητικός προβληματισμός που προκύπτει και η μέθοδος αντιμετώπισής τους, αφού η Κοινωνική Πολιτική επικεντρώνεται στα μέτρα και τις δράσεις που αποσκοπούν στην ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών.

Η Κοινωνική Πολιτική χρησιμοποιήθηκε από το κράτος ως μια αναγκαία πολιτική αντιμετώπισης των διαφόρων κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων. Οι φυσικές καταστροφές, οι πόλεμοι, η ανεργία, τα θέματα της μισθωτής εργασίας, η σύγχρονη ζωή, τα περιβαλλοντικά ζητήματα συνετέλεσαν στην ανάπτυξη της Κοινωνικής Πολιτικής. Όλες οι παραπάνω δυσκολίες οδήγησαν το κράτος να αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες υποστήριξης των ανθρώπων που πλήττονται από αυτές. Η Κοινωνική Πολιτική ούτως ή άλλως συνδέεται με την καταγραφή, την ιεράρχηση και την κάλυψη κοινωνικών κινδύνων και αναγκών μέσα από ρυθμίσεις και παροχές στους τομείς της υγείας, της ασφάλισης, της απασχόλησης, της στέγασης και τις προνοιακές υπηρεσίες, που έχουν να κάνουν με την παιδική μέριμνα, την προστασία της τρίτης ηλικίας, την ενίσχυση της οικογένειας και την υποστήριξη ατόμων με αναπηρία. (Μητάκος, 1993)

Ως βασικός σκοπός της Κοινωνικής Πολιτικής ορίζεται η πρόληψη των κοινωνικών φαινομένων, η περιγραφή, η ερμηνεία και η αξιολόγησή τους. Παράλληλα, με βάση τα αποτελέσματα οδηγείται στον σχεδιασμό των κατάλληλων ενεργειών και μέτρων για την σωστή και έγκαιρη αντιμετώπιση των φαινομένων αυτών. (Σκαμνάκης, 2005). Οι στόχοι της είναι ξεκάθαροι και αφορούν αρχικά, τις προθέσεις για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών, να μειώσουν την φτώχεια, να ρυθμίσουν την κοινωνική αναπαραγωγή, να απορροφήσουν τους κραδασμούς, να εξασφαλίσουν την κοινωνική συνοχή, την ειρήνη και την γενικότερη ανάπτυξη του Κράτους. Η κοινωνική πολιτική προσπαθεί να ρυθμίσει τις ανισότητες του καπιταλισμού με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται η έκρυθμη λειτουργία της κοινωνίας. Η επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας μπορεί να θεωρείται ένας σημαντικός στόχος, ωστόσο δεν είναι και ο

πρωταρχικός, καθώς οι συνθήκες που επικρατούν στις σύγχρονες κοινωνίες οδηγούν την Κοινωνική Πολιτική στην στήριξη της ατομικής διαχείρισης των κινδύνων. Επιπλέον, οι στόχοι της αφορούν στα μέτρα και τα προγράμματα που χρησιμοποιούνται για να επιτευχθεί η επιθυμητή αλλαγή και το κατά πόσο αυτά είναι αποδοτικά και ανταποκρίνονται στο ζητούμενο. Τελευταίος αλλά όχι λιγότερος σημαντικός στόχος της Κοινωνικής Πολιτικής, είναι η εξάλειψη των προβλημάτων που αναφέρονται στις συνθήκες διαβίωσης των πολιτών καθώς και στην εξασφάλιση ενός αξιοπρεπούς τρόπου ζωής για το σύνολο των ανθρώπων. Όλοι οι παραπάνω στόχοι, έχουν ως κοινό παρονομαστή την κοινωνική αλλαγή, η οποία μέσω της Κοινωνικής Πολιτικής, μπορεί να προωθηθεί, να καθυστερήσει ή να παρεμποδιστεί ώστε να επιτευχθεί η αναδιάρθρωση των κοινωνικών δομών και των σχέσεων. (Thomas, 2001)

Η Κοινωνική Πολιτική περιλαμβάνει μια σφαιρική αντίληψη των κοινωνικών ζητημάτων που προκύπτουν και προωθεί ένα σύνολο ρυθμίσεων, παροχών και πολιτικών οι οποίες σχετίζονται με την υγεία, την ασφάλιση και την πρόνοια και οι οποίες συνθέτουν τα κύρια πεδία άσκησης της. Ωστόσο, η Κοινωνική πολιτική εστιάζει και σε άλλους τομείς ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν όπως, στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στην στέγαση, στην μετανάστευση, στην κοινωνική μειονεξία, στην ανεργία, στην προστασία του περιβάλλοντος και στις προνοιακές υπηρεσίες. Οι προνοιακές υπηρεσίες συνδέονται άμεσα με τις ευπαθείς ομάδες και την εξατομικευμένη παροχή βοήθειας, μέσα από την ανάπτυξη μιας ιδιαίτερης σχέσης επικοινωνίας με τους ωφελούμενους. Οι υπηρεσίες αυτές συνδέονται με την παιδική μέριμνα, την προστασία της τρίτης ηλικίας, την ενίσχυση της οικογένειας, την υποστήριξη των ατόμων με αναπηρία και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών. Μέσα από τις υπηρεσίες αυτές, επιδιώκεται η εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, η προστασία από τον κοινωνικό αποκλεισμό και η δίκαιη κατανομή των παροχών. Το πλαίσιο άσκησης της Κοινωνικής Πολιτικής εξαρτάται άμεσα από τους οικονομικούς πόρους που διαθέτει το κράτος και από τα συνεχώς αυξανόμενα κοινωνικά προβλήματα που παρουσιάζονται όπως η μακροχρόνια ανεργία και η τεχνολογική απομόνωση. Έτσι, η κοινωνική Πολιτική λειτουργεί είτε ως μηχανισμός αποζημίωσης είτε ως μηχανισμός παροχής κινήτρων. Σε ότι αφορά την λειτουργία της, ως μηχανισμού αποζημίωσης, υιοθετεί την τακτική της οικονομικής ενίσχυσης μέσω των οικονομικών παροχών και την τακτική της εξειδικευμένης παροχής βοήθειας σε

περιπτώσεις ανάγκης. Ο μηχανισμός παροχής κινήτρων χρησιμοποιείται στις περιπτώσεις εκείνες που οι συνθήκες μπορούν να βελτιωθούν και αυτό να συμβεί σε πιο σύντομο χρόνο. Όλα τα παραπάνω αναδεικνύουν την ανάγκη της Κοινωνικής Πολιτικής για την λήψη των κατάλληλων μέτρων που να ανταποκρίνονται στην κάθε περίπτωση ξεχωριστά(Σταθόπουλος 2005).

Η Κοινωνική Πολιτική εφαρμόζεται μέσα από εξειδικευμένες υπηρεσίες. Η κοινωνική Πολιτική με το πέρασμα των χρόνων έχει διευρύνει το οπτικό της πεδίο με αποτέλεσμα την ενασχόληση της και με άλλες πολιτικές όπως το περιβάλλον και τον πολιτισμό. Τα μέτρα που εφαρμόζει κάθε κράτος για την ενίσχυση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων έχουν κοινωνικό χαρακτήρα ωστόσο δεν είναι καθαρά Κοινωνική Πολιτική ενώ ενδέχεται αρκετές πολιτικές να έχουν ένα διττό χαρακτήρα. Η άσκηση δηλαδή της Κοινωνικής Πολιτικής πέρα από τις κύριες λειτουργίες μπορεί να εξυπηρετεί κυβερνητικές πολιτικές, όπως π.χ η ψηφοθηρική προσέγγιση των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων ή ο αποπροσανατολισμός της κοινής γνώμης. Η Κοινωνική Πολιτική ασκείται λοιπόν είτε μόνη της είτε σε συνδυασμό με άλλες πολιτικές αφού τα μέσα που χρησιμοποιεί περιλαμβάνονται και σε άλλες πολιτικές. Βασική όμως προϋπόθεση για την άσκηση όλων των πολιτικών και κυρίως της Κοινωνικής Πολιτικής αποτελεί η εξασφάλιση των απαιτούμενων πόρων. (Καραμεσίνη, 2005).

Τα μέσα, τα οποία χρησιμοποιεί η Κοινωνική Πολιτική για τη στήριξη των ατόμων σε τοπικό ή περιφερειακό και την προώθηση των δικαιωμάτων τους, έχουν ως στόχο την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού στις τοπικές κοινωνίες, την προαγωγή της κοινωνικής συνοχής και την υποστήριξη της συμμετοχής των πολιτών. Σε αυτά τα μέσα, ανήκουν, η παροχή χρηματικής βοήθειας, η οποία ανήκει στην επιδοματική πολιτική, η νοσοκομειακή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η ίδρυση κέντρων προστασίας και επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Για τον Ζαϊμάκη (2002. σ.89), η έννοια του τοπικού μετατοπίζει το επίπεδο του ενδιαφέροντος από το κοινωνικό στο γεωγραφικό ή χωρικό στοιχείο. Παράλληλα, υπογραμμίζει τα δίκτυα των χωρικών σχέσεων τόσο στο εσωτερικό, όσο και στο εξωτερικό της τοπικής κοινωνίας και τη σημασία των αλλαγών της ύστερης νεωτερικότητας στην κοινωνική ζωή και την πολιτική του κάθε τοπικού χώρου, επισημαίνοντας ότι η εκτεταμένη κοινωνική και γεωγραφική κινητικότητα

αποδεσμεύει τις τοπικές κοινωνίες από γεωγραφικούς περιορισμούς. Έτσι η ανάδυση των τοπικών ζητημάτων είναι συνάρτηση της θέσης που κατέχει ο τοπικός κοινωνικός σχηματισμός στον ευρύτερο κοινωνικό καταμερισμό εργασίας. Έτσι το τοπικό κράτος συγκροτείται σε σχέση με τις συνθήκες υπό τις οποίες μια τοπικής οικονομία εντάσσεται στις γενικότερες οικονομικές διαδικασίες.

Επιπλέον, ως μέσα άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής αναγνωρίζονται, η θέσπιση κινήτρων απασχόλησης, η εφαρμογή στεγαστικών προγραμμάτων, η καθιέρωση του θεσμού των κοινωνικών λειτουργών και η δημιουργία οργανισμών πρόνοιας, για την παροχή εξειδικευμένης βοήθειας. Πέρα από τις δομές η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει την δυνατότητα, της εφαρμογής προγραμμάτων και δράσεων, με στόχο την βελτίωση της διαβίωσης συγκεκριμένων πληθυσμιακών κατηγοριών και την εξέλιξη του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου. Τα κοινωνικά προγράμματα, αφορούν, τα προγράμματα πρόληψης της υγείας, της ψυχικής υγείας και την εξάρτηση από ουσίες, τα προγράμματα προστασίας ηλικιωμένων, προγράμματα άθλησης και πολιτιστικά, προγράμματα πρόνοιας και τέλος τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης. (Σταθόπουλος, 1996)

Σε ότι αφορά την λειτουργία της, ως μηχανισμού αποζημίωσης, υιοθετεί την τακτική της οικονομικής ενίσχυσης μέσω των οικονομικών παροχών και την τακτική της εξειδικευμένης παροχής βοήθειας σε περιπτώσεις ανάγκης. Ο μηχανισμός παροχής κινήτρων χρησιμοποιείται στις περιπτώσεις εκείνες που οι συνθήκες μπορούν να βελτιωθούν και αυτό να συμβεί σε πιο σύντομο χρόνο. Όλα τα παραπάνω αναδεικνύουν την ανάγκη της Κοινωνικής Πολιτικής για την λήψη των κατάλληλων μέτρων που να ανταποκρίνονται στην κάθε περίπτωση ξεχωριστά .

1.2. Κοινωνική Πολιτική και κοινωνική ευημερία

Για να μελετήσουμε την σύνδεση που υπάρχει μεταξύ της Κοινωνικής Πολιτικής και της κοινωνικής ευημερίας θα πρέπει να εξετάσουμε αρχικά την έννοια της κοινωνικής ευημερίας και πως εκείνη επηρεάζει την άσκηση της Κοινωνικής Πολιτικής.

Με την ευρύτερη έννοια ο όρος ευημερία αναφέρεται στην ευμάρεια και την άνετη διαβίωση. Με την στενότερη όμως έννοια ο όρος της ευημερίας, συνδέεται άμεσα με τις κοινωνικοοικονομικές πολιτικές και αναφέρεται στην διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στην άνετη διαβίωση και την βελτίωση των συνθηκών

ζωής της κοινωνίας γενικά και επηρεάζεται την οικονομική πολιτική που εφαρμόζει το κράτος. Με βάση τα παραπάνω, ο όρος είναι περισσότερο κοινωνικοοικονομικός. Εξ αυτού του λόγου η ευημερία θεωρητικά διακρίνεται σε "οικονομική ευημερία" και σε "κοινωνική ευημερία" που εξετάζονται από διαφορετικές επιστήμες με κοινή όμως συγκλίνουσα έννοια εφαρμογής την Πρόνοια και διάφορα μέτρα που μπορεί να ληφθούν επί της τελευταίας, όπως π.χ. επιδοτήσεις, επιδόματα, διάφορα βοηθήματα κ.λπ. Παρόλα αυτά και οι δύο έχουν σαν βάση τους την πρόνοια και τα μέτρα που εφαρμόζονται για την επίτευξη κυρίως της κοινωνικής ευημερίας. Η κοινωνική ευημερία ωστόσο, είναι μια αρκετά πολυεπίπεδη έννοια και είναι δύσκολο να οριστεί. Παράλληλα, η κοινωνική ευημερία εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, ανάμεσα σε αυτούς είναι η εκπαίδευση, η εργασία, η υγεία, η ασφάλιση και η οικονομική ανάπτυξη και συνδέεται με την ικανοποίηση των βασικών αναγκών των ανθρώπων. Η κοινωνική ευημερία μπορεί, να διαχωριστεί με αντικειμενικά και υποκειμενικά κριτήρια. Η αντικειμενικότητα αφορά την αναγνώριση των αναγκών που είναι κοινές και αναγνωρίσιμες από όλους ενώ η υποκειμενικότητα αφορά την προσωπική εκτίμηση μιας κατάστασης, ταυτίζεται με την προσωπική ευτυχία και ορίζεται ως η συναισθηματική αντίληψη του ατόμου ως προς την έννοια της ευημερίας. (OECD, 2013; Eurostat, 2015; Legatum Institute, 2015).

Η έννοια της κοινωνικής ευημερίας είναι συνυφασμένη με την έννοια της οικονομικής ανάπτυξης και όλους εκείνους τους κοινωνικούς μηχανισμούς, οι οποίοι εξασφαλίζουν τους πόρους, τα υλικά αγαθά που είναι απαραίτητα σε κάθε άνθρωπο για να καλυφθούν οι βασικές ανάγκες τους, όπως η στέγαση και η σίτιση. Επιπλέον, η κοινωνική ευημερία παραπέμπει στην ευχέρεια των ατόμων να βελτιώσουν τις συνθήκες ζωής και διαβίωσής τους. Με βάση τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτή η στενή σχέση της κοινωνικής ευημερίας και της οικονομίας, καθώς η οικονομία είναι εκείνη που διασφαλίζει την διάθεση και την κατανομή των πόρων. Η σύνδεση αυτή οδήγησε στην δημιουργία των οικονομικών θεωριών για ρύθμιση της φορολογίας, την και την οικονομική ανάπτυξη, η οποία σύμφωνα με την άποψη των επιστημόνων αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επίτευξη της ευημερίας. Η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί τον κύριο πυλώνα διατήρησης της οικονομικής και κοινωνικής σταθερότητας και προϋποθέτει την ύπαρξη βασικών δικαιωμάτων ώστε να επιτευχθεί η κοινωνική ευημερία. (Badea&Pociovalisteanu, 2010).

Η κοινωνική ευημερία όλων των εμπλεκόμενων φορέων της τοπικής κοινωνίας θα πρέπει να διανέμεται δίκαια και η ανάπτυξη των λειτουργιών «βιώσιμου» τουρισμού σε μια περιοχή θα πρέπει να περιλαμβάνει «σταθερή εργασία, εισοδηματικές ευκαιρίες και κοινωνικές υπηρεσίες στις κοινωνίες υποδοχής και συμβολή στην εξάλειψη της φτώχειας» (Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού Ηνωμένων Εθνών(UNWTO).

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την κοινωνική ευημερία σχετίζονται επίσης εκτός από την οικονομική ανάπτυξη σχετίζεται και με την ποιότητα του περιβάλλοντος όπου συμβάλλει σημαντικά στην κοινωνική ευημερία, τη δημόσια υγεία και τη βιωσιμότητα (Mozer, 2009; Pugh,1996). Τα τελευταία χρόνια, οι ανθρωπογενείς πιέσεις στο περιβάλλον έχουν φτάσει σε κρίσιμα επίπεδα σε πολυάριθμες περιοχές σε όλο τον κόσμο, με αποτέλεσμα τη συνεχή επιδείνωση του τοπικού περιβάλλοντος (π.χ., Atash, 2007; Moussiopoulos, Achillas, VlachokostasSpyridi, & Nikolaou, 2010). Τα προβλήματα είναι πιο έντονα στα αστικά συγκροτήματα, τα οποία είναι σημαντικοί «κινητήρες» της τοπικής κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης και όπου οι ανθρώπινες δραστηριότητες αναπόφευκτα συγκεντρώνονται σε σχετικά μικρές περιοχές (Vlachokostasetal., 2009). Στο πλαίσιο αυτό, οι αστικές περιοχές συγκεντρώνουν περιβαλλοντική φθορά, και αέρια ρύπανση, απόβλητα και ηχορύπανση, κυκλοφοριακή συμφόρηση, έλλειψη καθαρού νερού και ενεργειακές απαιτήσεις οι οποίες απειλούν σοβαρά την κοινωνική ευημερία και ανάπτυξη.

Η κοινωνική πολιτική χρησιμοποιήθηκε για να αντιμετωπίσει τις ανάγκες των ατόμων, οι οποίες προκύπτουν από τις ίδιες τις κοινωνίες και από τον συνεχώς μεταβαλλόμενο τρόπο ζωής, ενώ παράλληλα, διαφοροποιούνται από κοινωνία σε κοινωνία, λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη ότι οι ανάγκες αυτές ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Οι κοινωνικές ανάγκες οδηγούν στην λήψη μέτρων, από την κοινωνία, για την αντιμετώπιση τους καθώς και στην δημιουργία κοινωνικών υπηρεσιών, επιφορτισμένες με το έργο αυτό. Οι κοινωνικές ανάγκες μπορούν να διαχωριστούν, στις ανάγκες, με βάση τους κανόνες δικαίου, οι οποίες πηγάζουν από τους ειδικούς, τις συναισθηματικές ανάγκες, οι οποίες δηλώνουν το πως αισθάνονται οι τα άτομα, τις ανάγκες που οι ίδιοι οι άνθρωποι εκφράζουν και βρίσκουν τους τρόπους να διεκδικήσουν. Στο τέλος, βρίσκονται οι ανάγκες που προέρχονται από την

διαδικασία της σύγκρισης μεταξύ των αναγκών διαφορετικών ατόμων καθώς και μέσω του ελέγχου που πραγματοποιείται στις παροχές των κοινωνικών υπηρεσιών. (BradshawJonathan, 1972) Ένας ακόμη, σημαντικός διαχωρισμός στις ανάγκες των ατόμων, γίνεται μεταξύ των βασικών αναγκών, οι οποίες θα πρέπει άμεσα να ικανοποιούνται και στο μεγαλύτερο βαθμό, όπως η υγεία και των ενδιάμεσων αναγκών, οι οποίες θα πρέπει να ικανοποιούνται σε ένα μικρότερο βαθμό, αλλά η ικανοποίηση τους οδηγεί στην ολοκλήρωση των βασικών αναγκών. Ως ενδιάμεσες ανάγκες θεωρούνται, η τροφή και το νερό, το εργασιακό περιβάλλον, η εκπαίδευση, η κατάλληλη στέγαση, η φροντίδα της υγείας, οι οικογενειακές σχέσεις κ.α. (DoyalLen&GoughIan,1991)

Η συνεχής αύξηση των βασικών αναγκών, εξαιτίας του συνεχώς μεταβαλλόμενου τρόπου ζωής των ανθρώπων, ανάδειξε την σπουδαιότητα της δημιουργίας κοινωνικών υπηρεσιών, οι οποίες έχουν ως κύριο σκοπό τους, την κάλυψη των αναγκών αυτών. Οι κοινωνικές υπηρεσίες που δημιουργήθηκαν εντάσσονται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες. Τις κοινωνικές υπηρεσίες, που λειτουργούν αποκλειστικά προς όφελος του ατόμου και ανεξαρτήτως του τρόπου ζωής του και εάν ωφελείται και οι κοινωνία από αυτές, όπως το Βοήθεια στο σπίτι. Τις κοινωνικές υπηρεσίες, από τις οποίες ωφελούνται και τα άτομα και η κοινωνία, όπως είναι οι εμβολιασμοί στην κοινότητα. Εκείνες οι υπηρεσίες, από τις οποίες ωφελείται η κοινωνία και όχι απαραίτητα και το άτομο, όπως οι υπηρεσίες επίβλεψης και τέλος οι υπηρεσίες εκείνες, από τις οποίες ωφελείται μόνο και η κοινωνία και όχι το άτομο, όπως ο πολεοδομικός σχεδιασμός. Κατά συνέπεια, η Κοινωνική Πολιτική για να επιτύχει και να προωθήσει την κοινωνική ευημερία έχει ως μέσο τις κοινωνικές υπηρεσίες, οι οποίες κατέχουν τον πρωταρχικό ρόλο στην Κοινωνική Πολιτική. Ωστόσο, τα μέτρα που λαμβάνονται για την κάλυψη των αναγκών, οι υπηρεσίες που δημιουργηθούν, και τα προγράμματα που θα αξιοποιηθούν εξαρτώνται από τις κοινωνικές και οικονομικές πολιτικές. (Θελερίτη,2008).

1.3. Κράτος πρόνοιας και μοντέλα Κοινωνικής Πολιτικής

Στη μεταπολεμική περίοδο παρατηρείται μεγάλη εξέλιξη του κράτους πρόνοιας, καθώς το κράτος μεριμνά ολοένα και περισσότερο για την παροχή κρατικών κοινωνικών υπηρεσιών, κάτι το οποίο αποτελεί ένα από τα πλέον βασικά

στοιχεία της κρατικής παρέμβασης στο κοινωνικό και οικονομικό πεδίο. Έτσι, παρουσιάζεται ένα ιδεολογικό πλαίσιο με κύριο στόχο την απονομή κοινωνικής δικαιοσύνης, μέσω της αναδιανομής της προσφοράς της οικονομικής ανάπτυξης. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται από το κράτος ένα σύνολο κοινωνικών υπηρεσιών, εξυπηρετήσεων και αγαθών. Οι κοινωνικές διαδικασίες που συντελούν στην αύξηση της κοινωνικής αναπαραγωγής, παράλληλα με τη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας της, συνθέτουν το κράτος πρόνοιας (Μαλούτας&Οικονόμου, 1988)

Με την παραπάνω κατοχυρώνονται τα «κοινωνικά δικαιώματα του πολίτη», γεγονός που οδηγεί σύντομα στην ανάδειξη του κράτους πρόνοιας ως κυρίαρχο θεσμικό χώρο παγίωσης των δικαιωμάτων ιατρικής περίθαλψης, οικονομικής ασφάλισης, υπηρεσιών πρόνοιας και ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην εκπαίδευση, στο σύνολο της κοινωνίας. (T. H Marshal).

Παρόλο που το κράτος πρόνοιας αποτελεί έναν ενιαίο θεσμό, η μορφή του διέφερε στην εκάστοτε χώρα, στην οποία αναπτύχθηκε, καθώς δεν ήταν δυνατό να μη συνυπάρχει με τον κοινωνικό και πολιτικό χαρακτήρα της κάθε χώρας.

Ωστόσο, η πολυμορφία της ιστορικής πορείας και της εμφάνισης του κοινωνικού κράτους δεν ακυρώνει το διαρκή και εμφανή σκοπό της λειτουργίας του. Ότι δηλαδή η κοινωνική πολιτική συγκροτήθηκε ως ξεχωριστό πεδίο κρατικής παρέμβασης για την προστασία των ασθενέστερων από τις τυφλές δυνάμεις της Οικονομίας της Αγοράς, όταν οι παραδοσιακές πηγές υποστήριξης τους (οικογένεια, κοινότητα κ.λπ.) άρχισαν να χάνουν τη σημασία τους.

Ήδη το 1881 στη Γερμανία, σχηματίζεται η θεσμική μορφή του κράτους πρόνοιας από τον Otto Von Bismarck, σύμφωνα με τον οποίο θεσμοθετείται ένα ανεπτυγμένο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της θέσπισης της νομοθεσίας της κοινωνικής ασφάλισης, που έχει ως στόχο την κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών της εργατικής τάξης.

Σημείο – σταθμός στη σύντομη αυτή ιστορική αναδρομή, η έκθεση του Beveridge το 1942 στη Μεγάλη Βρετανία, η οποία αποτέλεσε την απαρχή ενός διευρυμένου μεταπολεμικού κράτους πρόνοιας, με σκοπό την αποκατάσταση των πολιτών, αλλά και την αντιμετώπιση των επειγόντων κοινωνικών αναγκών που άφησε ο Β΄ παγκόσμιος πόλεμος. Στην Έκθεση λοιπόν τίθενται οι βασικές αρχές για την

επίτευξη του στόχου της κοινωνικής ασφάλειας, με κύριο συστατικό τη συνεργασία μεταξύ του κράτους και του ατόμου, το οποίο πέρα από την επιβίωση μέσω του εθνικού ελάχιστου εισοδήματος θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να φροντίζει αυτόνομα για την εξασφάλιση ενός ανώτερου βιοτικού επιπέδου, τόσο για τον ίδιο, όσο και για την οικογένειά του. Έτσι, παρουσιάζεται ένα διευρυμένο κράτος πρόνοιας καθολικής κάλυψης, μέσω ενός προτύπου κοινωνικού φιλελευθερισμού, εισάγοντας το ρόλο του ατόμου ως αυτόφωτο και ανεξάρτητο φορέα κοινωνικής ασφάλειας, που ενισχύεται από τις διευρυμένες ρυθμίσεις κοινωνικής πολιτικής. Βασικό κριτήριο αυτής της μοντελοποίησης είναι η σχέση μεταξύ Αγοράς, οικογένειας και κράτους στην παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας και προστασίας. Η προσπάθεια περιγραφής των χαρακτηριστικών που απαρτίζουν το κράτος πρόνοιας, αποτέλεσε κοινό πεδίο αναζητήσεων της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας. Σύμφωνα με τον Titmuss, το κράτος πρόνοιας αποτελείται από τρία είδη, το υπολειμματικό (residual), το βιομηχανικό – ανταποδοτικό (industrial achievement-performance) και το αναδιανεμητικό – θεσμικό (institutional-redistributive).

Το υπολειμματικό μοντέλο ή Μοντέλο Υπολειμματικής Πρόνοιας, στηρίζεται στην παραδοχή ότι υπάρχουν δύο φυσικά κανάλια, μέσω των οποίων αντιμετωπίζονται οι ανάγκες των ατόμων, η ιδιωτική αγορά και η οικογένεια. Μόνο όταν αυτοί οι δύο θεσμοί καταρρέουν θα πρέπει να παρεμβαίνουν οι θεσμοί της πρόνοιας και μάλιστα αυτή η παρέμβαση θα πρέπει να είναι προσωρινή, δηλαδή οι οικονομικοί και κοινωνικοί πόροι διατίθενται μόνο σε περίπτωση ύστατης ανάγκης και ανέχειας. Ως σκοπός της δράσης λοιπόν θεωρείται η βοήθεια με βασικό στόχο την αναίρεση της εξαθλίωσης τμήματος του πληθυσμού. Το μοντέλο αυτό, το οποίο οργανώνεται κατά την πρώτη περίοδο ανάπτυξης της κοινωνικής πολιτικής των δυτικών ευρωπαϊκών χωρών, βρήκε πεδίο εφαρμογής κυρίως στις ΗΠΑ.

Το βιομηχανικό – ανταποδοτικό μοντέλο, ή Μοντέλο Επίδοσης, συνδυάζει την ισχυρή παρουσία των θεσμών κοινωνικής πρόνοιας ως προσαρτήσεις στην οικονομία. Υποστηρίζει ότι οι κοινωνικές ανάγκες θα πρέπει να αντιμετωπίζονται στη βάση της αξιοκρατίας, των επιδόσεων της εργασίας και της παραγωγικότητας. Ο όρος της ανταποδοτικότητας αφορά τις παροχές που λαμβάνουν οι εργαζόμενοι ως μέρος της ανταποδοτικότητας της εργασίας τους. Συνεπώς ο τύπος της εργασίας προσδιορίζει και την παροχή προς τον εργαζόμενο. Αποτελεί απόρροια αρκετών ψυχολογικών θεωριών που σχετίζονται με τα κίνητρα, τις προσπάθειες και τις επιβραβεύσεις,

καθώς και τη μορφοποίηση της ταξικής και ομαδικής πίστης. Το μοντέλο αυτό υιοθετείται κυρίως κατά τη δεκαετία του '50 , υπό την επίδραση της βρετανικής σύλληψης της πρόνοιας σύμφωνα με το μοντέλο πολιτικής Beveridge.

Το αναδιανεμητικό – θεσμικό μοντέλο, ή απλά Αναδιανεμητικό μοντέλο, αντιμετωπίζει την κοινωνική πρόνοια ως κύριο μηχανισμό ενσωμάτωσης στην κοινωνία, παρέχοντας καθολικές υπηρεσίες εκτός της αγοράς και στη βάση της αρχής ικανοποίησης των αναγκών. Εν μέρει βασίζεται στις θεωρίες των πολλαπλών επιδράσεων της κοινωνικής αλλαγής και οικονομικού συστήματος, αλλά και στην αρχή της κοινωνικής ισότητας. Το μοντέλο αυτό, το οποίο αναδύθηκε κυρίως στις σκανδιναβικές χώρες, ενσωματώνει την επιταγή της αναδιανομής των πόρων, ενώ οι αξιακοί προσανατολισμοί αποτελούνται από τη συλλογικότητα και την αλληλεγγύη, ενώ είναι χαρακτηριστικός όχι μόνο για την άμεση εμπλοκή των κρατικών μηχανισμών στην υλοποίηση των πολιτών, αλλά και για τη συμμετοχή των εργαζομένων στις κοινωνικές παροχές (Abrahamson 2002). Σκοπός λοιπόν είναι η διαφύλαξη της δημοκρατικής και κοινωνικής συνοχής και της συλλογικότητας της δράσης. Η αποτελεσματικότητα των μοντέλων Κοινωνικής Πολιτικής, όσο αναφορά στην πρακτική τους εφαρμογή και το περιεχόμενό τους, εξαρτάται πραγματικά, από τα συμφέροντα και το ρόλο που διαδραματίζουν αυτά, στις προτεραιότητες που θέτει το ίδιο το κράτος και από το καθεστώς του κράτους πρόνοιας που επικρατεί σε κάθε χώρα.

Από τις μεταγενέστερες ομαδοποιήσεις των καθεστώτων (regimes) κοινωνικής πολιτικής, ευρύτερη αποδοχή στην επιστήμη βρήκε η μοντελοποίηση του Esping - Andersen. Ο τελευταίος αναζήτησε και τελικά διατύπωσε μια προσέγγιση λιγότερο εμπειρική, αλλά με εμπειρική θεμελίωση, που έχει ως άξονα το βαθμό αποεμπορευματοποίησης της εργατικής δύναμης. Στον καπιταλισμό, υποστηρίζει, η εργασία αποτελεί εμπόρευμα που αγοράζεται και πουλιέται στην αγορά, όπως κάθε άλλο εμπόρευμα. Ο εργαζόμενος οφείλει να επιζήσει από την πώληση του εμπορεύματός του. Αυτό είναι και το μοναδικό του εισόδημα. Η εισαγωγή της κοινωνικής ασφάλισης, των παροχών, των οικογενειακών επιδομάτων κ.λπ., ωστόσο, μειώνει το βαθμό εμπορευματοποίησης της εργασίας. Οι πολίτες και οι εργαζόμενοι δεν εξαρτούν την επιβίωσή τους αποκλειστικά από την αγορά. Με βάση αυτή τη διάκριση, ο Esping - Andersen εντόπισε τρία μοντέλα κράτους πρόνοιας. Το φιλελεύθερο, το συντηρητικό κορπορατιστικό και το σοσιαλδημοκρατικό (1990). Το

φιλελεύθερο μοντέλο αντλεί από την εμπειρία των ΗΠΑ, Καναδά, Ν. Ζηλανδίας, Βρετανίας, Ιρλανδίας και Αυστραλίας. Αυτό το καθεστώς πρόνοιας ευνοεί την αγορά σε βάρος των κεντρικών ρυθμίσεων και της κεντρικής αναδιανομής. Είναι η περίπτωση όπου η κατάσταση αποεμπορευματοποίησης είναι η λιγότερο αναπτυγμένη, καθώς το κράτος επιδοτεί τις παροχές μέσω της αγοράς, κατόπιν ελέγχου του εισοδήματος. Οι μεταβιβαστικές πληρωμές είναι περιορισμένες, το ίδιο και τα προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης. Η κοινωνική παρέμβαση συμβάλλει στην αναπαραγωγή της πόλωσης του πλούτου, αλλά και των κοινωνικών ανισοτήτων, καθώς η ισότητα που εξασφαλίζει είναι ισότητα προς τα κάτω. Το συντηρητικό-κορπορατιστικό μοντέλο συναντάται σε χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Ιαπωνία κ.λπ. Το δικαίωμα στην κοινωνική προστασία και τις κοινωνικές παροχές εκπηγάζει από τη δυνατότητα απασχόλησης του ατόμου και παρέχεται στη βάση της ανταποδοτικότητας. Το κράτος υποκαθιστά την αγορά στην παροχή αυτών των υπηρεσιών. Ο ιδιωτικός τομέας της κοινωνικής προστασίας, όπως η ιδιωτική ασφάλιση, είναι περιορισμένος. Η αναδιανομή πόρων επιτελείται μέσα στο στενό κύκλο των εργαζομένων και της οικογένειας. Η σημασία της τελευταίας, ως δικαιούχου παροχών, είναι μεγάλη. Το συντηρητικό μοντέλο ευνοεί και λειτουργεί υπέρ ατόμων που έχουν επαγγελματική και κοινωνική θέση, ενώ αποκλείει τους μη εργαζόμενους. Γι' αυτό και ο αναδιανεμητικός ρόλος του κράτους είναι περιορισμένος. Στο σοσιαλδημοκρατικό μοντέλο, τέλος, επικρατεί η αρχή της πλήρους αποεμπορευματοποίησης των κοινωνικών παροχών. Ο κεντρικός αναδιανεμητικός μηχανισμός πόρων του κράτους είναι καθοριστικός. Επικρατεί καθολική κάλυψη των αναγκών, ενώ η πλήρης απασχόληση και η ισότητα αποτελούν μόνιμους στόχους της κοινωνικής πολιτικής. Η αρχή της καθολικότητας των παροχών συνδέεται με την ιδιότητα του πολίτη και όχι με τη θέση της εργασίας ή την ανάγκη. Σε αυτό το προνοιακό καθεστώς ανήκουν χώρες όπως η Σουηδία, η Νορβηγία, η Αυστρία, η Δανία κ.λπ. Αποκαλείται σοσιαλδημοκρατικό ή και σκανδιναβικό μοντέλο διότι εφαρμόστηκε από σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, κυρίως στις σκανδιναβικές χώρες και αποτέλεσε για πολλές δεκαετίες το εναλλακτικό σχέδιο της σοσιαλδημοκρατίας έναντι του καπιταλισμού και του υπαρκτού σοσιαλισμού. Η τυπολογία των καθεστώτων πρόνοιας βεβαίως έχει στατικό χαρακτήρα, καθώς περιγράφει την ιστορική πραγματικότητα μιας ορισμένης περιόδου. Δεν συνεξετάζει τις επιμέρους ιδιομορφίες των στοιχείων της ομάδας και δεν εξαντλεί τις υπάρχουσες περιπτώσεις.

Συγγραφείς όπως οι Mishra (1984), Wilensky και Lebeaux (1965) Furniss και Tilton (1977), Fr. Castels (1989) επιχείρησαν δικές τους τυπολογικές διακρίσεις. Άλλοι συγγραφείς ομαδοποιούν, π.χ., τις χώρες της Άπω Ανατολής, Ιαπωνία, Ν. Κορέα, Ταϊβάν, Χονγκ-Κονγκ κ.ά. σ' ένα κομφουκιανό μοντέλο πρόνοιας που συνδυάζει το συντηρητικό κορπορατισμό, χωρίς όμως τη συμμετοχή των εργαζομένων, την επικουρικότητα χωρίς την εκκλησία, την αλληλεγγύη χωρίς την ισότητα και το Laisser -faire χωρίς το φιλελευθερισμό (Jones, 1993). Τέλος, πολλοί υποστηρίζουν την ύπαρξη ενός νοτιο-ευρωπαϊκού μοντέλου πρόνοιας, όπου η κοινωνική φροντίδα ασκείται κυρίως από την οικογένεια, ενώ η κεντρική αναδιανομή εξαντλείται κυρίως στην παροχή συντάξεων (Ferrera, 1996).

Σε μια σύγκριση μεταξύ των μοντέλων κοινωνικής Πολιτικής και μοντέλων κράτους πρόνοιας, αντιλαμβανόμαστε πως, υπάρχει μια τεράστια διαφορά η οποία έγκειται στο γεγονός πως τα μοντέλα του Κράτους Πρόνοιας προσεγγίζουν θεωρητικά τους στόχους της ενώ τα μοντέλα της κοινωνικής πολιτικής αναφέρονται στην πρακτική εφαρμογή της Κοινωνικής πολιτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

2.1. Επίπεδα άσκησης της Κοινωνικής Πολιτικής

Κύριος υπεύθυνος, για τον σχεδιασμό και την άσκηση της Κοινωνικής Πολιτικής είναι το κράτος, καθώς εκείνο επηρεάζει το πλαίσιο άσκησης της, το περιεχόμενο της και τον τρόπο εκτέλεσης των προγραμμάτων και των δράσεων. Επιπλέον, το κράτος ορίζει τους πόρους που θα διατεθούν και τους θεσμούς μέσα από τους οποίους τα παραπάνω, θα εφαρμοστούν. Διακρίνουμε τρία επίπεδα άσκησης της Κοινωνικής Πολιτικής, το κεντρικό, το τοπικό, και το υπερεθνικό επίπεδο. (Σακελλαρόπουλος, 2001).

Στο κεντρικό επίπεδο, το κράτος είναι ο φορέας που ασκεί την Κοινωνική Πολιτική, μέσω των θεσμών του κράτους πρόνοιας, των υπεύθυνων στελεχών και των υπουργείων, τα οποία έχουν την υποχρέωση, του επιτελικού σχεδιασμού, τον καθορισμό των κύριων κατευθυντήριων γραμμών της Κοινωνικής Πολιτικής και του ελέγχου των μέτρων που λαμβάνει η Κοινωνική Πολιτική. Το κράτος είναι εκείνο που

θέτει το πλαίσιο της Κοινωνικής Πολιτικής και το εύρος της, εκτιμά τη διαθεσιμότητα των οικονομικών πόρων και ταυτόχρονα, νομοθετεί μέτρα και ρυθμίσεις (Στασινοπούλου, 2006).

Στο τοπικό επίπεδο, η Κοινωνική Πολιτική ασκείται κυρίως μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δηλαδή μέσω των Δήμων και της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση δύναται να σχεδιάζει και να εφαρμόζει προγράμματα Κοινωνικής Πολιτικής σεβόμενη πάντα τα όσα ορίζει ο νόμος. Παράλληλα, είναι ο αρμόδιος φορέας υλοποίησης των μέτρων της Κοινωνικής Πολιτικής του Κεντρικού Κράτους, τα οποία αφορούν την απόδοση των κοινωνικών βοηθημάτων προς τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Πέρα από τα κοινωνικά επιδόματα, οι Δήμοι αναπτύσσουν συνεχώς νέα προγράμματα κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ένταξης για ηλικιωμένους, ευπαθείς ομάδες, ανέργους, νέους και εύάλωτες πληθυσμιακά ομάδες. Κύριος στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, η επίτευξη της κοινωνικής συνοχής και συμμετοχής των πολιτών ώστε να εξασφαλιστεί η βελτίωση της ποιότητας ζωής τους. Επιπλέον, πολλά προγράμματα που σχετίζονται με το περιβάλλον και τον πολιτισμό ανήκουν στο σχεδιασμό της Κοινωνικής Πολιτικής. Σε ένα πλαίσιο ανάδειξης της συμμετοχικότητας των πολιτών, υπάρχει συνεργασία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης με συλλόγους, εθελοντικές οργανώσεις και πρωτοβουλίες πολιτών. Οι εθελοντικές δράσεις των πολιτών μέσω της φιλανθρωπίας, κατορθώνουν να καλύπτουν αρκετές από τις βασικές ανάγκες ατόμων της κοινωνίας και να αντιμετωπίζουν επαρκώς σημαντικά προβλήματα όπως η φτώχεια, η περιθωριοποίηση κ.α. Από την άλλη πλευρά, η Ευρωπαϊκή Ένωση επηρεάζει άμεσα και σε μεγάλο βαθμό τα προγράμματα Κοινωνικής Πολιτικής που εφαρμόζουν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς εκείνη τα χρηματοδοτεί και τα υποστηρίζει. (Ζαϊμάκης, 2009)

Στο υπερεθνικό επίπεδο, η Κοινωνική Πολιτική ασκείται από υπερεθνικούς και διεθνείς οργανισμούς και φορείς του εξωτερικού, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη και από Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς (Ερυθρός Σταυρός, UNICEF κ.α.), οι οποίοι λειτουργούν επικουρικά στις περιπτώσεις εκείνες που το κράτος δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες των ατόμων, όταν εκείνα βιώνουν ζητήματα υγείας και φτώχειας. Η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική διαφοροποιείται, στις

κοινωνικές πολιτικές εκείνες που ασκούνται στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην Κοινωνική Πολιτική που ασκούν τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σακελλαρόπουλος, 2001).

Η Κοινωνική Πολιτική που ασκεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, εστιάζει κυρίως στην υποστήριξη από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και ειδικά από τα προγράμματα ενίσχυσης μέσω των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (ΚΠΣ) και του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) είναι ιδιαίτερα κρίσιμος. Σημαντικό τμήμα των πολιτικών που αναλαμβάνουν οι αυτοδιοικητικοί θεσμοί χρηματοδοτούνται κυρίως από πόρους της Ε.Ε., χωρίς αυτό να συνεπάγεται ότι οι Ευρωπαϊκοί πόροι όρισαν ή κατήυθναν τις επιμέρους παρεμβάσεις και τα ειδικά χαρακτηριστικά τους. Με άλλα λόγια, τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής που υλοποιήθηκαν από τους ελληνικούς Δήμους χρηματοδοτήθηκαν από πόρους της Ε.Ε. αλλά οι κατευθύνσεις τους χαρακτήθηκαν βάσει εθνικών αναγκών. Αντιθέτως, ισχυρή και αποφασιστική ήταν η επιρροή των διαδικασιών που επέβαλλαν οι κανόνες της Πολιτικής Συνοχής της Ε.Ε. στη διαχείριση των σχετικών πόρων και την οργάνωση των διαδικασιών υλοποίησης (Σκαμνάκης, 2006).

Η δημιουργία μιας ενιαίας Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής χρειάζεται μια κεντρική ευρωπαϊκή κυβέρνηση, έναν κεντρικό ευρωπαϊκό προϋπολογισμό και μια ενιαία αγορά εργασίας. Τα παραπάνω αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την άσκηση μιας ουσιαστικής Κοινωνικής Πολιτικής (Σακελλαρόπουλος, 2011) .

Στις μέρες μας, τα κράτη εξακολουθούν να ασκούν Κοινωνική Πολιτική, παρόλα αυτά, δεν αποτελεί αποκλειστικό τους δικαίωμα καθώς διάφοροι υπερεθνικοί οργανισμοί έχουν κατορθώσει να κερδίσουν το δικαίωμα να επεμβαίνουν στα κοινωνικά και προνοιακά ζητήματα. Τα διαρκώς αυξανόμενα προβλήματα, οδηγούν τα κράτη και ταυτόχρονα τους πολίτες, μέσα σε ένα παγκοσμιοποιημένο κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον, να στρέφονται στους υπερεθνικούς οργανισμούς. Οι επεμβάσεις των υπερεθνικών οργανισμών, δεν μένουν μόνο στο πεδίο της Κοινωνικής Πολιτικής, αλλά αναφέρονται σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, αφού οι επεμβάσεις τους έχουν οικονομικό χαρακτήρα και μετατρέπονται σε υπηρεσίες, αγαθά κ.α. (Σακελλαρόπουλος, 2001)

2.2. Αποκέντρωση Κοινωνικής Πολιτικής και Εθνικά Παραδείγματα

Τις τελευταίες δεκαετίες, κάποιες από τις βασικές λειτουργίες του κράτους τείνουν να ιδιωτικοποιούνται και ταυτόχρονα διαπιστώνεται η ενίσχυση του ρόλου των υπερεθνικών θεσμών, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Λαμβάνοντας υπόψη το βαθμό αποκέντρωσης των λειτουργιών και των συστημάτων της Κοινωνικής Πολιτικής οι Page (1991) και Goldsmith (1986) διακρίνουν τρεις κατηγορίες κρατών ανάλογα με την παρέμβαση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην άσκηση της Κοινωνικής Πολιτικής. Η πρώτη κατηγορία, αφορά τα κράτη όπου παραδοσιακά η αποκέντρωση αποτελεί βασικό τρόπο λειτουργίας τους και το έργο των τοπικών αρχών γίνεται απόλυτα αποδεκτό από την κεντρική εξουσία. Η Αγγλία και η Σουηδία είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα της κατηγορίας αυτής. Στην δεύτερη κατηγορία, εντάσσονται οι χώρες στις οποίες, τα κράτη ενεργούν συγκεντρωτικά, η Τοπική Αυτοδιοίκηση ελέγχεται και είναι αδύναμη, με αποτέλεσμα το κοινωνικό κράτος να μην εξελίσσεται. Στα κράτη με αυτή τη συγκεντρωτική λειτουργία ανήκουν εκείνα του ευρωπαϊκού νότου, δηλαδή Γαλλία, Ιταλία κ.α. Στην Τρίτη κατηγορία, τα κράτη έχουν μια τυπική συγκεντρωτική λειτουργία αλλά σταδιακά ενισχύονται οι τοπικοί αυτοδιοικητικοί θεσμοί, όπως για παράδειγμα στην Δανία και τη Νορβηγία. Πέρα από την παραπάνω κατάταξη, οι Page (1991) και Goldsmith (1986) διακρίνουν δύο βασικά πρότυπα συστημάτων στο ευρωπαϊκό χώρο, το βορειοευρωπαϊκό, στο οποίο ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην κρατική λειτουργία είναι ενισχυμένος και το νοτιοευρωπαϊκό, το οποίο χαρακτηρίζεται από τις πελατειακές σχέσεις που μεταφέρονται από το τοπικό επίπεδο στο κεντρικό κράτος επηρεάζοντας τις λειτουργίες. Η ταξινόμηση αυτή, αναφέρεται στην γενικότερη οργάνωση και σύνδεση της τοπικής κοινωνίας με το κεντρικό κράτος και το ρόλο που διαδραματίζουν εθνικό σύστημα. (Σκαμνάκης, 2006)

Στην Ευρώπη η αποκέντρωση της Κοινωνικής Πολιτικής έχει αναγνωριστεί ως μια επιτακτική ανάγκη, ωστόσο στην Ελλάδα οι κοινωνικές λειτουργίες του κράτους δεν συνδέθηκαν στενά με την αποκέντρωση, με αποτέλεσμα η άσκηση της Κοινωνικής Πολιτικής να παραμένει στο κεντρικό επίπεδο. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση διατηρεί έναν επικουρικό ρόλο στην άσκηση της Κοινωνικής Πολιτικής και οι ρυθμίσεις που αφορούν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων, πραγματοποιούνται σε τοπικό επίπεδο. (Αμίτσης, 2001) Η αρχή της επικουρικότητας

θεσμοθετήθηκε με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992, η οποία προσβλέπει στην άσκηση της Κοινωνικής Πολιτικής από το χαμηλότερο δυνατά επίπεδο, με το κράτος να κρατάει τον βασικό σχεδιασμό και έλεγχο. Στόχος αποτελεί η παροχή εξειδικευμένων κοινωνικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο, η συνεργασία με τοπικούς δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και η ενεργή συμμετοχή των πολιτών. Οι ρυθμίσεις αυτές, δημιουργούν πολιτικές που εκφράζουν με περισσότερη σαφήνεια τις τοπικές ανάγκες, την αποτελεσματικότερη κάλυψη των αναγκών αυτών και αυξάνουν την συμμετοχικότητα των πολιτών στην οργάνωση των κοινωνικών πολιτικών. Η παραγωγή δημόσιων αγαθών και πολιτικών από το κεντρικό κράτος δοκίμασε τις αντοχές του και το επίπεδο ανταπόκρισης του στις ανάγκες και οδήγησε στην εξωτερική ανάθεση των πολιτικών αυτών. Η αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων από το κεντρικό στο τοπικό επίπεδο φάνηκε ως η καλύτερη λύση για την κεντρική διοίκηση. (Χλέπας, Γούπιος και Σαπουνάκης, 2014)

Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση της κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα έχει ενισχυθεί σημαντικά με την μεταρρύθμιση του Καλλικράτη (Νόμος 3852/2010), σύμφωνα με τον οποίο πολλές αρμοδιότητες μεταβιβάστηκαν από την κεντρική κυβέρνηση προς τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και δευτερευόντως λόγω της συγχώνευσης των δήμων, από 1.034 σε 325. Η μεταβίβαση περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και αρμοδιότητες που συνδέονται με την κοινωνική προστασία και την αλληλεγγύη καθώς πριν από την θέσπιση και την εφαρμογή του Καλλικράτη, στο προγενέστερο καθεστώς (Σχέδιο Καποδίστρια/Νόμος 2539/1997), η άσκηση κοινωνικής πολιτικής εκ μέρους των ΟΤΑ, αντιμετώπιζε σημαντικά γραφειοκρατικά εμπόδια, ενώ εφαρμοζόταν, αυτό γινόταν σε περιορισμένο επίπεδο. (ΙΤΑ, 2006).

Η αποκέντρωση της κοινωνικής πολιτικής διακρίνεται σε δύο περιόδους. Για την αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα είναι η δημιουργία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης με τον Ν2218/94 και ενώ έχουν προηγηθεί δύο απόπειρες που δεν έχουν τελεσφορήσει, η πρώτη το 1986 και η δεύτερη το 1990 και η τρίτη το 2010.

Η οργάνωση αυτοδιοικητικών θεσμών στο ευρύτερο τοπικό επίπεδο πλέον του δήμου, συνοδεύει τη λειτουργία του ελληνικού κράτους από την ίδρυση του το 1832. Οι σοβαρές αδυναμίες συνοδεύουν το θεσμό από την ίδρυση του [Σπανού κ.α.1997] και κατ' ουσία υπονομεύουν την ευόδωση του ίδιου του εγχειρήματος στο οποίο γινόταν λόγος για την ουσιαστική αποκέντρωση εξουσιών και την αναβάθμιση του ρόλου της αυτοδιοίκησης σε

χωρικές μονάδες σημαντικά μεγαλύτερες από τους ΟΤΑ της εποχής. Οι αλλαγές που συντελούνται δεν ανταποκρίνονται στο γενικό αίτημα της αποκέντρωσης και της ουσιαστικής ενίσχυσης των αυτοδιοικητικών θεσμών διαφοροποιούν ωστόσο δραματικά τη δομή της αυτοδιοίκησης και διαμορφώνουν σταδιακά μονάδες που είναι δυνατό να αναλαμβάνουν σημαντικές αρμοδιότητες και να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην τοπική ανάπτυξη. Προς την εξυπηρέτηση του παραπάνω το επόμενο σημείο αναφοράς είναι η υλοποίηση του Σχεδίου Καποδίστριας με τον Ν.2539/97 με την υποχρεωτική συνένωση δήμων και κοινοτήτων από το σύνολο των 5775 (456 δήμοι και 5318 κοινότητες) σε 1034 μονάδες (924 δήμοι και 100 κοινότητες). Διαμορφώνεται με τον τρόπο αυτό η απαραίτητη υποδομή για την οργάνωση πολιτικών στο τοπικό επίπεδο με σημείο αναφοράς τον ΟΤΑ. Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι ο τελικός αριθμός των 1034 μονάδων είναι περίπου διπλάσιος του αρχικού σχεδίου που προέβλεπε ένα τελικό αριθμό γύρω στις 500 αυτοδιοικητικές μονάδες. Είναι βέβαιο ότι ο Ν.2539/97 άλλαξε ριζικά το τοπίο της αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα. Παράλληλα με τη νέα γεωγραφία που διαμόρφωσε σηματοδότησε τη βούληση για οργανωτικές ρυθμίσεις προκειμένου λειτουργίες του κράτους και των κεντρικών μηχανισμών να μεταφερθούν προς το τοπικό επίπεδο και τους ΟΤΑ. Η διαδικασία αυτή βρίσκεται σε αντιστοιχία με την ανάγκη για θεσμικό εκσυγχρονισμό συνολικά στο ελληνικό κράτος. Μια σειρά από θεσμούς, διαδικασίες και πρακτικές έρχονται να ενταχθούν στην καθημερινή λειτουργία του κράτους ως ανταπόκριση σε ανάγκες και πιέσεις από τον ευρωπαϊκό χώρο και τις κοινές ευρωπαϊκές πρακτικές [Σωτηρόπουλος,2007]. Εκτός της θεσμικής αναβάθμισης του ρόλου της αυτοδιοίκησης η ενίσχυση των ΟΤΑ ως κεντρική πολιτική επιβεβαιώνεται και από τα ποσοτικά στοιχεία που συνοδεύουν τη στελέχωση και λειτουργία τους. Από την ψήφιση του Ν.2539/97 έως το 2005 η απασχόληση σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης αυξάνεται από το 17% των δημοσίων υπαλλήλων σε σχεδόν 22,5% το 2005 ενώ οι πόροι δεν ακολουθούν την αντίστοιχη πορεία και η αυτοδιοίκηση παραμένει χωρίς αυτόνομες δυνάμεις για να αναπτύξει τοπικές πολιτικές [Dexia,2008]. Ωστόσο, παρά την ενίσχυση των αυτοδιοικητικών θεσμών, η υλοποίηση του Σχεδίου Καποδίστριας συνιστά σημείο αναφοράς όχι όμως τομή στην οργάνωση των σχέσεων μεταξύ κέντρου και αυτοδιοικούμενων μονάδων. Η δομή της λειτουργίας του κράτους παραμένει συγκεντρωτική και παρά την καλύτερη διάταξη των αυτοδιοικητικών μονάδων στο

χώρο, η εξουσία παραμένει εντοπισμένη χωρικά στο κέντρο και τους κρατικούς μηχανισμούς ενώ ταυτόχρονα οι επιμέρους αυτοδιοικητικοί θεσμοί διατηρούνται σε οικονομική εξάρτηση από τις αποφάσεις της κυβέρνησης [Heinelt– Hlepas,2006. Goldsmith,2002:108]

Τα δεδομένα που δημιούργησε το Πρόγραμμα Καποδίστριας στη δομή και το ρόλο των αυτοδιοικητικών θεσμών στη χώρα προετοιμάζουν για την υλοποίηση του επόμενου κύματος αλλαγών που έρχεται το 2010 με το νόμο 3852 και το κωδικό όνομα «Πρόγραμμα Καλλικράτης». Ο νόμος αυτός ρυθμίζει το τρέχον περιβάλλον εντός του οποίου δομούνται οι αυτοδιοικητικοί θεσμοί και λαμβάνουν χώρα οι παρεμβάσεις τους στο χωρικό πλαίσιο της ευθύνης τους. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης περιορίζονται σε 325 δήμους ενώ η δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση δεν ορίζεται πλέον στο επίπεδο του νόμου αλλά της περιφέρειας, συγκροτούνται 13 Περιφερειακές Αυτοδιοικήσεις οι οποίες αντιστοιχούν στις παλιότερες διοικητικές περιφέρειες οι οποίες έχουν διορισμένο από την κυβέρνηση τον επικεφαλής γενικό γραμματέα.

Οι ριζικές αλλαγές που επιφέρει ο Ν.3852 στοχεύουν στην αναβάθμιση του ρόλου της αυτοδιοίκησης και στην ανάληψη από μέρος του αρμοδιοτήτων κυρίως στην παροχή υπηρεσιών για τους ΟΤΑ και αναπτυξιακής λειτουργίας για τις Περιφέρειες. Ο ευρύτερος προσανατολισμός των αλλαγών στοχεύει στην παρακολούθηση των λειτουργιών που έχουν αναλάβει οι αντίστοιχοι αυτοδιοικητικοί θεσμοί στον ευρωπαϊκό χώρο. Γενικότερα, η «Νέα Αρχιτεκτονική» είναι προσανατολισμένη στην ολοκλήρωση των αυτοδιοικητικών θεσμών ως προς την επικοινωνία του πολίτη με τους επίσημους φορείς και την παράλληλη απαλλαγή των κεντρικών μηχανισμών από την επαφή με το κοινό. Επιπλέον, αναδεικνύεται η Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση σε κρίσιμο αναπτυξιακό πόλο ο οποίος συντονίζει και εκφράζει το ειδικό αναπτυξιακό δυναμικό κάθε περιοχής.

Ταυτόχρονα, σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό, η νέα δομή που προκύπτει υποστηρίζεται από το αντίστοιχο προσωπικό που στελεχώνει τις απαραίτητες θέσεις εργασίας στο νέο οργανόγραμμα που προκύπτει. Ακόμη, κεντρικός προσανατολισμός των νέων σε περιεχόμενο θεσμών είναι η εξωστρέφεια και η προώθηση της δημόσιας λογοδοσίας. Στο πλαίσιο αυτό θεσμοθετούνται μεταξύ άλλων, ο Συνήγορος του Δημότη, τα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών, διαδικασίες δημόσιας και ανοιχτής

διαβούλευσης προκειμένου να ενισχυθεί η συμμετοχή των πολιτών και ο δημόσιος διάλογος για θέματα που απασχολούν τις επιμέρους κοινότητες ή ευρύτερες περιοχές [Υπουργείο Εσωτερικών,2010]. Η τρέχουσα διάταξη των αυτοδιοικητικών θεσμών στην Ελλάδα υποστηρίζει μερικώς το πάγιο αίτημα της αποκέντρωσης ενώ παράλληλα ανταποκρίνεται σε κάποιο βαθμό στους άξονες της Λευκής Βίβλου για την Πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση η οποία υιοθετήθηκε από την Επιτροπή των Περιφερειών [ΕτΠ,2009].(Σκαμνάκης-Πανταζόπουλος, 2014)

Η αποκέντρωση της Κοινωνικής Πολιτικής ενίσχυσε σημαντικά το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν πλέον την ευχέρεια να παρέχουν τις απαραίτητες υπηρεσίες μέσω, της σύστασης νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, αναπτυξιακές και μη κερδοσκοπικές εταιρείες, καθώς και μέσω της σύστασης κοινωνικών υπηρεσιών. Στην Τοπική Αυτοδιοίκηση διακρίνουμε τρεις τύπους δομών στο πλαίσιο υλοποίησης της Κοινωνικής Πολιτικής. Τις δομές που σταδιακά μεταβιβάστηκαν οι αρμοδιότητές τους από το κεντρικό κράτος στο τοπικό επίπεδο και έχουν ως στόχο την παροχή κοινωνικής βοήθειας σε συγκεκριμένες ευπαθείς ομάδες. Τις δομές εκείνες που δημιουργήθηκαν μέσω Ευρωπαϊκών προγραμμάτων και τις δομές, οι οποίες σχεδιάστηκαν αποκλειστικά από τους φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ώστε να αντιμετωπίσουν συγκεκριμένες τοπικές ανάγκες.(Διβάνη, 2006)

Παράλληλα, υπήρξαν κάποιες κοινωνικά ευάλωτες ομάδες(π.χ. Ρομά) τις οποίες εστιάστηκε η άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής σε τοπικό επίπεδο. Με βάση τις ομάδες αυτές σχεδιάστηκαν και δημιουργήθηκαν οι αντίστοιχες κοινωνικές υπηρεσίες και δράσεις, οι οποίες ανταποκρίνονται επακριβώς στις ανάγκες των ομάδων και έχουν ως στόχο την βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ατόμων και την συμμετοχή τους στην κοινωνία. Τα κοινωνικά προγράμματα αφορούν τον γενικό πληθυσμό μιας κοινωνίας, τα παιδιά, τους νέους, τα άτομα της τρίτης ηλικίας και τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Τις τελευταίες δεκαετίες, υπάρχει ένα πλήθος εθνικών παραδειγμάτων που αποδεικνύουν την δημιουργία, την ανάπτυξη και την εξέλιξη κοινωνικών δομών και δραστηριοτήτων, οι οποίες προωθούν την Κοινωνική Πολιτική, βρίσκονται δίπλα στα ευάλωτα άτομα και παρέχουν την απαιτούμενη στήριξη. Ένα από τα πιο σημαντικά παραδείγματα αφορά τα παιδιά και τις υπηρεσίες οι οποίες απευθύνονται σε εκείνα,

όπως είναι οι παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί, τα ορφανοτροφεία και τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ). Ένα ακόμη παράδειγμα αποκέντρωσης κοινωνικών υπηρεσιών είναι οι δομές που αφορούν τα άτομα της τρίτης ηλικίας. Ο τομέας της πρωτοβάθμιας φροντίδας και υγειονομικής περίθαλψης διαθέτει σε τοπικό επίπεδο τα Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.), τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η.), τις Μονάδες "Βοήθεια στο Σπίτι" (Β.σ.Σ.) και Μονάδες Κοινωνικής Μέριμνας (Μ.Κ.Μ.), καθώς και πλήθος άλλων δομών όπως οι λέσχες φιλίας, Κέντρα ανοιχτής Περίθαλψης, Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας, τα Κέντρα Πρόληψης της Εξάρτησης και προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής υγείας, οι Δημοτικές Τράπεζες αίματος και τα Κοινωνικά Παντοπωλεία - Φροντιστήρια, καθώς και την μελέτη και εφαρμογή σχετικών κοινωνικών προγραμμάτων. Επίσης και στον τομέα της ανεργίας, πολλά είναι τα προγράμματα που πραγματοποιούνται με την βοήθεια του ΟΑΕΔ και τα οποία προωθούν την απασχόληση και την επιμόρφωση των άνεργων πολιτών. Τέτοια είναι τα Κοινοφελή προγράμματα, τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης, τα Voucher, καθώς και τα επιδόματα που λαμβάνουν μακροχρόνια άνεργοι. Αξιοσημείωτη είναι η προσπάθεια ένταξης στην κοινωνία των ατόμων με αναπηρία μέσω της λειτουργίας των ειδικών σχολείων, των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης παιδιών με αναπηρία (ΚΔΑΠΑμΕΑ) και επιπλέον τους δίνεται η δυνατότητα μέσα από προγράμματα να εργαστούν στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Έτσι τους εξασφαλίζεται το δικαίωμα στην εργασία. Επιπλέον, εφαρμόζονται προγράμματα για την εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού και την ένταξη μειονοτικών ομάδων όπως οι μετανάστες και οι πρόσφυγες, οι αθίγγανοι, οι παλιννοστούντες ομογενείς, στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινωνίας και στους οποίους παρέχεται η απαραίτητη ιατροφαρμακευτική φροντίδα και διάφορες παροχές σε είδος. Μέριμνα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και για την στήριξη άστεγων και οικονομικά αδύναμων πολιτών, με την παροχή οικονομικών ενισχύσεων και ειδών διαβίωσης. Υπηρεσίες λειτουργούν και για τον ευρύτερο πληθυσμό και παρέχουν την απαραίτητη πρωτοβάθμια ιατρική φροντίδα, όπως τα Δημοτικά Ιατρεία και τα Κέντρα Ψυχοκοινωνικής Στήριξης που απαρτίζεται από εξειδικευμένο προσωπικό. Πέρα από τις υπηρεσίες, έντονη είναι η προώθηση των εθελοντικών πρωτοβουλιών από εθελοντικές οργανώσεις και ομάδες πολιτών, με στόχο την υποβοήθηση του έργου της Κοινωνικής Πολιτικής στην τοπική κοινωνία. (Σταθόπουλος, 2015)

Η ανάγκη αποκέντρωσης της Κοινωνικής Πολιτικής, οδήγησε την κεντρική εξουσία να παραδώσει αρκετές από τις αρμοδιότητες της στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία με τη σειρά της ανέλαβε την ευθύνη άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής ιδρύοντας εξειδικευμένες κοινωνικές υπηρεσίες και σχεδιάζοντας τι κατάλληλες δράσεις. Οι κοινωνικές υπηρεσίες με την σειρά τους υπηρετούν την αποκέντρωση της Κοινωνικής Πολιτικής. Η κατεύθυνση που δίνεται από την κεντρική εξουσία είναι η ισχυροποίηση των φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και κυρίως των Δήμων, με τις περιφέρειες να σχεδιάζουν τα συστήματα Κοινωνικής Πολιτικής, προσαρμόζοντας τα στα δεδομένα της περιοχής τους. Τα εργαλεία σύστασης της κοινωνικής πολιτικής από τους δήμους είναι τα εξής: Αρχικά, η σύσταση κοινωνικής υπηρεσίας στους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας των δήμων. Σύσταση νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου (π.χ. δημοτικοί παιδικοί σταθμοί, κέντρα ανοιχτής περίθαλψης ηλικιωμένων, κοινωφελείς επιχειρήσεις κ.λπ.). Τέλος, η δυνατότητα σύναψης διαδημοτικής συνεργασίας όπως προβλέπεται στο άρθρο 99 ν.3852/2010.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1. Βασικά ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής

Με τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση της Ελλάδας δεν συνδυάστηκε με σημαντικές εξελίξεις στον τομέα της Κοινωνικής Πολιτικής. Στη δυτική Ευρώπη σχεδιάζεται και οργανώνεται η λειτουργία του κράτους πρόνοιας, αντίθετα με όσα συμβαίνουν στην Ελλάδα όπου οι δράσεις στον τομέα αυτό είναι ελάχιστες έως και ανύπαρκτες, αφού δεν υπάρχουν τα μέσα για την κάλυψη των τεράστιων κοινωνικών αναγκών. Επί της ουσίας παρά τις δυσχέρειες, το κράτος ανέπτυξε έντονα τις δράσεις Κοινωνικής Πολιτικής, με την Εκκλησία και τις Φιλανθρωπικές ενέργειες να αδυνατούν να ανταποκριθούν στα κοινωνικά προβλήματα. Παρόλα αυτά, τη δεκαετία του '50 και του '60, η Ελλάδα παρουσίασε γοργή ανάπτυξη στην οικονομία της, με την εκτίναξη της βιομηχανικής δραστηριότητας και των υπηρεσιών. Ωστόσο, επικρατεί ένας περιορισμός στα ατομικά δικαιώματα, στις ελευθερίες, αυξάνονται οι άτυπες μορφές εργασίας και ταυτόχρονα ενισχύονται τα ατομικά εισοδήματα. Η Κοινωνική Πολιτική εξακολουθεί

να είναι ελλιπής και να μην ανταποκρίνεται στις ανάγκες των πολιτών. (Σταθόπουλος,2005).

Στα μέσα της δεκαετίας του '70, τίθενται τα θεμέλια για την εξέλιξη της Κοινωνικής Πολιτικής και την κατοχύρωση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Αναγνωρίζονται πλέον συνταγματικά τα δικαιώματα της στέγασης, της υγείας, της πρόνοιας, της ασφάλισης και της απασχόλησης. Έτσι, με αργούς ρυθμούς το Ελληνικό κράτος μετατρέπεται σε ένα κράτος πρόνοιας, το οποίο τη δεκαετία του '80, βρίσκεται στην ακμή του και εισέρχεται πλέον στην εποχή της παγκοσμιοποίησης χωρίς όμως προηγουμένως να έχει δημιουργήσει τους θεσμούς της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης που σε άλλες χώρες ήδη λειτουργούσαν. Κατά την περίοδο αυτή, παρατηρείται ενίσχυση στους τομείς της υγείας και της πρόνοιας, επιβάλλεται η ισότητα των δύο φύλων και αναθεωρείται το οικογενειακό δίκαιο στην Ελλάδα. Οι κυριότερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικοί θεσμοί και οι λειτουργίες, αναδεικνύονται οι κοινωνικές ανισότητες, ο περιορισμός των πόρων για τις κοινωνικές δαπάνες και τα δημόσια ελλείμματα. Ωστόσο στα μέσα του 1995, το κεντρικό κράτος προχώρησε σε μια σειρά αλλαγών στις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, με σημαντικότερη την ασφαλιστική μεταρρύθμιση, ώστε να καλύψει τις εντάσεις, τις αντιπαραθέσεις και τις κοινωνικοοικονομικές καθυστερήσεις της ελληνικής κοινωνίας. Από τα παραπάνω διαφαίνεται η προσπάθεια του κράτους να συμβαδίσει με τα νέα ευρωπαϊκά δεδομένα, αφού όλο και περισσότερο η οικονομική διασφάλιση των προγραμμάτων Κοινωνικής Πολιτικής εξαρτάται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ταυτόχρονα όμως η οικογένεια είναι αυτά που καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος των κοινωνικών αναγκών, με το κράτος να λειτουργεί υποστηρικτικά σε αυτό, προσφέροντας διάφορες παροχές και ενισχύσεις. (Σακελλαρόπουλος,2003)

Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, η Ελλάδα προσπαθεί να εφαρμόσει πιο καινοτόμες και ενεργητικές πολιτικές, με στοχευμένες παρεμβάσεις σε τομείς όπως η ανεργία, η υγεία κ.α. Ταυτόχρονα γίνεται αντιληπτή η ανάγκη υποστήριξης από τους Ευρωπαίους εταίρους για την δημιουργία μιας σειράς κοινωνικών προγραμμάτων που να ανταποκρίνονται στα χρόνια κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζει το Ελληνικό κράτος. Στην ίδια κατεύθυνση προσανατολίζεται και η εφαρμογή επιλεκτικών μέτρων κατά την άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής από την Ευρωπαϊκή Ένωση και αφορά κυρίως την στήριξη των ευπαθών ομάδων. Η Ελλάδα υιοθετεί την εφαρμογή των επιλεκτικών μέτρων με την απόδοση του επιδόματος «κοινωνικής

αλληλεγγύης», αλλά το αποτέλεσμα δεν είναι το αναμενόμενο καθώς δεν υπάρχει ο έλεγχος των πόρων των δικαιούχων. Οι παρεμβάσεις πλέον επικεντρώνονται στις ευάλωτες ομάδες, οι οποίες αντιμετωπίζουν οικονομικά, κοινωνικά και εργασιακά προβλήματα. Οι παρεμβάσεις περιλάμβαναν διάφορες παροχές, επιδόματα και υπηρεσίες επαγγελματικής και κοινωνικής ένταξης. (Βενιέρης, Παπαθεοδώρου, 2003)

Στο σύγχρονο κράτος, η άσκηση της Κοινωνικής Πολιτικής διαμορφώνεται με βάση τις οικονομικές και πολιτισμικές συνθήκες καθώς και με τις ιδιαιτερότητες των ομάδων στις οποίες απευθύνονται τα συστήματα Κοινωνικής Πολιτικής τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Οι συνεχώς αυξανόμενες κοινωνικές ανάγκες και τα ποικίλα προβλήματα που προκύπτουν από αυτές, όπως η φτώχεια, ο κοινωνικός αποκλεισμός κ.α., προωθούν την αναμόρφωση των κοινωνικών υπηρεσιών με στόχο την προσαρμογή τους στις νέες προκλήσεις. Οι κοινωνικές υπηρεσίες δεν εστιάζουν μόνο στην παροχή σε είδος αλλά επικεντρώνονται πλέον στον σχεδιασμό παρεμβάσεων κοινωνικής ένταξης και επανένταξης με σκοπό την ανάδειξη της αυτοσυντήρησης και την ένταξη στην αγορά εργασίας. Στόχος δεν είναι η αποτροπή αλλά η πρόληψη της ανάδυσης νέων κοινωνικών ζητημάτων και η ανεύρεση προστατευτικών μεθόδων. Επιπλέον οι κοινωνικές υπηρεσίες δεν επικεντρώνονται μόνο στο άτομο αλλά και στο ευρύτερο περιβάλλον του, μέσα από υπηρεσίες στήριξης και συμβουλευτικής, ώστε να επιτευχθεί μια ολιστική αντιμετώπιση. (Ρομπόλης, Χλέτσος, 1995)

Πέρα από τον δημόσιο τομέα, σημαντικό ρόλο στην άσκηση της Κοινωνικής Πολιτικής διαδραματίζει και ο ιδιωτικός τομέας. Η παροχή κρατικών κοινωνικών υπηρεσιών πλαισιώνεται και από της ιδιωτικές πρωτοβουλίες και με τον τρόπο αυτό διαμορφώνεται μια νέα σχέση κρατικών και ιδιωτικών φορέων. Οι ιδιωτικοί φορείς ενισχύονται από το κράτος και αξιοποιούνται. Αναδεικνύονται οι μορφές ανεπίσημης φροντίδας, τα άτυπα δίκτυα φροντίδας, η οικογένεια και οι εθελοντικές πρωτοβουλίες. Συμπερασματικά, η άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής στην Ελλάδα βασίζεται σε δύο βασικούς στόχους. Αρχικά την εναρμόνιση των εθνικών συστημάτων Κοινωνικής Πολιτικής με τις υπερεθνικές τάσεις και πιέσεις που ασκούνται. Στην Ελλάδα η Κοινωνική Πολιτική, έχει να αντιμετωπίσει παγιωμένες παραδοσιακές πρακτικές με αμφιλεγόμενα αποτελέσματα και να εφαρμόσει σύγχρονες πολιτικές με ελάχιστα διαθέσιμα μέσα. Επί της ουσίας, θα πρέπει να

σχεδιαστούν και να διαμορφωθούν οι κοινωνικές πολιτικές από την αρχή.(Βενιέρης, Παπαθεοδώρου,2003) .

3.2. Τοπική Αυτοδιοίκηση και μεταρρυθμίσεις

Τις τελευταίες δεκαετίες, στο πλαίσιο της αποκέντρωσης και ανασύνταξης του κεντρικού κράτους, έχει ενισχυθεί ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής, μέσω των παροχών και των υπηρεσιών. Το κοινωνικό κράτος με την έμφαση στην κεντρική διοίκηση αποδείχθηκε ελλιπές και δυσλειτουργικό, αφού δεν κατόρθωσε να αντιμετωπίσει επαρκώς τα νέα κοινωνικά προβλήματα. Αντίθετα είναι αναγκαίο, ένα κράτος να λειτουργεί με μια πιο ουσιαστική κοινωνική πολιτική, η οποία θα στοχεύει στις ανάγκες των ευάλωτων και ευπαθών ομάδων και στις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής. Οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, από την δημιουργία τους, είναι εκείνοι που έρχονται σε άμεση επαφή με τους πολίτες εν αντιθέσει με το κεντρικό κράτος. Από αυτό διαφαίνεται πως είναι οι πλέον αρμόδιοι και πιο κατάλληλοι στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής, όσον αφορά τις δυσκολίες που προκύπτουν καθημερινά στους πολίτες. (Κοντιάδης, 2006)

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση θέλοντας να ανταπεξέλθει αποτελεσματικά στο ρόλο που της δόθηκε από το κεντρικό κράτος, κλήθηκε να δημιουργήσει μια κοινωνική στρατηγική περισσότερο στοχευμένη και βασισμένη στην έρευνα και τον σχεδιασμό, να δημιουργήσει δίκτυα συνεργασίας, να καθορίσει το περιεχόμενο των κοινωνικών υπηρεσιών και να αξιολογήσει την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Να τονιστεί στο σημείο αυτό ο τεράστιος ρόλος της συμμετοχής και της ενδυνάμωσης των χρηστών, της ενεργοποίησης εθελοντών αλλά και της αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού. (Ντιντιούμη, 2014)

Στην Ελλάδα, η τοπική αυτοδιοίκηση λειτουργεί μεν στο πλαίσιο των σύγχρονων τάσεων, από την άλλη δε αδυνατεί να επιβληθεί ως χώρος άσκησης μιας συνολικής κοινωνικής πολιτικής. Αυτό συμβαίνει διότι επικεντρώνεται, κυρίως στην φροντίδα ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, κατά συνέπεια απουσιάζει η ουσιαστική αποκέντρωση υπηρεσιών αλλά και η κατάλληλη οργανωτική υποδομή. Βέβαια, ενώ στο παρελθόν αντιμετωπίστηκε η πρόκληση της έλλειψης τεχνογνωσίας, στη χώρα πλέον υπάρχει κατάλληλο εξειδικευμένο προσωπικό, το οποίο θα μπορούσε να προσφέρει σημαντικές υπηρεσίες. Αυτό δε συμβαίνει επί της ουσίας, λόγω της μη

αξιοποίησης του προσωπικού από την τοπική αυτοδιοίκηση ή το κεντρικό κράτος, καθώς δε φαίνεται να δίνεται προτεραιότητα στα θέματα κοινωνικής πολιτικής. Η επιτυχής ανάπτυξη των δράσεων κοινωνικής πολιτικής από την τοπική αυτοδιοίκηση, συναντάται κυρίως στην εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων και δραστηριοτήτων, όπου προσφέρεται πληθώρα υπηρεσιών στον τομέα κοινωνικής φροντίδας των ευπαθών ομάδων.(Σκαμνάκης, 2020)

Στην Ελλάδα, κατά καιρούς επικρατούσαν διάφορα σχέδια οργάνωσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ένα πλήθος νόμων. Τα σχέδια και οι νόμοι αυτοί είχαν μια ιδιαίτερη σημασία ανάλογα με την χρονική περίοδο στην οποία εφαρμόστηκαν. Έπειτα από πολλές νομοθετικές προσπάθειες, το ελληνικό κράτος προχώρησε στην συνένωση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αφού η πληθώρα Δήμων και Κοινοτήτων καθιστούσε το έργο της οργάνωσης και διοίκησής τους δύσκολο. Η συνένωση αυτή πραγματοποιήθηκε με τον Νόμο 2539/1997, γνωστό σε όλους ως πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας».

Το πρόγραμμα «Καποδίστριας», αποτελεί τη βάση για την εξέλιξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην χώρα. Με το Νόμο αυτό πραγματοποιήθηκε η συνένωση κυρίως των Κοινοτήτων σε μεγάλους Δήμους. Η κατάργηση κάποιων Κοινοτήτων προκάλεσε έντονες αντιδράσεις, τις οποίες το κράτος προσπάθησε να ρυθμίσει. Το πρόγραμμα «Καποδίστριας», βασίστηκε σε παλαιότερες νομολογίες, τις οποίες προσπάθησε να βελτιώσει ή να καταργήσει. Έμπνευση αποτέλεσε ο Ιωάννης Καποδίστριας, ο οποίος ήταν ο πρώτος που είχε σχεδιάσει την διοικητική διαίρεση της Ελλάδας. Οι λόγοι όμως που συνέβαλαν στην εφαρμογή του σχεδίου «Καποδίστριας», ήταν ο μεγάλος αριθμός Κοινοτήτων που προκαλούσε προβλήματα στην οργάνωση και την διανομή των πόρων, η δυσκολία στην απορρόφηση των κονδυλίων από την Ευρωπαϊκή Ένωση με αποτέλεσμα την καθυστέρηση υλοποίησης προγραμμάτων, η αδυναμία κρατικής επιχορήγησης σε πολλές Κοινοότητες αντί οικονομικά ισχυρότερων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τέλος, η συνεχώς αυξανόμενη μετακίνηση των πολιτών προς τα μεγάλα αστικά κέντρα. Κατόπιν της εφαρμογής του Νόμου υπήρξε, αύξηση στην απορρόφηση των Ευρωπαϊκών κονδυλίων και μείωση στις κρατικές επιχορηγήσεις, ενώ δεν έλειψαν προβλήματα όπως η διόγκωση του προβλήματος της αστυφιλίας, η ελλιπή εν συνεχεία χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση και η υποχώρηση του νοήματος και κύρους της τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία σταδιακά παραγκωνίστηκε και ενώ στο

παρελθόν θεωρήθηκε ως υποτιθέμενη ανεξαρτησία των τοπικών κοινωνικών, με το νέο νόμο προβλήθηκε περισσότερο ως ένα τοπικό κέντρο «λαϊκής συμμετοχής». Συνεπώς, το πρόγραμμα «Καποδίστριας» ενδυνάμωσε το κυρίαρχο μοντέλο της συγκεντρωτικής εξουσίας, δίνοντας έμφαση στη συνολική πολιτική και οικονομική ευημερία της χώρας. Η τοπική αυτοδιοίκηση εμφανίστηκε σε συμπληρωματικό ρόλο, ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις ήταν απλώς το εκτελεστικό όργανο των αποφάσεων της κεντρικής δημοσίας διοίκησης, προκαλώντας έτσι συχνά την αντίσταση των τοπικών κοινωνιών, με περισσότερο ή λιγότερο δυναμικές κινητοποιήσεις. (Παπαδουκάκης, 2005)

Με βάση τις εγγενείς αδυναμίες του προγράμματος «Καποδίστρια» σε συγκεκριμένα διοικητικά θέματα, παρουσιάστηκε η ανάγκη για ουσιαστική βελτίωση της αποτελεσματικότητας για την οργάνωση της δημόσιας διοίκησης. Έτσι, θεσπίστηκε ένας νέος νόμος, ο οποίος θα αντιμετώπιζε τα προβλήματα αυτά, με το πρόγραμμα «Καλλικράτης». Στόχος του προγράμματος ήταν η βελτίωση της τοπικής αυτοδιοίκησης σε διοικητικό, οικονομικό, πολιτικό και ηθικό επίπεδο, αλλά και η ριζική μεταρρύθμιση της κεντρικής εξουσίας, ώστε να αναδειχθεί ο συντονιστικός και ελεγκτικός χαρακτήρας της, προχωρώντας έτσι σε μία εποχή όπου η τοπική αυτοδιοίκηση θα δώσει έμφαση στην αποκέντρωση σημαντικών αρμοδιοτήτων αλλά και αποκέντρωση προσωπικού και πόρων. Μία από τις σημαντικότερες αλλαγές που επέφερε το σχέδιο, ήταν η σημαντική μείωση του αριθμού των φορέων της αυτοδιοίκησης, όπως οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (συνένωση Δήμων και κοινοτήτων), η συνένωση Νομικών Προσώπων και Δημοτικών Επιχειρήσεων και η μετατροπή Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων σε περιφερειακές ενότητες. Το σχέδιο αποσκοπούσε στη δημιουργία ενός σύγχρονου κράτους με μεγάλο αριθμό αποκεντρωμένων οργάνων, των οποίων ο βασικός στόχος ήταν η οργανωμένη άσκηση της εξουσίας μέσω της μείωσης γραφειοκρατίας και η αποκέντρωση λειτουργιών που προηγουμένως ήταν αρμόδια της κεντρικής εξουσίας. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια δράσης, το πρόγραμμα «Καλλικράτης» τέθηκε σε ισχύ προκειμένου να προτείνει θεσμικές αλλαγές, ενώ μέχρι και σήμερα κινείται, σε γενικές γραμμές, σε σωστή κατεύθυνση, ωστόσο θα πρέπει να αποσαφηνιστούν τα προβλήματα που ενδεχομένως θα προκύψουν. (Χρυσανθάκης, 2010)

Ωστόσο, η κατοχύρωση του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης πραγματοποιείται με τον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων το 2006, σύμφωνα με τον

οποίο «Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας». Στο νόμο αυτό αναφέρονται οι αρμοδιότητες του τομέα της Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης και περιγράφεται, η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις που αποσκοπούν στην υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα της βρεφικής και παιδικής ηλικίας και της τρίτης ηλικίας, με την ίδρυση και λειτουργία νομικών προσώπων και ιδρυμάτων, καθώς και η μελέτη και εφαρμογή σχετικών κοινωνικών προγραμμάτων. Επιπλέον, αναφέρεται η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις και προγράμματα, που στοχεύουν στη μέριμνα, υποστήριξη και φροντίδα ευπαθών κοινωνικών ομάδων με την παροχή υπηρεσιών υγείας και την προαγωγή ψυχικής υγείας, καθώς και η μέριμνα για τη στήριξη άστεγων και οικονομικά αδύνατων δημοτών, με την παραχώρηση δημοτικών και κοινοτικών οικοπέδων σε αυτούς ή με την παροχή χρηματικών βοηθημάτων, ειδών διαβίωσης και περίθαλψης. Τέλος, στο ν.3463/2006 περιγράφεται η σχεδίαση, η οργάνωση, ο συντονισμός και η εφαρμογή προγραμμάτων και πρωτοβουλιών για την πρόληψη της παραβατικότητας, ο σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων ή συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις για την ένταξη αθίγγανων, παλιννοστούντων ομογενών, μεταναστών και προσφύγων και η προώθηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης με τη δημιουργία τοπικών δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης, εθελοντικών οργανώσεων και ομάδων εθελοντών. Οι βασικότερες αρμοδιότητες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης αφορούν τους τομείς της ανάπτυξης, του περιβάλλοντος, την ποιότητα ζωής και την εύρυθμη λειτουργία των Πόλεων και των οικισμών, την απασχόληση, την κοινωνική προστασία και αλληλεγγύη, την παιδεία, τον πολιτισμό, την πολιτική προστασία και τις αρμοδιότητες κρατικού χαρακτήρα.

3.3 Βασικές προκλήσεις για την Τοπική Αυτοδιοίκηση

Η κυριότερη πολιτική πρόσκληση που προκύπτει για την τοπική Αυτοδιοίκηση είναι η ανάγκη διασφάλισης ότι η οικονομική πολιτική, η πολιτική για την απασχόληση, η πολιτική για τη δια βίου μάθηση, η πολιτική και η κοινωνική πολιτική είναι

ολοκληρωμένες και ότι σε όλους αυτούς τους τομείς πολιτικής λαμβάνεται υπόψη ο προβληματισμός για τη πρόληψη και την εκρίζωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Είναι επίσης σαφές ότι οι δήμοι οι οποίοι συνδυάζουν υψηλά επίπεδα κοινωνικής προστασίας με ιδιαίτερα παραγωγικές οικονομίες και διαρκώς υψηλά επίπεδα απασχόλησης, είναι εκείνοι που διατηρούν κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς. Είναι σημαντικό να υπάρξουν αποτελεσματικές πολιτικές σε τομείς όπως η κοινωνική προστασία, η δια βίου μάθηση, η υγεία, η στέγαση, κ.λπ. Οι οποίες να οδηγήσουν σε προσιτές υπηρεσίες προς όλους. Για τα πιο ευάλωτα άτομα, πρέπει να υπάρχει στοχοθετημένη και εξειδικευμένη στήριξη, η οποία να τα βοηθήσει να ξεπεράσουν συγκεκριμένα εμπόδια όσον αφορά τη συμμετοχή τους στην κοινωνία.

Από το 2008 και ύστερα υπήρχαν σημαντικές περικοπές στους λεγόμενους "κοινωνικούς προϋπολογισμούς", αναπαράγοντας ένα φαύλο κύκλο που αύξησαν τις ανάγκες για την κοινωνική ευημερία. Η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση έχει επίσης πληγεί από την κρίση, δεδομένου ότι σε πολλές περιπτώσεις οι εθνικές κυβερνήσεις τείνουν να κατανείμουν τις κοινωνικές ευθύνες σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε χαμηλότερα επίπεδα συνδυάζεται συχνά με μια αντίθετη τάση, της "άνω-κλιμάκωσης" του ελέγχου και των ελεγκτικών εξουσιών στα ανώτερα επίπεδα της διακυβέρνησης. Οι εθνικές κυβερνήσεις, ειδικότερα, τείνουν να ασκήσουν άμεσα έλεγχο της αυτονομίας της τοπικής αυτοδιοίκησης, της διαχείρισης των πόρων και της λήψης αποφάσεων σε κοινωνικές πολιτικές (Hlerask.a 2016).

Τέλος, πολλές αλλαγές που προκύπτουν από την οικονομική κρίση και πιο γενικά μεταρρυθμίσεις που αφορούν τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις των Δήμων, έχουν οδηγήσει σε επαναπροσδιορισμό του "ποιος δικαιούται, ποιες υπηρεσίες", του τρόπου διακυβέρνησής τους, καθώς και στην απόσυρση κάποιων εξ αυτών. Σε άρθρο του Hleraw κ.α.(2016), όσον αφορά την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών (π.χ. φροντίδα παιδιών) αναφέρεται η επίδραση 'γιο-γιο'("yo- yoeffects").

Τέλος, πολλές αλλαγές που προκύπτουν από την οικονομική κρίση και πιο γενικά μεταρρυθμίσεις που αφορούν τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις των Δήμων, έχουν οδηγήσει σε επαναπροσδιορισμό του "ποιος δικαιούται, ποιες υπηρεσίες", του τρόπου διακυβέρνησής τους, καθώς και στην απόσυρση κάποιων εξ αυτών. Σε άρθρο του Hlerask.a(2016), όσον αφορά την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών (π.χ. φροντίδα παιδιών) αναφέρεται η επίδραση 'γιο-γιο'("yo- yoeffects"). Η κεντρική εξουσία

δηλαδή, αποδίδει τις ευθύνες στην Τοπική Αυτοδιοίκηση όταν η κοινωνική πολιτική δεν αποδίδει και αντίστροφα όταν η Τοπική αυτοδιοίκηση δεν πετυχαίνει τη ανάλογη ορθή εφαρμογή των προγραμμάτων - δράσεων απεμπολεί τις ευθύνες εις βάρος της κεντρικής διοίκησης.

3.4. Η αποκέντρωση της Κοινωνικής Πολιτικής στην περίοδο της οικονομικής κρίσης: η περίπτωση των Κέντρων Κοινότητας.

Η παγκόσμια οικονομία και ταυτόχρονα η Ευρωπαϊκή και Ελληνική οικονομία αντιμετωπίζουν από το 2008, μια τεράστια οικονομική κρίση και μια βαθιά ύφεση, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και πολλές επιπτώσεις σε όλους τους τομείς. Πιο εμφανής η κρίση στην Ελλάδα γίνεται το 2009 όταν το δημοσιονομικό έλλειμμα της χώρας φτάνει στα υψηλότερα επίπεδα και έτσι η ελληνική κυβέρνηση αναγκάζεται να καταφύγει στον δανεισμό και στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ώστε να καλύψει το δημοσιονομικό έλλειμμα και να μπορέσει να αναχρηματοδοτήσει το χρέος. Η πρωτόγνωρη αυτή δημοσιονομική κρίση ανέδειξε τα ελλείμματα και την κακή οικονομική διαχείριση των προηγούμενων ετών. Η βοήθεια που δέχτηκε η Ελλάδα με την μορφή ενός μνημονίου συνεργασίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, προέβλεπε συγκεκριμένες ρυθμίσεις και δεσμεύσεις με σκοπό την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων σε καθορισμένα χρονικά πλαίσια. Το μνημόνιο επέβαλλε περικοπές εισοδημάτων και δαπανών με ταυτόχρονες αυξήσεις στην φορολογία. Η Κοινωνική Πολιτική δέχτηκε κι εκείνη αρκετές ρυθμίσεις και αλλαγές με τις κυριότερες να αφορούν τους τομείς της εργασίας, της υγείας, της ασφάλισης και συνταξιοδότησης (Σακελλαρόπουλος, 2011).

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει την πιο βαθιά και μακρόπνοη ύφεση, που έχει αντιμετωπίσει ποτέ ως χώρα, με τις επιπτώσεις της κρίσης να είναι πολλαπλές και τα ψυχοκοινωνικά προβλήματα του πληθυσμού να αυξάνονται διαρκώς. Ένα κύριο ζήτημα είναι η σημαντική μείωση του εισοδήματος των ατόμων και των οικογενειών, γεγονός που μας δείχνει πως οι περισσότεροι άνθρωποι κινδυνεύουν από την φτώχεια με την εργασία να αποτελεί την μόνη διέξοδο από τον κίνδυνο αυτό. Περισσότερο φαίνεται να πλήττονται τα μεσαία και μεγάλα εισοδήματα, παρόλα αυτά ο αριθμός των ατόμων που κινδυνεύει από τη φτώχεια αυξάνεται δραματικά κι αυτό γιατί πάντα

η Ελλάδα είχε αυξημένα ποσοστά φτώχειας, πόσο μάλλον μετά από τα νέα μέτρα. Ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού βλέπει το εισόδημά του να μειώνεται, να μην έχει πρόσβαση σε βασικά αγαθά όπως η κατοικία, η τροφή, η θέρμανση κ.α. και ζει σε νοικοκυριά, στα οποία τα περισσότερα μέλη δεν έχουν πρόσβαση σε εργασία. Τα παραπάνω αποτελούν αδυναμίες ενός συστήματος που απέτυχε να προστατέψει τις ευάλωτες ομάδες κατά την διάρκεια της κρίσης (Ματσαγγάνης, 2011).

Κυρίαρχο ζήτημα αποτελεί πλέον η εργασία στην Ελλάδα καθώς έχει αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των ανέργων και η διάρκεια του χρόνου ανεργίας. Ιδιαίτερο πρόβλημα στην εύρεση εργασίας αντιμετωπίζουν κυρίως οι νέοι και οι γυναίκες. Στην αρχή το πρόβλημα της μακροχρόνιας ανεργίας επιβαρυνόταν από την έλλειψη κοινωνικών παροχών οι οποίες θα βοηθούσαν την ομάδα των πολιτών αυτών. Στη συνέχεια γίνεται μια προσπάθεια μέσα από οικονομικές παροχές αλλά και μέσα από στοχευμένα προγράμματα εργασίας να μειωθούν οι επιπτώσεις της κρίσης στην ομάδα αυτή (Ματσαγγάνης, 2011). Επίσης η οικονομική κρίση είχε επιπτώσεις και στην υγεία των πολιτών και κυρίως στην ψυχική τους υγεία. Η μείωση των εισοδημάτων, η ανεργία και η αλλαγή σε κρίσιμους τομείς της ζωής τους οδήγησαν αρκετούς ανθρώπους στην Ελλάδα να αντιμετωπίσουν διάφορες ψυχικές ασθένειες.

Τα χρόνια της κρίσης που βιώνει η Ελλάδα φαίνεται πως το κράτος δεν παρέχει την κοινωνική προστασία που θα έπρεπε στις ευπαθείς ομάδες με αποτέλεσμα να υπονομεύεται και η γενικότερη ανάπτυξη της χώρας. Η Ελλάδα μπήκε στην κρίση μη έχοντας προηγουμένως κατορθώσει να αναπτύξει ένα αποτελεσματικό σύστημα κοινωνικής προστασίας με αποτέλεσμα οποιοδήποτε σύστημα ανέπτυξε κατόπιν να μην είναι επαρκές και να μην μπορέσει να καλύψει όλες τις νέες ανάγκες που προέκυψαν. Όλες οι κοινωνικές παροχές εκλαμβάνονταν πάντοτε ως δαπάνες και επιπλέον μετά την κρίση μειώθηκαν αρκετά. Βέβαια οι οικονομικές παροχές δεν είναι πολύ αποτελεσματικές για την αποφυγή της φτώχειας. Παρόμοιες συνθήκες δημιουργήθηκαν και στον τομέα της υγείας καθώς πριν την κρίση εντοπίζεται αύξηση των δαπανών και συγχρόνως δυσαρέσκεια των εξυπηρετούμενων. Μετά την κρίση μειώθηκαν κατά πολύ οι δαπάνες για την υγεία και το προσωπικό με αποτέλεσμα η Ελλάδα να έχει να μικρότερα ποσοστά νοσηλευτικού προσωπικού σε σχέση με τους κατοίκους της χώρας. Οι οικονομική κρίση άγγιξε τους περισσότερους κοινωνικούς τομείς όπως η ασφάλιση με περικοπές των συντάξεων, στην υγεία, την εργασία κ.α.

κι αυτό γιατί το κοινωνικό κράτος είναι ένας παραμελημένος πυλώνας της δημόσιας πολιτικής στην Ελλάδα καθ' όλη την πρόσφατη ιστορία της (Σκαμνάκης, 2018).

Με βάση τα παραπάνω είναι αναγκαία η αναδιάρθρωση των κοινωνικών υπηρεσιών και παροχών ώστε να αποκτήσουν ένα πιο ολοκληρωμένο χαρακτήρα και να γίνουν πιο αποτελεσματικές στην αντιμετώπιση των σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων. Η κρίση είναι εκείνη που καθορίζει πλέον το περιεχόμενο των υπηρεσιών που ενυπάρχουν και ακολούθως τις κοινωνικές υπηρεσίες που θα πρέπει να σχεδιάσουν οι Οργανισμοί τοπικής Ανάπτυξης με σκοπό την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της. Παραδοσιακά οι κοινωνικές υπηρεσίες εξυπηρετούσαν τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, ωστόσο η κρίση ανέδειξε νέες ομάδες του πληθυσμού οι οποίες καταφεύγουν στις κοινωνικές υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ώστε να καλύψουν βασικές βιοτικές ανάγκες τους. Οι νέες ομάδες εξυπηρετούμενων είναι άτομα που πρώτοι φορά βρίσκονται στη θέση να απευθυνθούν σε υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας, γεγονός που ίσως θίγει την ταυτότητά τους και την θέση τους στην κοινωνία. Το κεντρικό κράτος και ταυτόχρονα η Τοπική Αυτοδιοίκηση οδηγούνται στον ανασχεδιασμό των κοινωνικών υπηρεσιών και στην δημιουργία νέων υπηρεσιών ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν επαρκώς στις νέες συνθήκες που δημιουργεί η κρίση. Παράλληλα, καταργούνται πολλά επιδόματα και παροχές και αντικαταστώνται από επιδόματα που δίδονται με βάση τα εισοδηματικά κριτήρια. Η κρίση οδηγεί αναπόφευκτα στην χορήγηση περισσότερων οικονομικών παροχών και επιδομάτων όπως το επίδομα ανεργίας, το επίδομα στέγασης κ.α. Οι αλλαγές που πραγματοποιούνται σε όλα τα επίπεδα κρίνονται με από τα αποτελέσματά τους και από το κατά πόσο επιτυγχάνουν τους στόχους τους.

Ένα παράδειγμα υπηρεσιών που δημιουργήθηκαν μετά την κρίση με σκοπό την υποστήριξη των ευπαθών ομάδων στους Δήμους που λειτουργούν, είναι και τα Κέντρα Κοινότητας. Τα Κέντρα Κοινότητας είναι δομές που σχεδιάστηκαν από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ιδρύθηκαν σε Δήμους και χρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ 2014-2020. Θεσμοθετήθηκαν με το Ν.4368(ΦΕΚ21/Α'/21.02.2016) και την Κοινή Υπουργική Απόφαση που ορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές τους (ΦΕΚ854/Β'/30.03.2016).

Το Κέντρο Κοινότητας είναι το πρώτο σημείο επαφής του πολίτη με την κοινωνική υπηρεσία του κάθε Δήμου. Από εκεί ο πολίτης ενημερώνεται για όλα τα επιδόματα

που δικαιούται, όλους τους φορείς, υπηρεσίες και προγράμματα που του παρέχουν κοινωνική φροντίδα οποιαδήποτε μορφής, σε επίπεδο Δήμου, Περιφέρειας ή επικράτειας. Στο Κέντρο Κοινότητας του κάθε Δήμου μπορούν να απευθύνονται όλοι οι πολίτες της περιοχής οι οποίοι αντιμετωπίζουν κάποιο κοινωνικό πρόβλημα οι ίδιοι ή μέλη της οικογένειάς τους (ανεργία, οικονομική αδυναμία, έλλειψη στέγης, προβλήματα διαβίωσης λόγω αναπηρίας ή γήρατος) και χρειάζονται τη συνδρομή της Πολιτείας. Συγχρόνως τα Κέντρα Κοινότητας παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής υποστήριξης σε θέματα όπως η προσέγγιση της τοπικής αγοράς για εύρεση εργασίας, η δημιουργία ευκαιριών για νέους ώστε να ξεκινήσουν την επαγγελματική τους ζωή, προβλήματα ενδοοικογενειακής βίας η οικογενειακών δυσαρμονιών, ζητήματα νομικού χαρακτήρα, μαθησιακή στήριξη παιδιών και εφήβων, διοργάνωση τοπικών εκδηλώσεων με επιμορφωτικό, ενημερωτικό και κοινωνικό περιεχόμενο.

Με τη λειτουργία τους επιδιώκεται η ανάπτυξη ενός τοπικού σημείου αναφοράς για την υποδοχή, εξυπηρέτηση και διασύνδεση των πολιτών με όλα τα κοινωνικά προγράμματα και υπηρεσίες που υλοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης. Τα Κέντρα ενσωματώνουν τα Γραφεία Διαμεσολάβησης του Δικτύου Δομών για την Αντιμετώπιση της Φτώχειας (το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από το ΕΚΤ την ΠΠ 2007-2013).

Η δημιουργία των Κέντρων Κοινότητας έχει ως στόχο να συμβάλει στην αντιμετώπιση της απουσίας ολοκληρωμένης προσέγγισης σχεδιασμού και εφαρμογής της κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο, στην αντιμετώπιση της αποσπασματικότητας των δράσεων μεμονωμένων φορέων χωρίς κεντρικό σχεδιασμό και της άνισης χωρικής κατανομής των κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών στους Δήμους.

Οι υπηρεσίες που παρέχονται στα Κέντρα Κοινότητας αλλά και οι αρμοδιότητές τους αποτελούν αρχικά, η υποδοχή, ενημέρωση και υποστήριξη των πολιτών. Η πληροφόρηση και παραπομπή των πολιτών στα προγράμματα πρόνοιας και κοινωνικής ένταξης που υλοποιούνται σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο όπως το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης, το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους, κοινωνικές δομές και υπηρεσίες όπως το Βοήθεια στο σπίτι, τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων, τα Κέντρα Δημέρευσης- Ημερήσιας Φροντίδας για άτομα με αναπηρία, τα προγράμματα της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου

Μάθησης και Νέας Γενιάς, κ.α. Επιπλέον πραγματοποιείται η υποστήριξη των πολιτών για την ένταξη τους στα προαναφερόμενα προγράμματα και με ιδιαίτερη έμφαση στην παροχή υποστήριξης κατά τη διαδικασία υποβολής της αίτησης για το πρόγραμμα Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης. Τα στελέχη των Κέντρων Κοινότητας φροντίζουν τόσο για την ορθή συμπλήρωση των αιτήσεων όσο και για την συλλογή των απαραίτητων συνοδευτικών εγγράφων και δικαιολογητικών. Παράλληλα τα Κέντρα Κοινότητας συνεργάζονται με διάφορες υπηρεσίες και δομές. Υπάρχει η συνεργασία για την παραπομπή αιτημάτων σε άλλες δομές και υπηρεσίες που παρέχονται στα γεωγραφικά όρια της περιοχής λειτουργίας του «Κέντρου Κοινότητας», π.χ. Κοινωνικοί Ξενώνες Αστέγων, Ξενώνες Κακοποιημένων Γυναικών και θυμάτων διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, Κοινωνικά Φροντιστήρια, Δομές Ψυχικής Υγείας, Δομές για ΑμεΑ, Βρεφονηπιακοί και Παιδικοί Σταθμοί, Προγράμματα για Ηλικιωμένους, Προγράμματα για Ρομά, Προγράμματα για Μετανάστες κλπ. Στενή συνεργασία και παραπομπή αιτημάτων υπάρχει με τις υπηρεσίες απασχόλησης (π.χ. ΟΑΕΔ) για την ένταξη των ωφελούμενων σε προγράμματα κατάρτισης, δράσεις απασχόλησης, επιμορφωτικά σεμινάρια καθώς φυσικά και σε θέσεις εργασίας και με φορείς αρμόδιους για την εφαρμογή προγραμμάτων της Γενικής Γραμματείας Διά Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς. Επίσης, συνεργάζονται με την τοπική αγορά εργασίας με στόχο την ένταξη των ανέργων. Στόχος είναι η ανάπτυξη επαφών και τακτικής επικοινωνίας με φορείς εκπροσώπησης των εργοδοτών και των εργαζομένων (π.χ. Επιμελητήρια, ενώσεις και ομοσπονδίες εργαζομένων, συλλόγους επιχειρήσεων ή επιχειρηματικών ομάδων, κλπ). Τα Κ.Κ. συνεργάζονται κυρίως με τα Γραφεία Ανέργων των Δήμων (όταν αυτά υφίστανται) για την ανάπτυξη των σχετικών συνεργειών. Σημειώνεται ότι ο στόχος της εν λόγω ενέργειας δεν είναι η υποκατάσταση της λειτουργίας των Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (ΟΑΕΔ), αλλά κυρίως η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση του κόσμου των επιχειρήσεων για την αναγκαιότητα αντιμετώπισης της ανεργίας στην περιοχή και την ύπαρξη συγκεκριμένης δυναμικής όσον αφορά την προσφορά εργατικού δυναμικού και ειδικοτήτων, η επαφή του κόσμου των επιχειρήσεων με αυτή των ανέργων μέσα από τη συμμετοχή σε κοινές δραστηριότητες. Τέλος τα Κέντρα Κοινότητας είναι υπεύθυνα για την Παροχή υπηρεσιών που θα αποσκοπούν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και θα διασφαλίζουν την κοινωνική ένταξη των ωφελούμενων. Ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες του πληθυσμού της περιοχής, τα «Κέντρα Κοινότητας» παρέχουν υπηρεσίες

που αποσκοπούν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και διασφαλίζουν την κοινωνική ένταξη των ωφελούμενων. Οι υπηρεσίες τους αφορούν την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης για την ένταξη στην αγορά εργασίας, υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού κ.α. καθώς και την παροχή συμβουλευτικής ψυχοκοινωνικής στήριξης σε παιδιά, ενήλικες και οικογένειες. Αφορούν επίσης την ανάπτυξη δράσεων δημιουργικής απασχόλησης και μαθησιακής στήριξης παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας, σε συνέργεια με τα προγράμματα εκπαίδευσης που υλοποιούνται (εκπαιδευτικές δραστηριότητες, μαθησιακή υποστήριξη, παροχή γευμάτων, υποστήριξη σχολικού περιβάλλοντος κ.α.) Πραγματοποιούνται προγράμματα για συνδρομή στη δημιουργία ευκαιριών για νέους, π.χ. επαγγελματικός προσανατολισμός για εφήβους, βελτίωση δεξιοτήτων, πολιτισμικές δραστηριότητες, προγράμματα νεανικής συμμετοχής και στήριξης, σε συνεργασία με το Συνήγορο του Παιδιού και άλλες υπηρεσίες και δομές. Ταυτόχρονα, διοργανώνονται εκδηλώσεις με επιμορφωτικό, επικοινωνιακό και κοινωνικό περιεχόμενο όπως: οργάνωση ομάδων γειτονιάς για την ανάληψη κοινοτικών πρωτοβουλιών και την ενεργοποίηση των πολιτών, διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων προληπτικής ιατρικής και συνθηκών υγιεινής διαβίωσης, δικτύωση με φορείς της τοπικής κοινωνίας (σχολεία, πολιτιστικοί σύλλογοι, επαγγελματικοί φορείς κλπ) για μεικτές πρωτοβουλίες δράσεων για την τοπική ανάπτυξη, την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, κ.α. καθώς και μεικτές δράσεις για την κοινωνικοποίηση και την κοινωνική ένταξη, ειδικότερα (αλλά όχι αποκλειστικά) για μαθητές ΑμεΑ, παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, Ρομά και Δικαιούχους Διεθνούς Προστασίας. Παροχή ενημερωτικής συνδρομής για θέματα νομικού χαρακτήρα σε σχέση με τις παρεχόμενες δυνατότητες, όργανα, διαδικασίες κ.λπ. Συγκέντρωση και διανομή βασικών αγαθών. Τελευταία αλλά όχι λιγότερο σημαντική είναι η ανάπτυξη Δικτύου Εθελοντισμού που είτε θα συνδράμει το προσωπικό του Κέντρου Κοινότητας κατά περίπτωση, πάντοτε υπό την εποπτεία του και με βάση τις οδηγίες και κατευθύνσεις του, είτε θα συμβάλλει στις δράσεις των υπολοίπων δομών αντιμετώπισης της φτώχειας, υπό τις οδηγίες και τον έλεγχο του τακτικού προσωπικού των δομών αυτών.

Τα Κέντρα Κοινότητας απευθύνονται σε όλους τους πολίτες του Δήμου στον οποίο λειτουργούν και οι οποίοι αντιμετωπίζουν κάποιο κοινωνικό πρόβλημα οι ίδιοι ή μέλη της οικογένειάς τους (ανεργία, οικονομική αδυναμία, έλλειψη στέγης, προβλήματα διαβίωσης λόγω αναπηρίας ή γήρατος) και χρειάζονται τη συνδρομή της

Πολιτείας. Πιο συγκεκριμένα, ωφελούμενοι από την ενέργεια είναι πολίτες που κατοικούν στον τόπο λειτουργίας και παρέμβασης των Κέντρων Κοινότητας, και κατά προτεραιότητα, οι ωφελούμενοι του Προγράμματος «Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», καθώς και άτομα και οικογένειες που διαβιών σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, άνεργοι, παιδιά και άτομα που βιώνουν καταστάσεις αποκλεισμού, μετανάστες, δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, αιτούντες άσυλο, ΑμεΑ, Ρομά και γενικότερα ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, όπως αυτές περιγράφονται στο «Εθνικό Στρατηγικό πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη», στην Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών, στη Συνθήκη της Γενεύης και στην κείμενη εθνική νομοθεσία. Δικαιούχοι είναι και οι κάτοχοι όλων των τύπων άδειας διαμονής που αναφέρονται στους ανωτέρω νόμους καθώς επίσης και οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας (κάτοχοι Άδειας Διαμονής Ενιαίου Τύπου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Κανονισμό ΕΚ 1030/2002, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει) και οι αιτούντες άσυλο (κάτοχοι Δελτίου Αιτούντος Διεθνή Προστασία ή «Δελτίου Αιτήσαντος Άσυλο») όπως ορίζονται στους ανωτέρω νόμους και σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 114/2010 (ΦΕΚ Α-195), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Επίσης το Κέντρο Κοινότητας δύναται να εξυπηρετεί και να υποστηρίζει παιδιά και εφήβους σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και γενικότερα κάθε πολίτη που προσέρχεται ζητώντας να λάβει τις προσφερόμενες υπηρεσίες. Ανάλογα με τις ιδιαίτερες τοπικές ανάγκες και περιστάσεις, η δράση κάθε «Κέντρου Κοινότητας» δύναται να εστιάζει περισσότερο σε μια ή περισσότερες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, χωρίς ωστόσο να αποκλείονται οι υπόλοιπες. Τέλος, οι ωφελούμενοι μπορεί να είναι και κάτοικοι σε τόπο εκτός της περιοχής λειτουργίας και παρέμβασης των Κέντρων Κοινότητας. Ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής περιπτώσεις: Όμοροι Δήμοι οι οποίοι δεν έχουν συστήσει Κέντρο Κοινότητας, απομακρυσμένες περιοχές, νησιωτικές περιοχές ή συμπλέγματα νησιών, είτε ανήκουν διοικητικά στον Δήμο που ανήκει το Κέντρο Κοινότητας, είτε όχι. Στην περίπτωση αυτή, η παροχή υπηρεσιών από το Κέντρο Κοινότητας στις προαναφερόμενες περιοχές μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω των παρακάτω προτεινόμενων εναλλακτικών, οι οποίες πρέπει να τύχουν της έγκρισης της οικείας Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης η οποία χρηματοδοτεί την πράξη στο πλαίσιο του ΠΕΠ της: Δημιουργία Παραρτήματος με μικρότερη στελέχωση (έστω και ένα άτομο) το οποίο θα διασυνδέεται με την κεντρική Δομή του Κέντρου Κοινότητας, σύσταση κινητής μονάδας, εξυπηρέτηση από ένα ή περισσότερα άτομα του Κέντρου

Κοινότητας, μέσω περιοδικών επισκέψεων στις εν λόγω περιοχές. Στις περιπτώσεις που οι παραπάνω «απομακρυσμένες» περιοχές ανήκουν σε άλλο Δήμο, είναι δυνατή η υπογραφή Προγραμματικής Σύμβασης μεταξύ των δύο Δήμων για την μεταξύ τους συνεργασία. Η συλλογή των δεδομένων που αφορούν στους ωφελούμενους, στη λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας και στις παρεχόμενες υπηρεσίες προς τα ωφελούμενα άτομα, από την έναρξη μέχρι και τη λήξη της χρηματοδότησης θα πραγματοποιείται από το Κέντρο Κοινότητας. Όλα τα Κέντρα Κοινότητας έχουν πρόσβαση σε ενιαίο σύστημα καταχώρησης και παρακολούθησης των στοιχείων των ωφελούμενων (Ενιαίο 21 Πληροφοριακό Σύστημα), το οποίο σχεδιάστηκε από το Υπουργείο Εργασίας (Γενική Γραμματεία Πρόνοιας).

Πέρα από τα Κέντρα Κοινότητας λειτουργούν παραρτήματα για συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού όπως το είναι το παράρτημα Ρομά αλλά και κινητές μονάδες. Με τον όρο «Κινητές Μονάδες» αναφερόμαστε στις περιπτώσεις εκείνες όπου η υπηρεσία «πηγαίνει» στους ωφελούμενους και όχι οι ωφελούμενοι στο Κέντρο Κοινότητας. Με άλλα λόγια, πρόκειται για «μετακινούμενα» Κέντρα Κοινότητας. Στην ουσία πρόκειται για ένα όχημα ή van, το οποίο έχει ως στόχο να εξυπηρετεί άτομα απομακρυσμένων περιοχών ή και διαμερίσματα Δήμων όπου δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για δημιουργία Κέντρου Κοινότητας ή Παραρτήματος (για Ρομά ή ΚΕΜ). Επίσης, οι Κινητές Μονάδες ενός Δήμου μπορούν να εξυπηρετούν και γειτονικούς δήμους, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, μετά από σύναψη μεταξύ τους προγραμματικής σύμβασης. Για την υλοποίηση των κινητών μονάδων, απαιτείται ο Δήμος να παραχωρήσει όχημα καθώς και οδηγό (σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες) στο Κέντρο Κοινότητας, ώστε η λειτουργία της Κινητής Μονάδας να είναι συνεχής, λειτουργική και χωρίς πιθανές εμπλοκές. Παράλληλα, ως ελάχιστες απαιτούμενες ειδικότητες για τη λειτουργία της κινητής μονάδας θεωρούνται ο οδηγός και ο Κοινωνικός Λειτουργός. Στην Κινητή Μονάδα δύναται, ανάλογα με τις ανάγκες των ωφελούμενων των περιοχών παρέμβασης, να συμμετέχει, κατά περίπτωση, και το υπόλοιπο προσωπικό του Κέντρου Κοινότητας ή και του Παραρτήματος, όπου υφίσταται. Το είδος του οχήματος που παραχωρείται εξαρτάται τόσο από τις δυνατότητες του κάθε Δήμου όσο και από τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής παρέμβασης. Το κόστος λειτουργίας της Κινητής Μονάδας, αναφορικά με το όχημα και τον οδηγό, καλύπτεται είτε από τους πόρους του Δήμου είτε από τα λειτουργικά έξοδα του Κέντρου Κοινότητας. Η πρώτη περίπτωση, αφορά

Δήμους που διαθέτουν όχημα και έχουν ήδη οδηγό στο προσωπικό τους. Οι Δήμοι αυτοί αναλαμβάνουν το κόστος συντήρησης, τα καύσιμα, και τη μισθοδοσία του οδηγού. Στην περίπτωση Δήμων που δεν διαθέτουν οδηγό, το Κέντρο Κοινότητας προσλαμβάνει οδηγό με σχέση εργασίας ΙΔΟΧ ή με σύμβαση έργου ενώ το κόστος συντήρησης και τα καύσιμα καλύπτονται είτε από τα λειτουργικά κόστη του Κέντρου Κοινότητας είτε από τον Δήμο. Στην περίπτωση όπου ο Δήμος δε διαθέτει όχημα, αυτό μπορεί να εξασφαλιστεί μέσω αγοράς ή χρονο-μίσθωσης (Leasing), μέσα από σχετική δράση που θα προκηρυχθεί από το οικείο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, εφόσον προβλέπεται σχετική δράση στο Έγγραφο Εξειδίκευσης του οικείου ΠΕΠ. Δεδομένου ότι οι Κινητές Μονάδες είναι «μετακινούμενα» Κέντρα Κοινότητας, και άρα παρέχουν τις ίδιες υπηρεσίες, δηλαδή αποτελούν «δομή» υποδοχής, καταγραφής και διασύνδεσης πολιτών, και συντονισμού δράσεων κοινωνικής ένταξης, οφείλουν να είναι εξοπλισμένα με φορητό ηλεκτρονικό υπολογιστή, ο οποίος θα είναι συνδεδεμένος με το πληροφοριακό σύστημα στο οποίο θα γίνεται η εγγραφή των ωφελούμενων και θα διατηρείται η καρτέλα του κάθε ωφελούμενου. Στις περιπτώσεις εκείνες όπου δεν είναι εφικτό ο φορητός ηλεκτρονικός υπολογιστής να είναι συνδεδεμένος με το πληροφοριακό σύστημα, τότε ο κοινωνικός λειτουργός ανοίγει την καρτέλα των ωφελούμενων offline, και όταν επιστρέφει στο Κέντρο Κοινότητας εισάγει τα στοιχεία στο πληροφοριακό σύστημα. Οι Κινητές Μονάδες διοικητικά ανήκουν στο οικείο Κέντρο Κοινότητας. Συνεπώς υπεύθυνος της Κινητής Μονάδας είναι ο υπεύθυνος του Κέντρου Κοινότητας ενώ εποπτεύονται από τις αντίστοιχες υπηρεσίες του Δήμου όπως ορίζει η οικεία ΚΥΑ. Επισημαίνεται πως οι Κινητές Μονάδες παρέχουν ακριβώς τις ίδιες υπηρεσίες με τα Κέντρα Κοινότητας, και όπως αυτές ορίζονται στην οικεία ΚΥΑ.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Στην **Περιφέρεια Πελοποννήσου** στο πλαίσιο του Θεματικού στόχου 9 , στο πλαίσιο της Δράσης 9.ii. 3 του ΠΕΠ Πελοποννήσου 2014-2020 με αντικείμενο «Λειτουργία one stop shop/Κέντρων Κοινότητας Ευπαθών ομάδων με διευρυμένες υπηρεσίες» έχει αναπτυχθεί ένας «μηχανισμός» αποτελούμενος από την "Επιτελική /Συντονιστική Δομή (Περιφερειακή Κοινωνική Πύλη) με έδρα την κεντρική κοινωνική υπηρεσία της Περιφέρειας (Δ/ση Κοινωνικής Μέριμνας) και πέντε "Διευρυμένα Κέντρα Κοινότητας" στους Δήμους- έδρας κάθε Περιφερειακής

Ενότητας της Περιφέρειας Πελοποννήσου με ισάριθμες κινητές μονάδες που καλύπτουν τους υπόλοιπους Δήμους της Περιφερειακής Ενότητας. Δυνητικός δικαιούχος είναι ο Δήμος Έδρας της οικείας Περιφερειακής Ενότητας συνεργαζόμενος μέσω Προγραμματικής Σύμβασης με τους λοιπούς Δήμους της Π.Ε. και την Περιφέρεια Πελοποννήσου (Επιτελική Δομή). Η διάρκεια της δράσης είναι 3 έτη με τη συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Η Επιτελική /Συντονιστική Δομή σε συνεργασία με τα Κέντρα Κοινότητας και τις Κινητές Μονάδες συγκροτούν ένα “ **ενιαίο μηχανισμό κοινωνικής ένταξης**” για την καταπολέμηση των φαινομένων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού , δίνοντας έμφαση στην κοινωνική ένταξη και την προώθηση της απασχόλησης.

Σήμερα λειτουργούν **τρία** από τα πέντε Κέντρα Κοινότητας στους Δήμους Ναυπλίου με περιοχή ευθύνης την Περιφερειακή Ενότητα Αργολίδας , Καλαμάτας με περιοχή ευθύνης την Περιφερειακή Ενότητα Μεσσηνίας και Σπάρτης με περιοχή ευθύνης την Περιφερειακή Ενότητα Λακωνίας. Το πρώτο εξάμηνο του 2021 αναμένεται να ξεκινήσουν την λειτουργία τους τα ΚΚ στους Δήμους Τρίπολης και Κορίνθου. Επίσης πρόκειται άμεσα να λειτουργήσει το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Υποστήριξης της Ταυτοποίησης των Ωφελούμενων και Παρακολούθησης της Κοινωνικής Ένταξης , θα δίνει τη δυνατότητα άμεσης διασύνδεσης και επικοινωνίας μεταξύ των επιπέδων διοίκησης και των διαφορετικών δράσεων.

Κ.Κ. Ναυπλίου:
-Κεντρική Δομή
- Κινητή Μονάδα

**Κ.Κ
Καλαμάτας:**
-Κεντρική Δομή
-Κινητή Μονάδα

Κ.Κ Σπάρτης:
-Κεντρική Δομή
-Κινητή Μονάδα

Τρόπος Λειτουργίας – Παροχή Υπηρεσιών

Η λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας περιλαμβάνει υποχρεωτικά τρεις κεντρικούς άξονες :

Α)Υποδοχή -Ενημέρωση – Υποστήριξη των ωφελουμένων ,με στόχο τη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου και σκοπό την προώθηση στην απασχόληση (εξατομικευμένη και ολοκληρωμένη προσέγγιση με την παροχή υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής συμβουλευτικής στήριξης και κοινωνικής ένταξης των ωφελουμένων).

- Πληροφόρηση, υποστήριξη για ένταξη και παραπομπή όπου κρίνεται ,των πολιτών σε προγράμματα πρόνοιας και κοινωνικής ένταξης που υλοποιούνται σε τοπικό,περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο.

Β) Συνεργασία με Υπηρεσίες και Δομές :

- Συνεργασία και παραπομπή αιτημάτων σε άλλες δομές και υπηρεσίες ,σε υπηρεσίες απασχόλησης (ΟΑΕΔ),συνεργασία με την τοπική αγορά εργασίας με στόχο την ένταξη των ανέργων.

Γ) Παροχή Υπηρεσιών που αποσκοπούν στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και διασφαλίζουν την κοινωνική ένταξη των ωφελουμένων :

- Παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης για την ένταξη στην αγορά εργασίας ,παροχή ψυχοκοινωνικής στήριξης ,συμβουλευτικής σε οικογένειες ,ενήλικες .
- Ανάπτυξη δράσεων δημιουργικής απασχόλησης ,μεικτές δράσεις για την κοινωνικοποση και την κοινωνική ένταξη
- Υπηρεσίες ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης στο ευρύ κοινό.

Τα "**Διευρυμένα Κέντρα Κοινότητας**" είναι δομές οι οποίες παρέχουν ολιστική υποστήριξη στους κατοίκους των κατά τόπων Δήμων -έδρας καθώς και των πολιτών των υπολοίπων Δήμων της Περιφέρειας Πελοποννήσου και διαρθρώνονται ως εξής:

- Κέντρο Κοινότητας –Κεντρική Δομή στο Δήμο έδρας της κάθε Περιφερειακής Ενότητας.
- Κέντρο Κοινότητας –Κινητή Μονάδα ,με ευθύνη κάλυψης των αναγκών των Δήμων εταίρων (αποτελεί βραχίονα του ΚΚ) έτσι ώστε να μην υπάρχει διάκριση στην παροχή υπηρεσιών ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής κάθε πολίτη και με σκοπό να

καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός με βασική παράμετρο τη χωρική διάσταση και τις τοπικές ιδιαιτερότητες. Οι Κινητές Μονάδες ανήκουν διοικητικά στο οικείο Κέντρο Κοινότητας ,παρέχουν ακριβώς τις ίδιες υπηρεσίες με τα Κέντρα Κοινότητας ,με εμβέλεια δράσης τα διοικητικά όρια της οικείας Περιφερειακής Ενότητας.

ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ

Το κάθε Κέντρο Κοινότητας, αξιοποιεί εξειδικευμένο επιστημονικό ανθρώπινο δυναμικό αποτελούμενο από :

- Ένα υπάλληλο ΠΕ/ΤΕ Κοινωνικής Εργασίας και Συντονιστή του ΚΚ
- Ένα υπάλληλο ΠΕ Ψυχολόγων

Η Κινητή Μονάδα στελεχώνεται από :

- Ένα υπάλληλο ΠΕ/ΤΕ Κοινωνικής Εργασίας
- Ένα υπάλληλο ΠΕ Ψυχολόγων και
- Έναν οδηγό

Ωράριο Λειτουργίας

Τα Κέντρα Κοινότητας και οι Κινητές Μονάδες λειτουργούν καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου ,πέντε ημέρες την εβδομάδα και επί οκταώρου βάσεως . Στεγάζονται σε χώρους που τους έχουν παραχωρήσει οι Δήμοι –Έδρας καθώς και οι υπόλοιποι Δήμοι της Περιφερειακής Ενότητας.

Ωφελούμενοι

Ως ωφελούμενος θεωρείται ο πολίτης που κάνει συστηματική χρήση των υπηρεσιών και παροχών των Κέντρων Κοινότητας ,έχει καταγραφεί στο ηλεκτρονικό πληροφοριακό σύστημα και έχει αποκτήσει μοναδικό αριθμό στο Μητρώο Ωφελουμένων. Συγκεκριμένα ωφελούμενοι είναι οι πολίτες που κατοικούν στον τόπο λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας και κατά προτεραιότητα οι ωφελούμενοι του Προγράμματος « Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης» καθώς και άτομα και οικογένειες που διαβίουν σε συνθήκες φτώχειας και βιώνουν καταστάσεις κοινωνικού αποκλεισμού .Από το 2018 που ξεκίνησαν την λειτουργία τους τα Κέντρα Κοινότητας έχουν εξυπηρετήσει ένα μεγάλο αριθμό ωφελουμένων.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1. Έρευνα για τη λειτουργία και τη συμβολή των κέντρων κοινότητας στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η δημιουργία των Κέντρων Κοινότητας έχει ως στόχο να συμβάλει στην αντιμετώπιση της απουσίας ολοκληρωμένης προσέγγισης σχεδιασμού και εφαρμογής της κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο, στην αντιμετώπιση της αποσπασματικότητας των δράσεων μεμονωμένων φορέων χωρίς κεντρικό σχεδιασμό και της άνισης χωρικής κατανομής των κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών στους Δήμους.

Αποτελούν τον βασικό «πυρήνα» διευρυμένων υπηρεσιών τύπου “OneStopShop”, με εξατομικευμένη ολιστική προσέγγιση, το οποίο, υποστηρίζοντας ή συνεργώντας με τη Δ/ση Κοινωνικών Υπηρεσιών του κάθε ΟΤΑ, αποτελούν μία δράση «ομπρέλα» παρέχοντας υπηρεσίες οι οποίες ανταποκρίνονται και θα ενισχύσουν τις πολιτικές που ήδη υλοποιούνται ή προγραμματίζονται, όπως η καθολική εφαρμογή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης, το πρόγραμμα του ΤΕΒΑ, οι ρυθμίσεις του Ν. 4320/2015 για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, η εφαρμογή ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ και την ΓΓ Δια Βίου Μάθησης, κλπ.

Με την λειτουργία των « Διευρυμένων Κέντρων Κοινότητας» επιδιώκεται η ανάπτυξη ενός τοπικού σημείου αναφοράς για την υποδοχή ,εξυπηρέτηση και διασύνδεση των πολιτών με όλα τα κοινωνικά προγράμματα και υπηρεσίες που υλοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση τους εντάσσεται στο συνολικότερο σχεδιασμό από το κεντρικό κράτος για την δημιουργία ενός Εθνικού Μηχανισμού Κοινωνικής Ένταξης που παρακολουθείται από Ενιαίο Πληροφοριακό σύστημα (ΕΠΣ).

Η στόχευση της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας είναι να αποτελέσουν ένα « frontdesk » υποδοχής ,καταγραφής, κατεύθυνσης και παραπομπής των ωφελούμενων ατόμων.

4.2. Σκοπός και ερευνητικοί στόχοι.

Ο βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διαπιστώσουμε εάν τα Κέντρα Κοινότητας εξυπηρετούν τον λόγο για τον οποίο έχουν δημιουργηθεί. Ταυτόχρονα, η έρευνα μελετά την επιλογή αποκέντρωσης σε τοπικό επίπεδο βασικών πολιτικών κοινωνικής προστασίας και την κοινωνική υποστήριξη πολιτών σε ανάγκη μέσα από τη δημιουργία των Κέντρων Κοινότητας στους Οργανισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Αναζητά την αποτελεσματικότητα αυτής της οργάνωσης στην εφαρμογή των πολιτικών και τη θέση και διασύνδεση των υπηρεσιών που τις χορηγούν μέσα στο πλαίσιο λειτουργίας των Δήμων.

Οι στόχοι της παρούσας εργασίας είναι πρώτον η εξέταση των οργανωτικών ζητημάτων, τα οποία αφορούν κυρίως τη λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας και την συμβολή τους στην άσκηση της Κοινωνικής Πολιτικής σε τοπικό επίπεδο, τα μέσα που διατίθενται στο προσωπικό αλλά και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Δεύτερον η αξιολόγηση της προσφοράς των Κέντρων κοινότητας στην προνοιακή και κοινωνική υποστήριξη των πολιτών. Τέλος να διατυπωθούν προτάσεις για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας.

Αρχικά θα εξετάσουμε το περιβάλλον και το πλαίσιο λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας, θα ερευνήσουμε τις δυσκολίες που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν οι εργαζόμενοι στα Κέντρα Κοινότητας και ποιες ήταν οι ανάγκες της περιοχής. Θα εξετάσουμε το ρόλο που διαδραμάτισαν στην λειτουργία τους αφενός ο κάθε Δήμος και αφετέρου η κεντρική εξουσία αλλά και την σχέση των Κέντρων Κοινότητας με τις ήδη υπάρχουσες Κοινωνικές Υπηρεσίες.

Αφού εξετάσουμε το περιβάλλον και το πλαίσιο λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας, θα διερευνήσουμε τις υπηρεσίες που προσφέρουν τα Κέντρα Κοινότητας και πως αυτές επηρεάζουν τους πολίτες, ενώ παράλληλα θα αξιολογήσουμε και τη σχέση με τους ωφελούμενους και πως εκείνοι αντιλαμβάνονται την προσφορά των

Κέντρων Κοινότητας.

Τελευταία αλλά όχι λιγότερο σημαντική στην έρευνα είναι η διαπίστωση των κενών και των ελλείψεων που εντοπίζονται στην λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας αλλά και ποιοι ασχολούνται με την επίλυσή τους.

4.3. Υπόθεση εργασίας

Η αποκέντρωση των πολιτικών κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας σε τοπικό επίπεδο ήταν εργαλειακή και η εφαρμογή της διαχειρίζεται τελικά μόνο κεντρικά. Είναι πιο κοντά στον πολίτη που έχει ανάγκη αλλά η διασύνδεση με τις τοπικές υπηρεσίες είναι αναμικτή και οι δομές δεν ενσωματώθηκαν ουσιαστικά στη λειτουργία των Δήμων.

Η αποκέντρωση των πολιτικών κοινωνικής προστασίας καθώς και ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και ο συντονισμός τους σε τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα, μέσα από την υιοθέτηση ενός ελλειμματικού δημόσιου μοντέλου παρέμβασης κοινωνικής προστασίας, εμφανίζει σοβαρές ελλείψεις, αδυναμίες και στρεβλώσεις. Οι αδυναμίες αυτές εστιάζονται κυρίως στην έλλειψη στοχευμένων στρατηγικών προστασίας των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης και κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και στην παντελή έλλειψη ολοκληρωμένων ενεργητικών δράσεων εργασιακής και κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες περιορίζονται στην επιδοματικές παροχές, οι οποίες δεν παρέχουν την δυνατότητα στα άτομα να ανεξαρτητοποιηθούν από την δημόσια συνδρομή και στις αναχρονιστικές μορφές ιδρυματικής περίθαλψης με κίνδυνο τον στιγματισμό εκείνων που παραπέμπονται σε αυτές. Τα προβλήματα που εντοπίζονται αφορούν την οργάνωση, τη διοίκηση και την χρηματοδότηση στη λειτουργία υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας σε τοπικό επίπεδο, καθώς και τις καθυστερήσεις και τα κενά στην αποτελεσματική κάλυψη της ζήτησης για ποιοτικές, εξατομικευμένες υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας. Η προβληματική κατάσταση η οποία επικρατεί, εντείνεται από τις εσωτερικές οργανωτικές και λειτουργικές δυσκολίες των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων, εξαιτίας του χαμηλού βαθμού αποκέντρωσης των αρμοδιοτήτων και των οικονομικών πόρων από την κεντρική Διοίκηση (Βενιέρης, 2015).

Είναι κοινά αποδεκτό πως στην Ελλάδα το κεντρικό κράτος έχει συγκεντρωτικό χαρακτήρα ως προς την λειτουργία του κυρίως όσον αφορά τις πολιτικές κοινωνικής προστασίας και ειδικότερα την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής υπήρξε μεγάλη καθυστέρηση στην αποκέντρωση αρμοδιοτήτων (Σκαμνάκης, 2011). Οι προσπάθειες αποκέντρωσης για την μεταφορά αρμοδιοτήτων ήταν πολλές ωστόσο δεν έχει υπάρξει ένα σαφές θεσμικό πλαίσιο με το οποίο να ορίζονται συγκεκριμένες κοινωνικές παρεμβάσεις, οι οποίες να αποτελούν αποκλειστική αρμοδιότητα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και επιπλέον, οι σχέσεις τους με τα άλλα επίπεδα διοίκησης παραμένουν ασαφείς. Επίσης, παρότι έχουν δοθεί αρμοδιότητες Κοινωνικής πολιτικής στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι αρμοδιότητες αυτές αποκλείονται από μεταγενέστερους νόμους. Επί της ουσίας ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης παραμένει υποβαθμισμένος όσον αφορά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση τοπικών πολιτικών κοινωνικής προστασίας καθώς όλες οι αποφάσεις για δράσεις λαμβάνονται αποκλειστικά από το κεντρικό κράτος (Θελερίτη, 2008). Η αποκέντρωση των πολιτικών κοινωνικής προστασίας αφορά κυρίως την διαχείριση τους και όχι την ολοκληρωμένη συγκρότηση μιας τοπικής κοινωνικής πολιτικής, η οποία οφείλει να εξασφαλίζει θεσμικά πως τα συστήματα παροχής υπηρεσιών διασυνδέονται και λειτουργούν συμπληρωματικά, με την ένταξη των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην άσκηση της Κοινωνική Πολιτικής της Ελλάδας και παρέχοντας τους απαραίτητους πόρους και μεθόδους μιας αποτελεσματικής παρέμβασης (Κοντιάδης, Τσέκος, 2008).

Η αδυναμία για το σχεδιασμό μιας κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο, έχει ως αποτέλεσμα την δημιουργία πολλών υπηρεσιών, οι οποίες δεν ανταποκρίνονται επαρκώς στις πραγματικές ανάγκες των πολιτών και συχνά λειτουργούν αποσπασματικά παρέχοντας πολλές φορές παρόμοιες υπηρεσίες. Επιπλέον, η απουσία μιας συστηματικής χαρτογράφησης όλων των κοινωνικών υπηρεσιών και η δυσκολία στην ενσωμάτωσή τους στη λειτουργία των Δήμων μειώνουν την αποτελεσματικότητά τους (Κοντιάδης, Τσέκος, 2008). Η αύξηση του αριθμού των δομών κοινωνικής προστασίας έχει ως αποτέλεσμα την δημιουργία επικαλύψεων και παράλληλων δράσεων χωρίς συντονισμό καθώς οι δράσεις τους απευθύνονται στους ίδιους πολίτες. Το πρόβλημα του συντονισμού και της αποτελεσματικής υποστήριξης των πολιτών που βρίσκονται σε ανάγκη κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν τα Κέντρα Κοινότητας. Εάν τα Κέντρα Κοινότητας κατόρθωσαν να

ανταποκριθούν στον ρόλο τους και να επιλύσουν τα προβλήματα που εντοπίζονταν στα διάφορα προγράμματα και δράσεις που υλοποιούνται σε τοπικό επίπεδο θα φανεί στα αποτελέσματα της έρευνας.

4.4. Ερευνητικά ερωτήματα

Το επόμενο βήμα στην ερευνητική διαδικασία είναι η διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων. Τα ερευνητικά ερωτήματα καθοδηγούν τον ερευνητή στη διεξαγωγή της έρευνας και η διατύπωση τους είναι πολύ σημαντική για την ποιότητα της. Τα ερευνητικά ερωτήματα απορρέουν από τη θεωρία και είναι ακριβή, συγκεκριμένα και μετρήσιμα. Τα ερευνητικά ερωτήματα έχουν περιγραφικό χαρακτήρα και ορίζονται στη βάση τριών θεματικών αξόνων. Ο πρώτος θεματικός άξονας είναι τα οργανωτικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν τα ΚΚ από την δημιουργία τους έως τώρα. Ο δεύτερος άξονας αναφέρεται στην αξιολόγηση της προσφοράς, όπου βάσει αυτού αξιολογείται η συνολική προσφορά των ΚΚ από τους πολίτες, από τους Δήμους αλλά και από τους ίδιους τους εργαζόμενους. Τέλος, ο τρίτος άξονας αναζητά τις ελλείψεις και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ΚΚ και πόσο αποκλίνουν από τον αρχικό τους σχεδιασμό.

4.5. Μεθοδολογία

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διαπιστωθεί εάν τα Κέντρα Κοινότητας εξυπηρετούν τον λόγο για τον οποίο έχουν δημιουργηθεί. Οι ερωτήσεις αφορούν: στις παρεχόμενες υπηρεσίες των Κέντρων Κοινότητας, το επίπεδο εξυπηρέτησης, τις δραστηριοτήτων των Κέντρων Κοινότητας, της ελλείψεις και τα προβλήματά που αντιμετωπίζουν. Επίσης επιχειρείται να αξιολογηθεί η λειτουργία των συγκεκριμένων δομών, να αναδειχθούν τα προβλήματα που τυχόν προκύπτουν και να διεξαχθούν συμπεράσματα και προτάσεις.

Για την ανάλυση της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας έγινε έρευνα στα 3 ΚΚ της Περιφέρειας Πελοποννήσου, στο Δήμο Ναυπλιέων, Καλαμάτας και Σπάρτης. Η συλλογή των δεδομένων ακολούθησε τρεις βασικούς άξονες για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με την οργανωτική δομή των Κέντρων Κοινότητας, τη στελέχωσή τους, τους στόχους λειτουργίας τους, τις ελλείψεις και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Τα βασικά ερωτήματα αφορούσαν τη λειτουργία των κέντρων κοινότητας, την προσφορά τους, τις πολιτικές που ακολουθούν τη λειτουργία τους στο πλαίσιο του δήμου. Παράλληλα

επιχειρήθηκε η διερεύνηση των αλλαγών που έχουν επιφέρει τα Κέντρα Κοινότητας στον Δήμο λειτουργίας τους.

Προκειμένου να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα κρίθηκε απαραίτητη η διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας, με δομημένες ατομικές συνεντεύξεις σε βάθος, με άτομα που εργάζονται στα Κέντρα Κοινότητας Καλαμάτας, Ναυπλίου και Σπάρτης. Επιλέχθηκε η ποιοτική έρευνα γιατί στοχεύει στην περιγραφή, ανάλυση, ερμηνεία και κατανόηση κοινωνικών φαινομένων, καταστάσεων και ομάδων απαντώντας κυρίως στα ερωτήματα «πώς» και «γιατί» (Ιωσηφίδης, 2001). Ο βασικός στόχος είναι η διερεύνηση και η ανάλυση της δομής και λειτουργίας τους καθώς και των κοινωνικών σχέσεων (αίτια, συσχετίσεις, συνέπειες) που τα χαρακτηρίζουν και όχι η απλή αναγωγή τους σε μετρήσιμες ποσότητες. Ως ερευνητικό μέσο, στην παρούσα εργασία, επιλέχτηκε ένα ερωτηματολόγιο που βοηθά στη γρήγορη συλλογή δεδομένων και επιτρέπει την ταχεία οργάνωση και ανάλυση τους (Cohen&Manion,1997). Σε αυτό το έντυπο υπάρχει ένας αριθμός δομημένων ερωτήσεων που είναι τοποθετημένες με κατάλληλη σειρά και όπου τα άτομα πρέπει να δώσουν γραπτές απαντήσεις (Ζαφειρίου,2003). Για τη δημιουργία του ερωτηματολογίου, χρειάστηκε να ληφθούν υπόψη συγκεκριμένα χαρακτηριστικά όπως η πληρότητα, η σαφήνεια, η συνοχή, και η σωστή δομή. (Javeau, 1996, Ρούσσο, Τσαούσης 2002). Επίσης, επιλέχθηκε οι ερωτήσεις να είναι συνοπτικές και περιεκτικές με στόχο τα άτομα να μπορούν με ευκολία να τις συμπληρώνουν. Έγινε, παράλληλα, προσπάθεια να αποφευχθούν άσκοπες και δίχως νόημα ερωτήσεις, ώστε να απαιτεί, όσο το δυνατό λιγότερο χρόνο να συμπληρωθεί (Χλουβεράκης,2002). Στην κατάρτιση του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις ανοιχτού τύπου (ελεύθερης ανάπτυξης). Σκοπός της συνέντευξης είναι η συλλογή, όσο το δυνατόν πλουσιότερων πληροφοριών, για τις εμπειρίες, τις απόψεις, τις στάσεις και τις αναπαραστάσεις των συμμετεχόντων. (Ιωσηφίδης, 2003) Έτσι έγινε η επιλογή 8 ατόμων από διάφορες θέσεις και με διαφορετικούς ρόλους στην λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας

Οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν χρησιμοποιήθηκαν μόνο για τους σκοπούς της μελέτης. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα εθελοντικά, ενημερώθηκαν για το σκοπό της μελέτης και τη διαδικασία στην οποία θα λάμβαναν μέρος, καθώς και για το χρόνο που θα έπρεπε να αφιερώσουν. Επιπλέον,

ενημερώθηκαν για τη διατήρηση του προσωπικού Σε όλα τα στάδια της μελέτης διαφυλάχθηκε η ανωνυμία των συμμετεχόντων

Το σύνολο των συνεντεύξεων πραγματοποιήθηκε κατά το διάστημα Νοέμβριο-Δεκέμβριο 2020. Όλες οι συνεντεύξεις έγιναν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία κατά την οποία ο συνεντευξιζόμενος ενημερωνόταν για το στόχο της έρευνας και τους λόγους για τους οποίους επιλέχθηκε για τη συνέντευξη. Αρχικά οι συνεντεύξεις έγιναν με προσωπική παρουσία στο χώρο εργασίας τους εξαιτίας της Υγειονομικής κρίσης οι συνεντεύξεις στην συνέχεια πραγματοποιήθηκαν μέσω Skype. Οι συνεντευξιζόμενοι διέθεταν αρκετό χρόνο, περίπου μία ώρα, για την διεξαγωγή της συνέντευξης. Για το περιεχόμενο της συνέντευξης, δημιουργήθηκε ειδικός οδηγός συνέντευξης ο οποίος περιλαμβάνει τους παρακάτω άξονες ερωτημάτων: Ο πρώτος άξονας αναφέρεται στα οργανωτικά ζητήματα. Ο δεύτερος άξονας αναφέρεται στην προσφορά των Κέντρων Κοινότητας και την αξιολόγηση της. Ο τρίτος άξονας αναφέρεται στις ελλείψεις και τα προβλήματα που εντοπίζονται στη λειτουργία των κέντρων Κοινότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

5.1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ακόμα κι αν οι ποιοτικές συνεντεύξεις αποτέλεσαν μια χρονοβόρα και διεξοδική διαδικασία, συγκέντρωσαν ένα σημαντικό υλικό, το οποίο και ενισχύει την έρευνα, βοηθώντας την μελέτη και την ανάλυση του βασικού ερευνητικού ερωτήματος, δηλαδή εάν τα Κέντρα Κοινότητας έχουν επιτύχει το σκοπό για τον οποίο έχουν δημιουργηθεί δηλαδή η υποδοχή, η εξυπηρέτηση και η διασύνδεση των πολιτών με όλα τα κοινωνικά προγράμματα και υπηρεσίες που υλοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης τους.

Οι συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις είναι εργαζόμενοι, Ψυχολόγοι και Κοινωνικοί Λειτουργοί στα Κέντρα Κοινότητας, οι οποίοι έχουν όλοι την εμπειρία της λειτουργίας τους και όλων των ζητημάτων που τα αφορούν. Επιλέχθηκαν ώστε να γίνει καλύτερα αντιληπτή η ανάλυση της εμπειρίας του κάθε συνεντευξιζόμενου και να δούμε τελικά πως τα Κέντρα Κοινότητας εξυπηρετούν τον σκοπό δημιουργίας τους. Η επιλογή των εργαζομένων ήταν απολύτως τυχαία, σεβόμενοι κάθε είδος επιφύλαξη που ίσως μου υπέδειξαν. Συνολικά πραγματοποιήθηκαν οκτώ συνεντεύξεις. Στο σημείο αυτό κρίθηκε σκόπιμη η δημιουργία θεωρητικών αξόνων, οι οποίοι παρουσιάζουν αναλυτικά τα οργανωτικά ζητήματα, την αξιολόγηση της προσφοράς, τις ελλείψεις και τα προβλήματα, τα οποία συζητήθηκαν κατά τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων.

Με αφετηρία τον πρώτο άξονα του ερωτηματολογίου που αφορούσε τα οργανωτικά ζητήματα, διατυπώθηκαν απόψεις που παρουσιάζουν το τρόπο που λειτουργούν τα Κέντρα Κοινότητας έως τώρα. Συγκεκριμένα, στο ΚΚ Ναυπλίου η πρώτη εργαζόμενη του ΚΚ που εργάζεται και ως διοικητικός ανέφερε τα εξής:

«Αρχικά, ο χώρος του ΚΚ Ναυπλίου, η προσβασιμότητα, το αντικείμενο και οι αρμοδιότητες του κέντρου δεν ήταν σαφείς, δεν υπήρχε σαφές αντικείμενο.»

Στην ερώτηση αν υπάρχει μια εσωτερική οργάνωση στην καθημερινότητα της υπηρεσίας απάντησε πως "το πρόγραμμα καθορίζεται από τον συντονιστή, ο οποίος καθορίζει τα ραντεβού".

Ύστερα, όσον αναφορά τον υλικοτεχνικό εξοπλισμό που παρασχέθηκε στην υπηρεσία από τον Δήμο επισήμανε πως:

«ο εξοπλισμός ήταν κατά το ήμισυ και τέλος υπάρχει έλλειψη στρατηγικής, δηλαδή δεν δίνουν προτεραιότητα στην κοινωνική πολιτική λόγω της έλλειψης πόρων.»

Στη συνέχεια, τόνισε όσον αναφορά τα οργανωτικά ζητήματα:

«Τα εμπόδια από το Δήμο είναι πολλά, δεν μας παρασχέθηκε καινούριος εξοπλισμός, δεν έχουμε δικό μας αυτοκίνητο και δυστυχώς μας έχουν δώσει μόνο μια τηλεφωνική γραμμή, ωστόσο η διασύνδεση με άλλες υπηρεσίες είναι όπως νοσοκομεία και περιφέρεια είναι σημαντική αλλά η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων δεν είναι ενεργή και ο σχεδιασμός είναι μηδαμινός.»

Τέλος, η τρίτη εργαζόμενη – Στέλεχος του Κέντρου στις ερωτήσεις που αφορούσαν τα οργανωτικά ζητήματα ανέφερε τα εξής:

«Δεν υπήρχε βοήθεια από το Δήμο, δεν είχαμε συνεργασία στην αρχή, δεν υπήρχε αυτοκίνητο. Το 2018 μας έδωσαν ένα αυτοκίνητο η περιφερειακή ενότητα Αργολίδας. Αρχικά, ο σχεδιασμός ήταν για διασύνδεση και δράσεις και πλέον κάνουμε επιδοματική πολιτική. Το κτίριο δεν ήταν προσβάσιμο στην κοινότητα εκτός αστικού ιστού, ο τεχνικός εξοπλισμός και το αυτοκίνητο στη πορεία διορθώθηκαν, αλλά η προσβασιμότητα των ωφελούμενων είναι το πιο δύσκολο.»

Αναφορικά με το ΚΚ Καλαμάτας εργαζόμενη -στέλεχος στις ερωτήσεις του πρώτου θεματικού άξονα ανέφερε τα εξής:

«Δεν αντιμετώπισα ιδιαίτερα προβλήματα, οι υλικοτεχνικές υποδομές και τα αναλώσιμα που μας παρασχέθηκαν από το Δήμο ήταν ιδιαίτερα ικανοποιητικά. Επίσης, ότι ζητάμε υλοποιείται είτε άμεσα, είτε εντός εύλογου χρόνου. Η συνεργασία μας με την Επιτελική Συντονιστική Δομή έχει λειτουργήσει επικουρικά στην ανατροφοδότηση των προσφερόμενων υπηρεσιών.»

Ο συντονιστής - εργαζόμενος του Κ.Κ Καλαμάτας, ανέπτυξε τους εξής ισχυρισμούς:

«Αρχικά, είχα ενημερωθεί από το ΦΕΚ για τον τρόπο λειτουργίας του Κ.Κ, υπήρξε μεγάλος όγκος διοικητικών αρμοδιοτήτων από το Δήμο, κυρίως με επιδόματα με

αποτέλεσμα την έλλειψη χρόνου. Έχουμε ορίσει δύο μέρες την εβδομάδα για διοικητική εργασία. Ο Δήμος μας παρείχε αυτοκίνητο που δεν έχουμε, τηλεφωνική γραμμή δεν είχαμε αρχικά, δυσκολευόμαστε αρκετά με τα αναλώσιμα και με τον ανεπαρκή τεχνολογικό εξοπλισμό. Ωστόσο, από το Μάιο του 2020 έχει βελτιωθεί σημαντικά η σχέση μας με την διοίκηση του Δήμου, αλλά ακόμα δεν συμμετέχουμε στη λήψη αποφάσεων και οι δράσεις μας δεν γίνονται από κοινού με το Δήμο, κάτι που για μένα πρέπει να αλλάξει σύντομα.»

Επίσης, η δεύτερη εργαζόμενη -στέλεχος που εργάζεται στο Κ.Κ της Καλαμάτας ανέπτυξε τις εξής σκέψεις:

«Αρχικά, ο εξοπλισμός ήταν ελλιπής, αλλά στη συνέχεια ότι τους ζητήσαμε μας το έδωσαν, η δράση μας αφορά κυρίως αιτήσεις για κοινωνικά επιδόματα, όπου εκεί αναλώνεται και το μεγαλύτερο μέρος της εβδομάδας (3 ημέρες) και για τις συνεδρίες αφιερώνουμε μόνο 2 μέρες. Αξίζει δε να σημειωθεί, πως η διασύνδεση με άλλες υπηρεσίες είναι αξιόλογη και αυτό το λαμβάνουμε καθημερινά από τα σχόλια των ωφελούμενων.»

Η κινητή μονάδα του Κ.Κ Καλαμάτας σύμφωνα με εργαζόμενο -στέλεχος της δομής έχει συμβάλει σημαντικά στις δράσεις του Κ.Κ στηρίζοντας τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου συγκεκριμένα ο εργαζόμενος υποστήριξε τα εξής:

« Στην αρχή της πρόσληψης μου αντιμετώπισα αρκετά προβλήματα αλλά οι συνάδελφοι με βοήθησαν να προσαρμοστώ στις νέες συνθήκες. Λόγω της υποστελέχωσης των Κοινωνικών Υπηρεσιών του Δήμου έχουμε αναλάβει μεγάλο μέρος των αιτήσεων για τα επιδόματα στέγασης και ΚΕΑ, εισαγγελικές εντολές και συμβουλευτική σε μικρότερο βαθμό. Με τους συναδέλφους του Δήμου αλληλοκαλύπτουμε τις όποιες ανάγκες προκύπτουν, ενώ ταυτόχρονα ενισχύουμε και τους υπόλοιπους Δήμους.»

Οι εργαζόμενοι-συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν πως αναγκάζονται λόγω έλλειψης προσωπικού να αφιερώνουν δύο μέρες για διοικητική εργασία, γεγονός που καθυστερεί τις κύριες δράσεις του ΚΚ. Επίσης, η εξυπηρέτηση αφορά κυρίως αιτήσεις για κοινωνικά επιδόματα (ΚΕΑ, Επίδομα Στέγασης) παρά συνεδρίες για ψυχοκοινωνική υποστήριξη ή ανάπτυξη δράσεων εργασιακής και κοινωνική ένταξης. Ουσιαστικά το Κέντρο Κοινότητας καλύπτει τις υποστελεχωμένες Κοινωνικές

υπηρεσίες του Δήμου Καλαμάτας. Τέλος, στο ΚΚ Σπάρτης η εργαζόμενη -Στέλεχος που συμμετείχε στην έρευνα καθώς οι υπόλοιποι λόγω τηλεργασίας ή άλλων προσωπικών λόγων δεν συμμετείχαν δήλωσε πως:

«Τα μέσα αρχικά ήταν ανύπαρκτα, μόνο ο παραχωρηθέν χώρος χωρίς εξοπλισμό και γραφική ύλη, ενώ αξίζει να αναφερθεί πως δεν δίνεται η δυνατότητα στους υπαλλήλους να προτείνουν τρόπους βελτίωσης της κατάστασης.»

Ωστόσο, υπήρξαν και κάποιοι, οι οποίοι γνώριζαν από προηγούμενη εργασιακή εμπειρία τις ελλείψεις στις δομές και στα κοινωνικά προγράμματα. Χαρακτηριστική είναι η έλλειψη οργάνωσης, ενημέρωσης, εξοπλισμού και χώρου στέγασης για τα Κέντρα Κοινότητας όπως επίσης η απουσία βοήθειας από την πλευρά του Δήμου και καλής συνεργασίας. Οι αρμοδιότητες των εργαζομένων ήταν ασαφείς όπως και το αντικείμενο της εργασίας τους. Το κάθε Κέντρο Κοινότητας οργανώνει το καθημερινό πρόγραμμα της υπηρεσίας ανάλογα με τις ανάγκες και την ειδικότητα και εν συνεχεία καθορίζονται τα ραντεβού με τους εξυπηρετούμενους. Η σχέση των Κέντρων Κοινότητας με τον Δήμο και τις άλλες Κοινωνικές υπηρεσίες στην αρχή λειτουργίας τους δεν ήταν αποδοτικές. Παρόλα αυτά, οι ερωτώμενοι αναφέρουν πως πλέον το ζήτημα της συνεργασίας με τους υπεύθυνους που έχουν οριστεί από τον κάθε Δήμο έχει βελτιωθεί. Κατανοούν πια το ρόλο τους και ικανοποιούν τα αιτήματά τους. Η συνεργασία με τις άλλες υπηρεσίες των Δήμων είναι αποτελεσματική και πραγματοποιούνται παραπομπές μέσα στον πλαίσιο δικτύωσης και διασύνδεσης όλων των υπηρεσιών. Επιπλέον, η συμμετοχή του προσωπικού των Κέντρων Κοινότητας στην οργάνωση και λειτουργία της κοινωνικής πολιτικής είναι μηδαμινή καθώς υπάρχει έλλειψη στρατηγικής, σχεδιασμού και πόρων, την εικόνα αυτή παρουσιάζουν οι περισσότεροι Δήμοι σύμφωνα με τους ερωτώμενους.

Ο δεύτερος άξονας του ερωτηματολογίου αναφέρεται στην αξιολόγηση της προσφοράς των Κέντρων Κοινότητας στην προνοιακή και κοινωνική υποστήριξη των πολιτών της περιοχής. Οι ερωτώμενοι απάντησαν στην ερώτηση για το πως αξιολογούν την συνολική προσφορά των Κέντρων Κοινότητας αναφέροντας ότι υπάρχει μια θετική ανατροφοδότηση. Ειδικότερα, στο ΚΚ Ναυπλίου η πρώτη εργαζόμενη του κέντρου δήλωσε τα εξής:

«Η προσφορά στη τοπική κοινωνία είναι σημαντική κυρίως για τις ευπαθείς ομάδες και για τους πολίτες με χαμηλά εισοδήματα και η ανατροφοδότηση από τους

ωφελομένους είναι ικανοποιητική, ενώ οι αξιολογήσεις των πολιτών είναι έντονα ενθαρρυντικές.»

Η δεύτερη εργαζόμενη-Στέλεχος του Κέντρου ανέφερε:

«Μόνο το 2019 εξυπηρετήσαμε 3.000 πολίτες ενώ, η συμβολή μας στις κοινωνικές μελέτες μέσω των εισαγγελικών παραγγελιών βοήθησε πολύ το έργο της δικαιοσύνης. Ωστόσο, το έργο αυτό δεν έχει γίνει αντιληπτό από όλους τους Δήμους καθώς ο Δήμος Ναυπλίων έχει αντιληφθεί το έργο του ΚΚ, ενώ ο Δήμος Άργους-Μυκηνών έχει επιφορτίσει το κέντρο κυρίως με τις αιτήσεις για τα διάφορα κοινωνικά επιδόματα.»

Στο ΚΚ Καλαμάτας η πρώτη εργαζόμενη -Στέλεχος αξιολόγησε το έργο του ΚΚ ως εξής:

«Θα βαθμολογήσω το έργο με βαθμό 8/10 με δυνατότητα αριστείας έχουμε ωφελομένους που ανυπομονούν και μας τηλεφωνούν για να ενημερωθούν πότε θα τους επισκεφτούμε ξανά.»

Η τρίτη εργαζόμενη του ΚΚ Καλαμάτας πρόσθεσε:

«Μια σημαντική αλλαγή ήταν η συνεργασία με τους Ρομά, όπου μέσω εμβολιαστικών δράσεων μπορέσαμε σε συνεργασία με ιατρούς και νοσηλευτές να εμβολιάσουμε αρκετά παιδιά που το είχαν ανάγκη, ενώ ταυτόχρονα οι παραπομπές που κάνουμε σε άλλες υπηρεσίες του Δήμου βοηθούν το κάθε πολίτη να έχει πρόσβαση και σε άλλες υπηρεσίες του Δήμου που πιθανόν να μην ήξερε, για το έτος 2020 έχουμε εξυπηρετήσει περίπου 800 Roma έως τώρα και φυσικά συνεχίζουμε.»

Τέλος στο ΚΚ Σπάρτης η εργαζόμενη -στέλεχος που συμμετείχε στη συνέντευξη ανέφερε:

"Η εξατομικευμένη προσέγγιση και η ολιστική αντιμετώπιση είναι τα σημαντικότερα εργαλεία που διαθέτει το Κέντρο. Η εμπιστοσύνη των πολιτών του Δήμου Σπάρτης απέναντί μας αυξήθηκε ενώ, τα 2.500 άτομα περίπου που εξυπηρετήθηκαν στα 2 χρόνια λειτουργίας του κέντρου μας δείχνουν πως το κέντρο έχει προσφέρει πολλά έως τώρα.»

Τα Κέντρα Κοινότητας παρέχουν αρκετές υπηρεσίες όμως οι πιο χρήσιμες σύμφωνα με τους ερωτώμενους είναι τα οικονομικά επιδόματα σε ανθρώπους οικονομικά αδύναμους και τα οποία καλύπτουν τις άμεσες ανάγκες τους, η συμβουλευτική και η ψυχοκοινωνική

υποστήριξη, οι οποίες που τα όσα βιώνουν οι πολίτες παρουσιάζει μια συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση και οι δράσεις που πραγματοποιούν με σκοπό την αποφυγή των στεγανών της πρόνοιας. Πολλές είναι και οι θετικές αλλαγές που παρατηρούν οι ερωτώμενοι στην διαβίωση των κατοίκων στην περιοχή δικαιοδοσίας τους όπως είναι η καλύτερη και άμεση εξυπηρέτηση σε σχέση με την πολύωρη αναμονή σε άλλες υπηρεσίες, η συνεργασία με μετανάστες και ΡΟΜΑ, καθώς και η υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης. Αναφέρουν χαρακτηριστικά πως έχουν πλέον οι πολίτες ένα πρόσωπο αναφοράς να τους βοηθήσει. Η σχέση λοιπόν με τους εξυπηρετούμενους είναι πολύ σημαντική και οι ίδιοι επισημαίνουν πως δέχονται θετικά σχόλια από τους πολίτες, οι οποίες χαρακτηρίζουν τις υπηρεσίες ικανοποιητικές και δείχνουν στο πρόσωπο των εργαζομένων εμπιστοσύνη. Ωστόσο, απουσιάζει ένα εργαλείο αξιολόγησης των υπηρεσιών που παρέχονται και το οποίο θα διευκόλυνε στην ανάδειξη του έργου των εργαζομένων και παράλληλα θα έδινε την δυνατότητα βελτίωσης τους. Πέρα από τους πολίτες, η προσφορά τους αξιολογείται από τη διοίκηση του Δήμου και το υπόλοιπο προσωπικό των τοπικών Κοινωνικών Υπηρεσιών, οι οποίοι ανταποκρίνονται θετικά και ταυτόχρονα αναγνωρίζουν την εργασία τους και το έργο τους, σύμφωνα με τους ερωτώμενους, αφού κι εκείνοι από την δική τους υπηρεσία λειτουργούν υποστηρικτικά και επικουρικά προς τις άλλες κοινωνικές υπηρεσίες.

Στον τελευταίο άξονα του ερωτηματολογίου παρατίθενται οι απαντήσεις των ερωτώμενων σχετικά με τις ελλείψεις και τα προβλήματα που εντοπίζονται στην λειτουργία των Κέντρων κοινότητας. Αναφορικά με το ΚΚ Ναυπλίου εργαζόμενη του κέντρου ανέφερε τα εξής:

«Έχουμε έλλειψη διοικητικού προσωπικού. Επίσης, οι αιτήσεις για τα επιδόματα μας στερούν σημαντικό χρόνο από την ανάπτυξη δράσεων όπως ο Πυλώνας 3, της εργασιακής ένταξης. Ο καταμερισμός εργασίας και η καλύτερη συνεργασία με το Δήμο θα συντελούσε στην ψυχοκοινωνική συμβουλευτική προς τους υπαλλήλους και όχι απλά σε διεκπεραίωση αιτήσεων κοινωνικών επιδομάτων.»

Στο ΚΚ Καλαμάτας η εργαζόμενη-στέλεχος επισήμανε:

«Έχουμε σημαντική έλλειψη σε διοικητικό προσωπικό και αυτονόμηση την υπηρεσίας από τους Δήμους για μένα είναι κάτι που έπρεπε να έχει γίνει από χθες. Επίσης, η δημιουργία ενός ξενώνα φιλοξενίας αστεγών και η πρόσληψη δεύτερου ψυχολόγου είναι απαραίτητη.»

Ο εργαζόμενος -Στέλεχος του ίδιου ΚΚ επισήμανε στις ερωτήσεις του τρίτου άξονα τα κάτωθι:

«Η διεκπεραίωση επιδομάτων κωλύει το έργο της Μονάδας ενώ, οι καθημερινές ελλείψεις σε γραφική ύλη και αναλώσιμα είναι κάτι που πρέπει να διορθωθεί άμεσα.»

Στο ΚΚ Σπάρτης τέλος, η εργαζόμενη δήλωσε ότι :

«Υπάρχει καθυστέρηση με τη λειτουργία της κινητής μονάδας ενώ, λείπουν κοινωνικά παντοπωλεία από το Δήμο και γενικότερα η σχέση με τις δημοτικές αρχές χρήζει βελτίωσης. »

Τα κενά και οι ελλείψεις όπως εκφράστηκαν από τους ερωτώμενους αφορούν την αλληλοκάλυψη αρμοδιοτήτων καθώς δεν υπάρχουν ξεκάθαροι ρόλοι και σαφής κατανομή αρμοδιοτήτων, η επιφόρτιση με διεκπεραιωτική άσκηση καθηκόντων και διοικητικό έργο, η έλλειψη επιπλέον προσωπικού κυρίως διοικητικό και η καθυστέρηση στη λειτουργία κινητής μονάδας. Αρκετές είναι και οι προτάσεις που κάνουν οι ερωτώμενοι και οι οποίες εστιάζονται στην δημιουργία συνεργασίας με τους όμορους Δήμους, η βελτίωση της συνεργασίας με τον Δήμο και η ενίσχυση του προσωπικού καθώς υπάρχει μεγάλος όγκος δουλειάς. Οι ερωτώμενοι αναγνωρίζουν την αξία της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας και επιθυμούν να παραμείνουν πραγματοποιώντας όμως περισσότερες δράσεις πρόληψης, προσλαμβάνοντας περισσότερο και πιο εξειδικευμένο προσωπικό, παρακάμπτοντας με τεχνολογικά μέσα την γραφειοκρατία που ταλαιπωρεί τους πολίτες και λειτουργώντας ως μια αυτόνομη κοινωνική υπηρεσία όπως και οι υπόλοιπες. Τα Κέντρα Κοινότητας δημιουργήθηκαν με απώτερο στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας, ωστόσο δεν αρκούν μόνο εκείνα καθώς θα πρέπει να υπάρξουν επιπλέον πολιτικές και παροχές για την επίτευξη του στόχου αυτού. Οι ερωτώμενοι που γνωρίζουν πολύ καλύτερα τα προβλήματα που δημιουργεί η φτώχεια αφού συνεργάζονται με αρκετούς πολίτες που βιώνουν αυτή την κατάσταση, υποστηρίζουν πως θα πρέπει να ανιχνευτούν οι ανάγκες των πολιτών του κάθε Δήμου και να σχεδιαστούν τα ανάλογα προγράμματα, να υποστηριχτούν συνεργασίες με συλλόγους για την ενίσχυση της εργασιακής ένταξης, να δοθούν περισσότερες ευκαιρίες για πρόσβαση στην αγορά εργασίας, να δημιουργηθούν εξειδικευμένες δομές όπως Κέντρα Ημέρας και να στελεχωθούν επαρκώς όλες οι κοινωνικές υπηρεσίες.

5.2. ΣΥΝΟΨΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

Ο ρόλος που διαδραματίζουν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής καθορίζεται κυρίως από το κεντρικό κράτος. Ωστόσο με το διευρυμένο θεσμικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων του προγράμματος «Καλλικράτη» οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν πρωτοβουλίες κοινωνικής προστασίας για την βελτίωση των τοπικών συνθηκών. Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που δίνονται μέσα από το νέο θεσμικό πλαίσιο για την υλοποίηση δράσεων αλλά και την δημιουργία νέων κοινωνικών υπηρεσιών όπως τα Κέντρα Κοινότητας, παρουσιάζουν πολλά εμπόδια στην εφαρμογή και λειτουργία τους καθώς δεν υπάρχει ένας μακροχρόνιος προγραμματισμός και η χρηματοδότησή τους είναι μειωμένη. Στόχος της παρούσας εργασίας ήταν να διερευνηθεί εάν και κατά πόσο τα Κέντρα Κοινότητας έχουν επιτύχει το σκοπό για τον οποίο έχουν δημιουργηθεί δηλαδή η υποδοχή, η εξυπηρέτηση και η διασύνδεση των πολιτών με όλα τα κοινωνικά προγράμματα και υπηρεσίες που υλοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης τους αλλά και να αναδειχθούν τα τυχόν προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

Από τα αποτελέσματα της εμπειρικής διερεύνησης προέκυψε ότι τα Κέντρα Κοινότητας αποτελούν δομές πρωτοβάθμιας κοινωνικής φροντίδας και δημιουργήθηκαν με σκοπό την κάλυψη των βασικών αναγκών των πολιτών. Είναι πιο κοντά στους πολίτες, ως μια υπηρεσία την οποία εμπιστεύονται και στην οποία θεωρούν πως μπορούν να βρουν ανθρώπους να τους υποστηρίξουν και να τους βοηθήσουν στην διαχείριση των προβλημάτων τους. Με το πέρασμα του χρόνου μεταξύ των πολιτών και των εργαζομένων έχει αναπτυχθεί μία σχέση, η οποία διέπεται από εμπιστοσύνη, σεβασμό, αμεροληψία, συνέπεια, κατανόηση, ανιδιοτέλεια και διαφάνεια. Η σχέση αυτή που έχει αναπτυχθεί μέσα από την παροχή υπηρεσιών είτε οικονομικής ενίσχυσης είτε συμβουλευτικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, εξασφαλίζει την βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών, την ενδυνάμωση και την ενεργοποίηση τους με σκοπό την επίλυση των χρόνιων και συσσωρευμένων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα άτομα. Είναι οι πολίτες εκείνοι που αναγνωρίζουν το έργο των Κέντρων Κοινότητας και αισθάνονται ικανοποιημένοι από τις παροχές τους. Τα Κέντρα Κοινότητας προσφέρουν στους πολίτες πέρα από

οικονομικά επιδόματα, συμβουλευτικές υπηρεσίες και ψυχοκοινωνική υποστήριξη. Εφαρμόζουν ταυτόχρονα προγράμματα πρόληψης και κοινωνικά προγράμματα για την προστασία και ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας. Μέσα από όλες τις δράσεις που πραγματοποιούν ασκούν Κοινωνική Πολιτική στο τοπικό επίπεδο.

Τα Κέντρα Κοινότητας λειτουργούν με πιο σύγχρονες μεθόδους διοίκησης και έχουν στελεχωθεί με εξειδικευμένο προσωπικό, το οποίο όμως δεν είναι επαρκές καθώς παρουσιάζει ελλείψεις στο διοικητικό προσωπικό με αποτέλεσμα το διοικητικό μέρος να επιβαρύνει το επιστημονικό προσωπικό παρεμποδίζοντας το κοινωνικό και επιστημονικό τους έργο. Επιπλέον, ασαφείς ήταν οι αρμοδιότητες και το αντικείμενο απασχόλησης του προσωπικού των Κέντρων Κοινότητας. Τέλος, άγνωστες ήταν οι ανάγκες των πολιτών του κάθε Δήμου στους εργαζόμενους των Κέντρων Κοινότητας με αποτέλεσμα να μην είναι εύκολος ο σχεδιασμός κατάλληλων προγραμμάτων και δράσεων, με τους Δήμους να μην τους παρέχουν κάποια βοήθεια στο πλαίσιο αυτό.

Η λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας τέθηκε σε νέες βάσεις, εκχωρήθηκαν και δόθηκαν σε εκείνα αρμοδιότητες οι οποίες προσπαθούν να καλύψουν τα κενά που προϋπήρχαν μεταξύ του κράτους, των πολιτών και των υπόλοιπων κοινωνικών υπηρεσιών, τις οποίες τα Κέντρα Κοινότητας υποστηρίζουν και επικουρούν επιδιώκοντας την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και την εξασφάλιση της κοινωνικής ένταξης των ευάλωτων πολιτών. Οι ήδη υπάρχουσες κοινωνικές υπηρεσίες αναγνωρίζουν το έργο που παράγουν τα Κέντρα Κοινότητας και φαίνονται ικανοποιημένες από την λειτουργία τους καθώς έχουν αναλάβει ένα μεγάλο μέρος των παροχών αποσυμφορίζοντας τις κοινωνικές δομές των Δήμων. Πολύ συχνά οι κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων εξαιτίας του μεγάλου φόρτου εργασίας αναθέτουν εργασίες στους υπαλλήλους των Κέντρων Κοινότητας, όπως οι κοινωνικές έρευνες με αποτέλεσμα να προκύπτουν αλληλοεπικαλύψεις αρμοδιοτήτων, οι οποίες συχνά προκαλούν δυσκολίες στην εκτέλεση των βασικών καθηκόντων των εργαζομένων στα Κέντρα Κοινότητας. Παρόλα αυτά, τα Κέντρα Κοινότητας έχουν εξασφαλίσει την δημιουργία δικτύων με την ανάπτυξη συνεργασιών με παρεμφερείς υπηρεσίες και προγράμματα της τοπικής κοινότητας ώστε να επιτύχουν την αποτελεσματική επανένταξη των πολιτών όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο. Η επανένταξη αφορά κυρίως τους αποδέκτες των προνοιακών επιδομάτων ώστε να ενταχθούν ξανά στην αγορά εργασίας. Οι εργαζόμενοι των Κέντρων Κοινότητας προσπαθούν πάντοτε για

την καλύτερη αντιμετώπιση των προβλημάτων και διέπονται για τους εξυπηρετούμενους.

Από την άλλη πλευρά, οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν τα Κέντρα Κοινότητας στην λειτουργία τους ήταν πολλές. Αρχικά, οι Δήμοι δεν παρείχαν τον απαραίτητο εξοπλισμό, τους χώρους στέγασης και την ενημέρωση και οι συνεργασίες μαζί τους αποδείχτηκαν αναποτελεσματικές. Ακόμη και στην δημιουργία των κινητών μονάδων δεν υπήρξε η κατάλληλη υποστήριξη αφού δεν καλύπτονταν οι ανάγκες τους όπως η παραχώρηση αυτοκινήτων, τα οποία είναι σημαντικά για την μετακίνηση των εργαζομένων. Στην αρχή της λειτουργίας τους οι Δήμοι δεν υποστήριζαν θερμά τα Κέντρα Κοινότητας δημιουργώντας έτσι κενά στην μεταξύ τους συνεργασία και επίσης δεν επιθυμούσαν την συμμετοχή τους στα κέντρα λήψης αποφάσεων για τα ζητήματα κοινωνικής πολιτικής. Σημαντικό είναι να αναφερθεί και η έλλειψη οικονομικής ενίσχυσης των Κέντρων Κοινότητας.

Συμπερασματικά τα Κέντρα Κοινότητας χρειάζονται αρκετό χρόνο για να διαδραματίσουν έναν καθοριστικό ρόλο στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής στο τοπικό επίπεδο. Μέχρι τώρα φαίνεται πως ο σκοπός τους δεν έχει επιτευχθεί στο μέγιστο βαθμό εξαιτίας των οργανωτικών δυσκολιών, της έλλειψης επιπλέον προσωπικού και των κενών που υπάρχουν στη συνεργασία με τους Δήμους και στην έλλειψη οικονομικών πόρων από το κεντρικό κράτος. Απαραίτητη είναι η συμμετοχή των Κέντρων Κοινότητας στην λήψη αποφάσεων που αφορούν όλα τα επίπεδα της άσκησης κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο καθώς επίσης και ο διάλογος, συνολική αποτίμηση της προσφοράς τους και ο σχεδιασμός των κατάλληλων κοινωνικών προγραμμάτων.

5.3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αν και η δημιουργία των Κέντρων Κοινότητας συνέβαλε καθοριστικά στην άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής, μέσω μιας σειράς παραγόντων όπως η οικονομική ενίσχυση, η ψυχοκοινωνική υποστήριξη και η υποβολή αιτήσεων για κοινωνικά προγράμματα, μια σειρά προβλημάτων έρχονται στο προσκήνιο, όπου κρίνονται απαραίτητες ορισμένες ενέργειες για την βελτιστοποίηση της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας. Τέτοιες ενέργειες είναι η συνέχιση της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας, καθώς διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε θέματα κοινωνικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο.

Επιπλέον, κρίσιμο θεωρείται το ζήτημα του διαχωρισμού ρόλων και αρμοδιοτήτων ανάμεσα στα Στελέχη των Κέντρων Κοινότητας καθώς και ανάμεσα στο ΚΚ και στον Δήμο.

Σημαντική επίσης κρίνεται η αυτονομία των χώρων των Κέντρων Κοινότητας και συγκεκριμένα ως προς την οριοθέτηση των χώρων για την προστασία του απορρήτου και την βελτίωση των συνθηκών εργασίας καθώς και την βελτίωση των πληροφοριακών συστημάτων και συγκεκριμένα την διασύνδεση των συστημάτων και την δημιουργία ενός ενιαίου πληροφοριακού συστήματος . Επίσης, η ενίσχυση επιπλέον προσωπικού κρίνεται απαραίτητη, εφόσον η προσέλευση των εξυπηρετούμενων είναι μεγάλη, όπως και η γραφειοκρατία που προκύπτει. Η έλλειψη μάλιστα διακρίνεται πιο έντονα στις διοικητικές θέσεις, καθώς στην πράξη απασχολούνται κυρίως οι Κοινωνικοί Λειτουργοί.

Επιπροσθέτως, ιδανική παρέμβαση θα ήταν και η πρόσθεση ενός εργαλείου αξιολόγησης της προσφοράς, όπως και η συνεργασία με εταίρους Δήμους, ώστε να αποτελέσουν το μέσο που θα συνεισφέρει στον καλύτερο σχεδιασμό και την οργάνωση. Ακόμη, πρέπει να υπάρξουν περισσότερες και εξειδικευμένες δράσεις, ανάλογες με τις ανάγκες των πολιτών και των Δήμων, αλλά και συμμετοχή των Κέντρων Κοινότητας ως προς τη λήψη αποφάσεων που αφορούν προβλήματα κοινωνικής προστασίας.

Κρίνεται απαραίτητη η συνεχή εκπαίδευση και η κατάρτιση των στελεχών με στοχευμένα και οργανωμένα εκπαιδευτικά σεμινάρια προκειμένου να έχουν ενημέρωση ως προς τις αλλαγές στα προνοιακά επιδόματα και τις παροχές προς τους ωφελούμενους,

5.4 ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ολοκληρώνοντας τη παρούσα εργασία αξίζει να αναφερθεί πως η αποτελεσματική άσκηση των κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως επιτάσσει το άρθρο 25 παρ. 1 Σ, καθιστά αναγκαία την κατοχύρωση ενός σχετικού αγωγίμου κοινωνικού δικαιώματος το οποίο θα συνίσταται στην κατοχύρωση των ελάχιστων ορίων αξιοπρεπούς διαβίωσης, συμπεριλαμβανομένων ενός εγγυημένου ελάχιστου εισοδήματος και ανελαστικών ορίων για τα βασικά κοινωνικά (Σωτηρέλης 2000).

Τα κέντρα κοινότητας είναι μια σπουδαία πρωτοβουλία που στηρίζει ποικιλοτρόπως την εφαρμογή κοινωνικής πολιτικής στο πλαίσιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η συνεργασία των Δήμων και των ΚΚ, στηρίζουν το πολίτη που έχει άμεση ανάγκη να απευθυνθεί κάπου χωρίς να χρειάζεται να ταλαιπωρηθεί ή να ξοδέψει χρήματα για να βρει μια βοήθεια από την πολιτεία, για να αντιμετωπίσει τα κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κάθε πολίτης.

Ο θεωρητικός αρχικός σχεδιασμός παρουσιάζει σαφώς απόκλιση από αυτόν που εφαρμόζεται αυτή τη στιγμή και σε κάθε περίπτωση κρίνεται απαραίτητη η προσπάθεια ανασυγκρότησης των ΚΚ, ώστε να εφαρμόζεται ορθά ο σχεδιασμός που έχει γίνει, χωρίς να υπάρχει σπατάλη χρημάτων ούτε τα ΚΚ να κωλύουν την προσπάθεια των πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων θεσμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για εφαρμογή της Κοινωνικής Πολιτικής.

Οι σύγχρονες προσεγγίσεις της διοικητικής λειτουργίας του κράτους επέφεραν σημαντικές αλλαγές ως προς την αποκέντρωση της Κοινωνικής Πολιτικής. Με βάση τα ζητήματα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, πραγματοποιήθηκε η προσπάθεια καταγραφής των όσων σημαντικών προβλημάτων προέκυψαν στην πάροδο του χρόνου, ώστε να υπάρξει συλλογική μέριμνα για τον τρόπο αντιμετώπισης αυτών. Το ερώτημα που προέκυψε αφορά τη λειτουργία και τη συμβολή των κέντρων κοινότητας, ως προς την άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το οποίο αποτέλεσε και το αντικείμενο της έρευνας, συνοδευόμενο από τις αντίστοιχες προτάσεις, ώστε να καταστεί δυνατή η αποσαφήνιση των όποιων θεμάτων αποτελούν τροχοπέδη για την Κοινωνική Πολιτική στο μέλλον.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Abrahamson P. (2002) Article The end of the Scandinavian model? welfare reform in the nordic countries. Korean Academy of Social Welfare. pp 227-263.
- Alcock P., Glennester H., Oakle An., SierfieldAdr. (2001), Wellfareandwellbeing. Richard Titmuss contribution to social policy, Policy Press
- Atash, F. (2007) The deterioration of urban environments in developing countries:Mitigating the air pollution crisis in Tehran, Iran. Cities, 24(6), 399–409.
- Badea, Liana &Iordache-Platis, Magdalena &Pociovălișteanu, Diana-Mihaela &Thalassinos, Eleftherios, 2010. ", 90, Academic Public Administration Studies Archive - APAS.
- Begg I. and Berghman J. (2002). «Introduction: EU Social (Exclusion) Policy Revisited?». Journal of European Social Policy, Vol. 12, No3.
- Bradshaw Jonathan (2013). «Jonathan Bradshaw on Social Policy: Selected Writings 1972 – 2011». York, University of York.
- Bradshaw J. et al,2006, "Report for the Fifth European Round Touble on Poverty and Social Exlucion",Joint venture of Stakes center,Kela Institution and the University of Turku at Finland's EU Presidency time,Tampere,Finland
- Cultural Diversity at Work: The Effects of Diversity Perspectives on Work Group Processes and Outcomes , s, Article Research (June 2001)
- Dexia (2008), Sub-National Governments in the European Union. Paris: Dexia Editions
- Doyal Len & Ian Gough (1991). «A theory of human need». London, Red Globe Press.
- Ereaut G. & Whiting R. (2008). «What do we mean by `well-being'? And why might it matter». Linguistic Landscapes Research, Department for Children, Schools and Families, London

Esping-Andersen G., (1990), *The three worlds of welfare capitalism*, New York: Polity Press. Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Καταπολέμηση της Φτώχειας, (2003), *Θέσεις για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ενσωμάτωση*, Αθήνα, Διαδουκτιακός Ιστότοπος: ejournals.epublishing.ekt.gr

Esping – Andersen Gosta (2002). «Why we need a New Welfare State». Oxford – New York, Oxford University Press.

Felce, D., & Perry, J. (1995). *Quality of life: Its definition and measurement*. Research in Developmental Disabilities.

Ferrera Maurizio (1996). «The Southern model of welfare in social Europe». New York, Sage Publications.

FrerichFrerichs (1996). «Combating age barriers in job recruitment and training: Federal Republic of Germany». European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, working paper no. wp/96/40/EN, Dublin.

Hannequart, Jean-Pierre (1998). «European Waste Law», Aspen Publishers Inc.,U.S..

Hlepas N.-K. (2015) Article:"Is it the twilight of decentralization? Testis in the limits of functional reforms in the era of austerity", *International Review of Administrative Science*, SAGE, www.journals.sagepub.com

Le Grand J.(2007) *The politics of choice and competition in public services*, *Political Quarterly*,78(2),207-213

Moussiopoulos, N., Achillas, Ch., Vlachokostas, Ch., Spyridi, D., & Nikolaou, K.(2010). Environmental, social and economic information management for the evaluation of sustainability in urban areas: A system of indicators for Thessaloniki,Greece. *Cities*, 27(5), 377–384.

T. H Marshal (2001) «ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΑΞΗ», Εκδόσεις Gutenberg, σελ. 50 -76

Smith, N. (2000). *Corporate social responsibility: Whether or how?* California Management Review.

Αλεξίου Θανάσης (2008). «Κοινωνική Πολιτική, αποκλεισμένες ομάδες και ταξική δομή». Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση.

Αλεξίου Θανάσης (2008). «Κοινωνική Πολιτική, Αποκλεισμένες Ομάδες και Ταξική Δομή». Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση.

Αμίτσης Γαβριήλ (2001). «Αρχές Οργάνωσης και Λειτουργίας του Συστήματος Κοινωνικής Πρόνοιας». Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση.

Βενιέρης Δημήτρης (2013). «Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική και Κοινωνικά Δικαιώματα». Αθήνα, Εκδόσεις Τόπος.

Βενιέρης Δημήτρης (2015). «Κοινωνική Πολιτική: Έννοιες και Σχέσεις». Αθήνα, Εκδόσεις Τόπος.

Βενιέρης Δημήτρης και Παπαθεοδώρου «Η Κοινωνική Πολιτική στην Ελλάδα, Προκλήσεις και Προοπτικές». Αθήνα, 2003

Διβάνη Χριστίνα (2006) «Ο νέος Κώδικας Δήμων & Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006)» Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Ζαϊμάκης Γ.(2002) Κοινοτική εργασία και τοπικές κοινωνίες: Ανάπτυξη, συλλογική δράση, πολυπολιτισμικότητα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα

Θελερίτη Μαρία (2008). «Η άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής σε Τοπικό Επίπεδο-Προτάσεις για τη διαμόρφωση ενός νέου μοντέλου». Τρίκαλα, Εκδόσεις Αναπτυξιακή Τρικάλων-ΚΕΝΑΚΑΠ ΑΕ.

Ιωσηφίδης Θεόδωρος, Σπυριδάκης Μάνος (2006). «Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα: Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και ανάλυση δεδομένων». Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική.

Καρβούνης Αντώνης (2004). «Εισαγωγή στην οργάνωση και λειτουργία του κράτους. Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκη.

Κοντιάδης Ξενοφών (2006). «Η δικτύωση των κοινωνικών υπηρεσιών και ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης». Αθήνα, Επιστημονική Εταιρία για την Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη.

Κοντιάδης Ξενοφών, Απίστουλας Δημήτρης (2006) «Μεταρρύθμιση του Κοινωνικού Κράτους και Τοπική Αυτοδιοίκηση». Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση.

Λαδή Σ., και Νταλάκου Β., (2008) Εισαγωγή στη Δημόσια Διοίκηση και Δημόσια Πολιτική, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Λαδιάς Χρήστος (2014). «Ειδικά θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης». Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση.

Μαλούτας Θωμάς, Οικονόμου Δημήτρης (1988). «Προβλήματα ανάπτυξης του Κράτους Πρόνοιας στην Ελλάδα. Χωρικές και τομεακές προσεγγίσεις». Αθήνα, Εκδόσεις Εξάντας.

Ματσαγγάνης Μάνος (2004). «Η Κοινωνική Αλληλεγγύη και οι αντιφάσεις της. Ο ρόλος του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος σε μια σύγχρονη κοινωνική πολιτική». Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική.

Ματσαγγάνης Μάνος (2011). «Η Κοινωνική Πολιτική σε δύσκολους καιρούς: Οικονομική κρίση, δημοσιονομική λιτότητα και κοινωνική προστασία». Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική.

Μπεσίλα – Βίκα Ευριδίκη (2019). «Τοπική Αυτοδιοίκηση» τόμ.1, έκδ. 4^η. Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλα.

Μπιτσάνη Ε. και Τσέκος Θ. (2008). «Η αναδιάρθρωση της Κοινωνικής Διοίκησης σε τοπικό επίπεδο». Αθήνα, Παπαζήση.

Ντιντιούμη Σ. (2014) “Η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από την κεντρική διοίκηση στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτης βαθμίδας. Η περίπτωση της δημοτικής Αστυνομίας, Διπλωματική Μεταπτυχιακή Εργασία στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.”

Παπαδουκάκης, Δ. (2005). Σχέδιο 'Καποδίστριας': οι κοινότητες στο μάτι του κυκλώνα. Ευτοπία: περιοδική έκδοση για τον ελευθεριακό κοινοτισμό , σσ. online έκδοση (<http://journal.eutopia.gr/el/shedio-kapodistriasis-oi-koinotites-sto-mati-toykyklona>).

Πετμεζίδου Μαρία (2005). «Οικονομικές αλλαγές και κοινωνικές αντιθέσεις στην Ελλάδα». Αθήνα, Τυπωθήτω.

Πετμεζίδου Μαρία (2013). «Ελληνική κρίση και ευρωπαϊκή νεωτερικότητα». Αθήνα, Κριτική.

Ρομπόλης Σάββας, Χλέτσος Μιχάλης (1995). «Η Κοινωνική Πολιτική μετά την κρίση του Κράτους Πρόνοιας». Αθήνα, Εκδόσεις Παρατηρητής.

Σακκελαρόπουλος Θεόδωρος (2011). «Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής». Αθήνα, Εκδόσεις Διόνικος.

Σκαμνάκης Χριστόφορος (2006). «Ο ρόλος των φορέων της Αυτοδιοίκησης στην άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής». Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg.

Σκαμνάκης Χριστόφορος (2008). «Οικιακή εργασία των μεταναστριών και κοινωνική προστασία». Αθήνα, Παπαζήση.

Σκαμνάκης Χριστόφορος (2018). «Κοινωνική Πολιτική». Αθήνα, Εκδόσεις Διόνικος.

Σκαμνάκης Χριστόφορος, Πανταζόπουλος Σταύρος (2014). «Κοινωνική Προστασία και Αυτοδιοίκηση, η εξέλιξη ενός διπλού ελλείμματος». Περιοδικό Περιφέρεια, Ειδικό Τεύχος.

Σπανού Κ.(2003) Δημόσια Διοίκηση: Συγκριτική ανάλυση , εκδόσεις Παπαζήση

Σταθόπουλος Πέτρος (1996). «Κοινωνική Προστασία. Κοινωνική Πρόνοια: Πολιτικές και προγράμματα». Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση.

Στασινοπούλου Β. Όλγα (1995). «Κράτος Πρόνοιας: Ιστορική εξέλιξη – σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις». Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg – Γιώργος & Κώστας Δαρδανός.

Στασινοπούλου Β. Όλγα (2002). «Ζητήματα σύγχρονης Κοινωνικής Πολιτικής». Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg – Γιώργος & Κώστας Δαρδανός.

Στασινοπούλου Β. Όλγα (2006). «Κοινωνική Πολιτική :βασικές έννοιες, ιστορική εξέλιξη, φορείς και πρότυπα». Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Σωτηρέλης Γ.(2006) Η μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Προκλήσεις και προοπτικές, εκδόσεις Παπαζήση

Τσιώλης Γιώργος (2014). «Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα». Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική.

Χλέπα Ν. Κ (2001) "Τοπική Αυτοδιοίκηση" στο Σπηλιοτόπουλος Επ., Μακρυδημήτρης Αντ., Η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα, εκδόσεις Σάκκουλας, σελ. 65-85

Χλέπας Ν., Γούπιος Ι. & Σαουνάκης Τ. (2014). «Πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση: Τα οικονομικά της, η εκχώρηση αρμοδιοτήτων της και οι επιπτώσεις στο ανθρώπινο δυναμικό και στα δημόσια αγαθά». Αθήνα, Κοινωνικό Πολύκεντρο ΑΔΕΔΥ.

Χρυσανθάκης Γ. Χαράλαμπος (2010). «Καλλικράτης: Ο νέος Νόμος για την Αυτοδιοίκηση και την αποκεντρωμένη Διοίκηση». Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

- 1)Ν. 1850/1989(ΦΕΚ 114 Α)- Κύρωση του Ευρωπαϊκού Χάρτη της Τοπικής Αυτονομίας
- 2)Ν. 3463/2006(ΦΕΚ 114 Α)- Κύρωση Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα
- 3)Ν. 3852/2010(ΦΕΚ 87Α) -Νέα Αρχιτεκτονική Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα Καλλικράτης
- 4)Π.Δ 30/1996 (ΦΕΚ 21'Α)- Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης
- 5) Ν.4368/2016(ΦΕΚ21/Α')
- 6) ΦΕΚ 1344/Β/2019

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

<http://www.ypes.gr>

<http://www.eetaa.gr>

<http://www.kedke.gr>

<https://www.espa.gr>

<http://www.ita.org.gr>

<http://socialpolicy.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ (φύλο, ηλικία, ειδικότητα, περιοχή κατοικίας, χρονικό διάστημα απασχόλησης στο Κέντρο Κοινότητας, καθήκοντα)

ΑΞΟΝΑΣ 1: ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Γνωρίζετε από πριν τις ανάγκες της περιοχής που ήρθατε να εργαστείτε;

Όταν ξεκινήσατε να εργάζεστε ποια βασικά προβλήματα αντιμετωπίσατε στη δουλειά σας; Πως τα διαχειριστήκατε;

Υπάρχει κάποια εσωτερική οργάνωση που ακολουθείτε στην καθημερινότητα της υπηρεσίας; (π.χ. ραντεβού, κατανομή καθηκόντων κ.α.)

Ποιό θεωρείται ότι είναι το μερίδιο του Δήμου και ποιό της Κεντρικής Διοίκησης στη λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας και των προσφερόμενων υπηρεσιών;

Τα μέσα που σας παρασχέθηκαν από το Δήμο ήταν ικανοποιητικά για την εργασία σας; (π.χ. χώροι, Η/Υ, τηλεφωνικές γραμμές, αυτοκίνητο για μετακινήσεις κ.α.)

Ποιά είναι η σχέση της υπηρεσίας με τη διοίκηση του δήμου;

Ποιά ή σχέση της υπηρεσίας με προυπάρχουσες κοινωνικές υπηρεσίες ή δομές; Πως λειτουργεί η διασύνδεση και το σύστημα παραπομπών αιτημάτων εντός Δήμου;

Ποιά η συμμετοχή του προσωπικού των Κέντρων Κοινότητας στην εν γένει οργάνωση και λειτουργία της Κοινωνικής Πολιτικής από το Δήμο που εργάζεστε; (πχ. Συμμετέχετε στο σχεδιασμό/υλοποίηση τοπικών δράσεων)

Ποιά είναι η συμμετοχή του προσωπικού των Κέντρων Κοινότητας στην ανατροφοδότηση των προσφερόμενων υπηρεσιών; Ποιά δηλαδή η σχέση με το επίπεδο ή τα επίπεδα λήψης αποφάσεων για τα Κέντρα Κοινότητας;

ΑΞΟΝΑΣ 2: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

Πως αξιολογείτε την συνολική προσφορά των Κέντρων Κοινότητας στην προνοιακή και κοινωνική υποστήριξη πολιτών στην περιοχή που παρεμβαίνετε;

Ποιές θεωρείται ως τις πιο χρήσιμες υπηρεσίες που παρέχετε και γιατί;

Πιστεύετε ότι οι υπηρεσίες που προσφέρετε συνέβαλαν σε θετικές αλλαγές στη διαβίωση των πολιτών στην περιοχή σας και αν ναι ποιες ήταν αυτές οι αλλαγές; Τι υπήρχε δηλαδή πριν και τι γίνεται τώρα;

Ποιά είναι η σχέση σας με τους ωφελούμενους της δομής; Πως αξιολογούν εκείνοι την προσφορά σας;

Πως αξιολογεί την προσφορά των Κέντρων Κοινότητας η διοίκηση του Δήμου και πως το υπόλοιπο προσωπικό των τοπικών Κοινωνικών Υπηρεσιών;

ΑΞΟΝΑΣ 3: ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Υπάρχουν κενά και ελλείψεις που έχετε εντοπίσει στη λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας και ποιοι εμπλέκονται στην επίλυσή τους;

Ως εργαζόμενος/η στο Κέντρο Κοινότητας τι πιστεύετε ότι πρέπει ακόμη να γίνει;

Θεωρείτε ότι τα Κέντρα Κοινότητας πρέπει να παραμείνουν και με πιο καθεστώς; (ίδιο ή διαφορετικό) Τι πρέπει ακόμα να γίνει σε οργανωτικό επίπεδο και σε επίπεδο λειτουργίας της δομής;

Ποιες πολιτικές ή παροχές λείπουν για μια ουσιαστική καταπολέμηση της φτώχειας στην περιοχή σας;

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

1. ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ

ΔΗΜΟΣ ΕΔΡΑΣ : ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ

ΔΗΜΟΙ -ΕΤΑΙΡΟΙ : ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ -ΜΥΚΗΝΩΝ ,ΔΗΜΟΣ
ΕΡΜΙΟΝΙΔΑΣ, ΔΗΜΟΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

ΘΕΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΩΝ :

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ/ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ/ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ: 3

2.ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΔΗΜΟΣ ΕΔΡΑΣ : ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΔΗΜΟΙ -ΕΤΑΙΡΟΙ : ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ ,ΔΗΜΟΣ ΟΙΧΑΛΙΑΣ ,

ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ- ΝΕΣΤΟΡΟΣ ,ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ ,ΔΗΜΟΣ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ

ΘΕΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΩΝ : ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ/ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ/ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ /ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ : 4

3. ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ

ΔΗΜΟΣ ΕΔΡΑΣ : ΔΗΜΟΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

ΔΗΜΟΙ -ΕΤΑΙΡΟΙ : ΔΗΜΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΥ ,ΔΗΜΟΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ

ΘΕΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΟΥ : ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ : 1

